

JELENTÉS
A FERTŐ-HANSÁG NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG
2013. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

Jóváhagyta

.....
Dr. Illés Zoltán
államtitkár

Összeállították:

Reischl Gábor igazgató

Kassai Terézia gazdasági igazgatóhelyettes

Fersch Attila osztályvezető

dr. Ambrus András szakreferens

Burda Brigitta szakreferens

Goda István osztályvezető

dr. Huiber Tibor osztályvezető

Kiss Miklós turisztikai szakreferens

Kozák Gábor osztályvezető

Mogyorósi Sándor őrszolgálat-vezető helyettes

Pellinger Attila osztályvezető

Szalai Imre szakreferens

Takács Gábor szakreferens

Udvardy Ferenc területfelügyelő

Váczai Miklós őrszolgálat-vezető

Sarród, 2014. február 28.

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés.....	7
2. Személyi állomány.....	9
3. Oltalom alatt álló természeti értékek és területek adatai, információi.....	10
3.1 Országos jelentőségű védett, védelemre tervezett természeti, Natura 2000 és egyéb területek és ezek változásai.....	10
3.2 Területvásárlások, kisajátítások adatai.....	13
3.3 Saját vagyonkezelésű területek.....	13
3.4 Terület nélküli értékek.....	17
3.5 Megkülönböztetett védelemben részesülő területek.....	17
3.6 Magas Természeti Értékű Területek.....	18
4. Kutatás és monitorozás.....	19
4.1 Kutatás.....	19
4.2 Monitorozás.....	21
4.3 TIR-be betöltött és betöltésre előkészített adatok modulonként.....	27
4.4 Jelentési kötelezettség.....	27
5. Kezelési tevékenység.....	30
5.1 A) Természetvédelmi kezelési tervek.....	30
5.2 Élőhely fenntartás.....	31
5.3 Élőhely-rehabilitáció.....	35
5.4 Fajmegőrzési tevékenység.....	39
5.5 Saját állatállomány.....	48
5.6 Erdőterületek, erdőgazdálkodás.....	50
5.7 Vadászterületek, vadgazdálkodás.....	51
5.8 Halászati vízterek.....	52
6. Tájvédelem.....	54
6.1 Egyedi tájértékek.....	54
6.2 Településrendezési eszközök és területrendezési tervek véleményezése.....	57
6.3 Fejlesztési koncepciók és egyéb tervek véleményezése.....	57
6.4 Tájvédelmi szakértői tevékenység véleményezése.....	57
6.5 Tájvédelmi jelentőségű beavatkozások.....	57
7. Projektek.....	59
8. Jogi és ügyiratforgalommal kapcsolatos tevékenység.....	67
8.1 Az Igazgatóság ügyiratforgalma.....	67
8.2 Szabállysértés.....	68
8.3 Természetvédelmi és egyéb közigazgatási bírság.....	68
8.4 Büntető ügyek.....	68
8.5 Polgári perek.....	69
9. Őrszolgálat.....	70
9.1 Alapadatok.....	70
9.2 Feladatellátás.....	70
10. Költségvetés és vagyon.....	72
10.1 Kiadások.....	72

10.2 Bevételek.....	73
10.3 Vagyon.....	74
10.4 Épületek.....	75
10.5 Eszközök.....	75
11. Bemutató, oktatás, társadalmi kapcsolatok.....	76
11.1 Ökoturisztikai és környezeti nevelési infrastruktúra.....	76
11.2 Ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások.....	83
11.3 Tervezett fejlesztések.....	94
11.4 Együttműködési megállapodások.....	94
11.5 Fontosabb események.....	94
12. Közfoglalkoztatás.....	96
12.1 Alapfeladatok, személyi feltételek.....	96
12.2 Elvégzett feladatok, eredmények.....	96
12.3 Tapasztalatok.....	97
12.4 Javaslatok.....	97
13. Kapcsolattartás hazai partnerszervezetekkel.....	98
13.1 Együttműködés hivatalokkal, intézményekkel.....	98
13.2 Együttműködés civil szervezetekkel.....	99
14. Belföldi és külföldi együttműködés.....	101
15. Ellenőrzés.....	104
16. Éves munka legfontosabb eredményeinek összefoglalása.....	105
17. Fontosabb célkitűzések a következő évre (Munkaterv).....	109
17.1 Számvitel, pénzügy és munkaügy téren.....	109
17.2 Társadalmi kapcsolatok terén.....	109
17.3 Természetvédelmi, tájvédelmi és erdészeti téren.....	110
17.4 Hatósági tevékenység terén.....	110

Táblázatjegyzék

1. táblázat: A személyi állomány nyelvismereti szintje.....	9
2. táblázat: A személyi állomány összetétele.....	9
3. táblázat: A Fertő-Hanság Nemzeti Park övezeti besorolásának összefoglaló adatai.....	10
4. táblázat: A működési területen található, egyedi jogszabállyal kihirdetett védett természeti területek összefoglaló adatai.....	10
5. táblázat: A működési területen található védelemre tervezett területek összefoglaló adatai.....	11
6. táblázat: Védett és védelemre tervezett területek az illetékességi területen.....	12
7. táblázat: A 2013-ban megvásárolt területek művelési ág szerinti megoszlása.....	13
8. táblázat: Saját vagyongazdálkodású területek.....	15
9. táblázat: Saját vagyongazdálkodású területek hasznosítási módja.....	16
10. táblázat: Terület nélkül értékek összefoglaló táblázata.....	17
11. táblázat: A Nemzeti Ökológiai Hálózat térségi övezetinek kiterjedése az FHNPI működési területén.....	17
12. táblázat: Erdőrezervátumok a működési területen.....	18
13. táblázat: Kutatási tevékenység.....	28
14. táblázat: Monitorozási tevékenység.....	28
15. táblázat: A kezelési tervek készülségi állapota az Igazgatóság működési területén.....	30
16. táblázat: Élőhely fenntartási tevékenység a saját vagyongazdálkodásban lévő területeken.....	34
17. táblázat: Élőhely-rehabilitációk az Igazgatóság működési területén.....	38
18. táblázat: Fajmegőrzési tevékenység az Igazgatóság működési területén.....	46
19. táblázat: Saját állatállomány.....	49
20. táblázat: Vadászterületek.....	51
21. táblázat: Halászati vízterek.....	52
22. táblázat: Védett vízterek.....	53
23. táblázat: Védett halastavak.....	53
24. táblázat: Egyedi tájértékek településenként a működési területünkön.....	54
25. táblázat: A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság gondozásában futó projektek.....	62
26. táblázat: Ügyiratforgalom.....	67
27. táblázat: Jelentési feladatok különböző szervezetek felé.....	68
28. táblázat: Bíróságok.....	68
29. táblázat: Büntető ügyek.....	69
30. táblázat: Polgári perek.....	69
31. táblázat: Őrszolgálat főbb adatai.....	71
32. táblázat: Kiadások.....	72
33. táblázat: Az előirányzat módosítások főbb jogcímei.....	72
34. táblázat: Pénzeszköz átvételek.....	72
35. táblázat: Bevételek.....	73
36. táblázat: Vagyongazdálkodás.....	74
37. táblázat: 2013. évi vagyonnövekedés főbb jogcímei.....	74
38. táblázat: Épületek.....	75
39. táblázat: Eszközök és változásuk.....	75

40. táblázat: Turisztikai infrastruktúra.....	77
41. táblázat: Oktató- és Látogatóközpontok – szállás.....	78
42. táblázat: Az Igazgatóság szálláshelyeinek kihasználtsága.....	78
43. táblázat: Kiállítások.....	79
44. táblázat: Tanösvények.....	80
45. táblázat: Az Igazgatósággal együttműködési megállapodást kötött oktatási intézmények.....	81
46. táblázat: A nyári természetvédelmi táborok résztvevői.....	86
47. táblázat: Környezeti nevelési intézkedések összefoglaló táblázata.....	87
48. táblázat: Kiadványok.....	90
49. táblázat: Regisztrált látogatók a Fertő-Hanság Nemzeti Parkban szervezett programokon.....	92
50. táblázat: A nem az Igazgatóság kezelésében lévő bemutatóhelyek regisztrált látogatószámai.....	92
51. táblázat: A Fertő-Hanság Nemzeti Park igazgatóság ökoturisztikai bemutatóhelyeinek regisztrált és becsült látogatói (2013.).....	93
52. táblázat: A nemzeti park igazgatóság ökoturisztikai szolgáltatásainak regisztrált igénybevevői (2013.).....	93
53. táblázat: PR tevékenység összefoglalása.....	95
54. táblázat: Belföldi és külföldi együttműködéseink.....	103
55. táblázat: Ellenőrzések.....	104

1. Bevezetés

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság egy eredményes 2013-as esztendőt tudhat maga mögött. Ezeket az eredményeket nem tudtuk volna elérni munkatársaim mély szakmai elhivatottsága, természetszeretete, szorgalma nélkül.

Úgy vélem, hogy a tavalyi évben elért eredményeink magukért beszélnek: tucatnyi sikeres európai uniós projekt, növekvő biodiverzitás, az élőhelyek gyarapodása, védett állat és növényfajok egyedszámának emelkedése, elkötelezett, lelkes vezető és beosztott személyi állomány fémjelzi tavalyi sikereinket. Mindehhez komoly társadalmi megbecsülés és elismertség tartozik.

Az év talán legfontosabb eseménye az volt, hogy lebonyolítottuk a Fertő-tó körüli kerékpárút-hálózat megújításának első ütemét, amelynek keretében mintegy 21 km kerékpárút született újjá 450 millió Ft kormányzati támogatás felhasználásával. Ennek az immáron európai színvonalú kerékpárútnak a közönség számára történő megnyitására tavasszal kerül majd sor. A 2014-es évben következik a hiányzó kerékpárút szakaszok megépítése, amelynek anyagi fedezetül egy Igazgatóságunk által megnyert NYDOP pályázat szolgál fedezetül 700 millió forinttal.

Számos más projektünk megvalósítása során is szép eredményeket értünk el. Ezek közül szeretnék – a teljesség igénye nélkül – kiemelni néhányat:

- A Sarród-Lászlómajor mezőgazdasági infrastruktúra KEOP projekt keretében megkezdődtek az építkezések Lászlómajorban. A következő év során fogjuk birtokba venni a gazdálkodási tevékenységünket nagyban segítő épületeket, így az új gépjavító műhelyt, a terménytároló színeket.
- A mezőgazdasági gépparkunk fejlesztését célzó KEOP pályázat keretében a mezőgazdasági gépbeszerzések tavaly év végére sikeresen befejeződtek: többek között két új traktor, két nagy teljesítményű bálázó, egy úszó csatorna-karbantartó gép érkezett Igazgatóságunkhoz.
- A HU-SK Határon Átnyúló Együttműködési Program keretében elkészültek a napenergiát hasznosító solar-hajók tervei. Reményeink szerint 2014 év közepén már az idegenforgalmi kínálatunk szerves része lesz a szigetközi védett természeti területek bemutatását szolgáló hajós program.
- PaNaNet projekt keretében felavattuk a Fürtös Bodza Tanösvényt a Soproni Tájvédelmi Körzetben.

Természetvédelmi őrszolgálatunk a védett természeti területek és értékek védelme során eredményesen együttműködött a megye hatóságaival, új alapokra helyeztük együttműködésünket a katasztrófavédelemmel. Kiemelt feladatként őriztük a tavaszi tőzike virágzását a csáfordjánosfai erdőben, a hóvirágot a Szigetközben, a medvehagymát a Fertő-melléki dombsoron. Hétfégi ügyeletet láttunk el a Fertő és a Hanság védett területein. Őreink ellenőrizték a zöldhatóság határozataiban foglaltak betartását, részt vettek idegenforgalmi, oktatási tevékenységünk végzésében, monitoring feladatokat láttak el a védett területeken, biztosították rendezvényeinket.

Az év egyik legfontosabb eseményeként részt vettünk a dunai árvízi védekezésben: gátvédelmi szolgálatot láttunk el, homokzsákokat rakodtunk, motorcsónakjainkkal láttunk el szolgálatot a Szigetköztől Pilismarótig. Terepjáróinkkal szállítottuk a védekezés irányítóit, munkagépeink részt vettek a gátvédelem embert és gépet próbára tevő harcában. A védekezés sikerei nem csak az ott élő emberekre, hanem a védekezésben részt vevőkre is nagy hatással voltak. Öröm volt a siker részesévé válni.

Az ökoturisztika és a környezeti nevelés területén dolgozó munkatársaim az év során összesen 64 rendezvényen (workshopok, kiállítások, szakmai találkozók, stb.) vettek részt, gyarapították szakmai tudásukat: Utazás 2013 kiállítás, Környezeti Nevelés Szakmai Napok, Nemzeti Parkok hete, Pannon Bird Experience, OMÉK, Europac éves rendezvénye a Hortobágyon. 4 fogadóhelyet, szálláshelyeket üzemeltettünk, bentlakásos erdei iskolai programokat bonyolítottunk le.

Eredményesen teljesítettük vagyongazdálkodási feladatainkat is. Az MVH-tól igényelhető állatállomány után járó, valamint a földalapú támogatásokból 552,4 MFt támogatást hívtunk le, aminek felhasználásával sikeresen eleget tudtunk tenni gazdálkodási kötelezettségeinknek. A zsebszerződések elleni küzdelem során a védett természeti területek védeltségi szintjének helyreállításáról rendelkező jogszabály hatálya alá tartozó területekből 61,7 ha-t tudtunk megvásárolni a Kormány által biztosított 100 MFt felhasználása során. Haszonbérletre 6 birtoktestben 318 ha területet hirdettünk meg. Állatállományunk a 2013 év végi állapot szerint 1428 szürkemarkarhából, 315 bivalyból és 703 db rackajuhból állt. Ökológiai alapokon nyugvó gazdálkodásunkat a Biokontroll Hungária ellenőrizte. Igazgatóságunk 1170 ha-on végez erdőgazdálkodási tevékenységet, ellátja a Fertő-tó vadgazdálkodási és halgazdálkodási feladatait is. Több sikeres közmunka programot bonyolítottunk le az év során.

2013 év során részt vettünk nemzetközi természetvédelmi szervezetek, mint pl. az Europarc föderáció keretein belül működő, a határon átnyúló nemzeti parkokat összefogó TransParcNet munkájában. Részt vettünk az Europarc föderáció éves nagy-rendezvényén a Hortobágyon. Az osztrák oldali partnerünkkel, a Nationalpark Neusiedler-See – Seewinkellel és a Fertői Biológiai Állomás munkatársaival szoros szakmai együttműködést folytatunk pl. a Fertő-tó stratégia kidolgozásában. Újra jól működő kapcsolatunk van a szlovákiai partnerünkkel a Dunamenti Erdők Tájvédelmi Körzettel.

Bevezetőm zárásaként szeretnék köszönetet mondani munkatársaimnak a védett természeti értékek megőrzése során kifejtett áldozatos munkájáért, valamint szeretnék köszönetet mondani a Vidékfejlesztési Minisztérium vezetésének, kiemelten a Környezetügyért Felelős Államtitkárság vezetőinek és munkatársainak azért a sokrétű támogatásáért, amellyel munkánkat segítette.

Sarród, 2014. február 28.

Reischl Gábor
igazgató

2. Személyi állomány

Az Igazgatóság személyi állománya megfelelő, jó képzettséggel rendelkező elhivatott szakemberekből áll. A leterheltség egyenletes. A személyzeti munkát jellemzi, hogy a szakembereket természetvédelmi, illetve tudományos múlttal rendelkező jelentkezők közül választjuk ki.

Tudományos fokozattal, (Phd., illetve kandidátusi) 1 fő rendelkezik, egyetemi szintű posztgraduális végzettséggel rendelkezik 11 fő (halászati, növényvédelmi, vadgazdálkodási, környezetvédelmi, ingatlan-kataszteri szakmérnök; mérnök-tanár, zoológus).

2013. évben nem volt a kormánytisztviselők jogállásával összefüggő kötelező alap, illetve szakvizsgára kötelezett dolgozónk.

1. táblázat: A személyi állomány nyelvismereti szintje

Nyelv	Típus	Fő
német felső	“C” típus	1 fő
német közép	“B” típus	1 fő
német közép	“C” típus	6 fő
német közép	“A” típus	1 fő
német alap	“C” típus	3 fő
angol felső	“C” típus	1 fő
angol közép	“C” típus	4 fő
angol közép	“A” típus	3 fő
angol alap	“C” típus	3 fő

2. táblázat: A személyi állomány összetétele

		Szakképzettség				
		Alapfokú	Középfokú	Felsőfokú	Nyelvismeret (fő/nyelvek száma)	Továbbképzések, 2013-ban szerzett oklevelek, diplomák
dolgozók (fő)	Kormánytisztviselő		9	25	19	
	Ügykezelő		1		1	
	MT hatálya alá tartozó	24	6	4	10	
	Szerződéses					
Összesen		24	16	29	29	

3. Oltalom alatt álló természeti értékek és területek adatai, információi

3.1 Országos jelentőségű védett, védelemre tervezett természeti, Natura 2000 és egyéb területek és ezek változásai

3.1.1 Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett és védelemre tervezett területek

Az Igazgatóság területén 2013-ban új természetvédelmi terület nem került kialakításra. Az év során elkészítettük a Fertő-Hanság Nemzeti Park övezeti besorolásának tervezetét.

3. táblázat: A Fertő-Hanság Nemzeti Park övezeti besorolásának összefoglaló adatai

Övezet	hektár	%
Természeti övezet	7573	32
Természetkímélő hasznosítás övezete	15980	67
Szolgáltató övezet	311	1
Nemzeti park összesen	23865	100

Természeti övezetből	hektár	%
Allami tulajdon	7241,9	95,6
Jelenleg nem fokozottan védett	1485,4	19,6
ebből nem saját vagyongazdálkodásban	402,9	5,3
Nem állami tulajdon	330,9	4,4
Jelenleg nem fokozottan védett	326,0	4,3

4. táblázat: A működési területen található, egyedi jogszabállyal kihirdetett védett természeti területek összefoglaló adatai

Név	Törzskönyvi szám	Teljes terület (ha)	Fokozottan védett terület (ha)
Fertő-Hanság Nemzeti Park	238/NP/91	23880,1643	7659,4587
Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet	253/TK/92	8271,5081	63,8697
Soproni Tájvédelmi Körzet	40/TK/77	5046,7336	734,2594
Szigetközi Tájvédelmi Körzet	187/TK/87	9681,6974	1426,5741
Soproni Botanikus Kert Természetvédelmi Terület	169/TT/78	17,2064	0
Liget-patak menti Természetvédelmi Terület	302/TT/06	27,3223	0
Ikva-patak menti Természetvédelmi Terület	304/TT/06	18,0385	0
Bécsi-domb Természetvédelmi Terület	303/TT/06	7,8512	0
Pannonhalmi Arborétum Természetvédelmi Terület	81/TT/63	25,6133	0
Ebergöci láprét Természetvédelmi Terület	324/TT/12	48,8905	0
Iváni szikések Természetvédelmi Terület	325/TT/12	96,2737	0
Várbalogi héricses Természetvédelmi Terület	328/TT/12	50,0080	0
Nagyecski hársfasor Természetvédelmi Terület	7/TT/42	11,0929	0
Összesen:		47182,4002	9884,1619

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság működési területén jelenleg öt védetté nyilvánítási eljárás (országos jelentőségű) van folyamatban. Ezek mindegyike meglévő országos jelentő-

ségű védett természeti terület bővítésére irányul. A bővítések közül a legnagyobb területtel a Szigetközi Tájvédelmi Körzet (5923 hektár) érintett, de jelentősnek nevezhető a Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet bővítése (693 hektár) is.

5. táblázat: A működési területen található védelemre tervezett területek összefoglaló adatai

Név	Terület (hektár)	Ebből átminősítés (hektár)	Védetté nyilvánítás helyzete
Fertő-Hanság Nemzeti Park bővítése II.	58	0	Előkészítés alatt
Soproni Tájvédelmi Körzet bővítése II.	8	0	Előkészítés alatt
Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet bővítése	693	0	Tárcaegyeztetésen
Szigetközi Tájvédelmi Körzet bővítése	5923	446	Előkészítés alatt
Védelemre tervezett összesen:	6682	446	

A 2012.06.12-én szervezett értekezlet alapján megindult a lehetséges védendő természeti értékek számbavétele és felkeresése, bemérése. A 2012.11.21-22-én megtartott Barlang- és Földtani értekezletre első körben 10 földtani alapszelvény lett kijelölve. Az értekezleten elhangzottak szerint, a továbbiakban a védetté nyilvánítási alapidokumentációk és kezelési tervek elkészítését illetve a terület tulajdonosi és kezelői megkereséseket, egyeztetéseket kell elvégezni, melyet igazgatóságunk folyamatosan készít, illetve készített, valamint a terepi felvételezések is folyamatban vannak. 3 természeti emlék és 8 részterület esetében a helyszínek kijelölése és a térképek előkészítése megtörtént, illetve több kezelési terv is elkészült.

3.1.2 „Ex lege védett” természeti területek

A Vidékfejlesztési Értesítő 2012. január 13-i számában (LXII. évf. 1. szám) megjelent az ex lege védett lapterületek és szikes tavak helyrajzi számos listája. Az 1. és 3. számú melléklet az egyedi határozattal lehatárolt, a 2. és 4. számú melléklet a lehatárolásra váró ingatlanok listája. Mivel a területadatok a 2. (és 4.) számú melléklet ingatlanjai esetében majd csak a jogerőre emelkedések után tekinthetők ténylegesnek, ezért a lápok (és szikes tavak) esetében az összterület nagysága csak tájékoztató jellegű. Igazgatóságunkon 2013-ban folytattuk a 2011-ben felülvizsgált lappok új területeinek határozattal való kihirdetésének előkészítését.

Az egyéb ex lege védett természeti területek szikes tavak, kunhalmok, földvárak, források és víznyelők számában és állapotban nincs változás.

3.1.3 „Ex lege védett” természeti értékek

Az „ex lege védett” természeti értékek számában 2013-ban nem történt változás.

3.1.4 Natura 2000 területek

A Natura 2000 területek kiterjedése 2013-ban nem változott, a szokásos éves felülvizsgálat során frissítettük az egyes területek adatlapjait augusztus folyamán.

3.1.5 Nemzetközi jelentőségű területek

Az év végén kezdődött el Fertő-táj Világörökség kezelési tervének elkészítése, melyet a Forster Gyula Nemzeti Örökséggazdálkodási és Szolgáltatási Központ megbízásából egy, a Pestterv Kft. vezetésével működő konzorcium készít. Igazgatóságunk adatszolgáltatóként és véleményezőként vesz részt a munkában.

6. táblázat: Védett és védelemre tervezett területek az illetékességi területen

Illetékességi terület (hektár)	409519					
	Védett		Ebből fokozot-	Változás a tárgy-	Védelemre tervezett	
	Száma (db)	Kiterjedése (ha)	tan védett (ha)	évben (ha)	Száma (db)	Kiterjedése (ha)
Nemzeti Park	1	23880	7659	149	1	58
Tájvédelmi Körzet	3	23000	2225	156	3	6624
Természetvédelmi Terület	9	302	0	195	0	0
Ex lege védett láp	26	750	0	0		
Ex lege védett szikes tó	0	0	0	0		
Összesen	33	47182	9884	0	4	6682
Ramsari terület	2	8849		0	0	0
Bioszféra Rezervátum	1	23193		0	1	43 854
Világörökség	2	23 052		0	0	0
Európa Diploma	0	0		0	0	0
NATURA 2000 Madárvédelmi terület*					4	52655
NATURA 2000 Természetmegőrzési terület*					14	74337

* A NATURA 2000 Madárvédelmi terület és a NATURA 2000 Természetmegőrzési terület tartalmazza kiterjedésében a már eddig védetté nyilvánított területeket is.

3.2 Területvásárlások, kisajátítások adatai

Igazgatóságunk vagyonkezelésében 12.266,33 ha terület van a 2013. december 31-i állapot szerint. - Magyarország 2013. évi központi költségvetéséről szóló 2012. évi CCIV. törvény 1. melléklete szerint a XII. Vidékfejlesztési Minisztérium fejezet 20/02/09/00 törvényi soron szereplő „Természetvédelmi kártalanítás” fejezeti kezelésű előirányzat terhére biztosított forrásból 100 millió Ft értékben vásároltunk védett területeket az 1995. évi XCIII. törvény végrehajtása érdekében a következők szerint Lébény, Fertőszéplak, Sopron, Hidegség, Oslói községhatárokonban. Összes vásárolt terület művelési ág szerinti bontásban:

7. táblázat: A 2013-ban megvásárolt területek művelési ág szerinti megoszlása

Művelési ág	Terület(ha)
szántó	18,7012
gyep	3,5012
nádas	0,0000
erdő	38,9581
kivett	0,9623
össz.:	62,1228

3.3 Saját vagyonkezelésű területek

a) Rét, legelő (6.591 ha)

Az összterülethez viszonyítva legnagyobb arányban gyepterületeket vásároltunk korábban a védett természeti területek védelmi szintjének helyreállításáról 1995. évi XCIII. törvény alapján. A területek nagyobb részét az Igazgatóság gépi eszközeivel, ill. saját állatállományával kezeli. 167 ha-t szigorú, természetvédelmi előírásokkal, idényre kötött haszonbérleti szerződésekkel hasznosítja. A maradék területet pedig kisebb beavatkozások kivételével érintetlenül hagyja. 2.211 ha-t kaszálóként 1.672 ha-t legelőként hasznosítunk. MVH támogatást 2.228 ha-t extenzív gyepgazdálkodás 1.142 ha-t gyepgazdálkodás élőhely-fejlesztési előírásokkal AKG célprogramba vittünk be. SAPS támogatást 3.945 ha területre igényeltünk.

b) Erdő (1.188 ha)

Igazgatóságunk erdőgazdálkodási tevékenységet a Fertő-Hanság Nemzeti Park, Szigetközi Tájvédelmi Körzet, Soproni Tájvédelmi Körzetben és a Pannonhalmi Tájvédelmi Körzetben folytat. Igazgatóságunk vagyonkezelésében 1.188 ha erdő van. A tevékenységet az erdészeti hatóság által készített erdőtervek szerint végezzük.

- Az év folyamán 20 ha területre 25 ezer szürke nyár, 2 ezer mézgás éger, 2 ezer magyar kőris és 2 ezer vénic szil csemetét terveztünk pótolni. A magas belvíz miatt 5 erdő-részlet pótlása maradt el közel 4 ha területen. Egy erdő-részlet esetében vadkár elhárító kerítést építettünk 800 fm hosszban.
- Fahasználati tevékenység: Véghasználatot 2,28 ha , nevelővágásokat 7,62 ha területen kezdtük meg. Befejezésük tervezett ideje 2014 január hónapban.

- Erdőművelés: A tavaszi - belvíz miatt elmaradt, illetve eredménytelen - erdőfelújítási, pótlási munkákat november, december hóban elvégeztük. Vadkár elhárító kerítés építésére egy erdőrészlet vonatkozásában kötöttünk megállapodást az érintett vadgazdálkodóval. 3,11 ha folyamatban lévő erdősítés befejezésre került.
- A „rákosi Vipera védelme a Kárpát medencében” LIFE+ pályázat keretében 2 erdőrészlet – 18,8 ha terület – mezőgazdasági művelésbe vonását engedélyezte az Erdészeti Igazgatóság kérelmünkre. Az ehhez kapcsolódó erdészeti és mezőgazdasági tevékenységeket megkezdtük.

c) Nádas (2.496 ha)

A vagyongazdálkodásban lévő nádasok 77 %-a a Fertő-tó jogi partvonalán belül található a natúr-zónában. Ez összesen 1912 ha-t jelent. A területek aratását és egyéb használatát a KÖTEFE hatósági határozatban engedélyezi, amelyhez szakvéleményt készít az Igazgatóság. Igazgatóságunk vagyongazdálkodóként van bejegyezve a tulajdoni lapra de a terület földhasználója a földhasználati nyilvántartás alapján a Fertő-tavi Nádgazdasági Zrt. A parti fekvésű, saját kezelésű nádasok aratását idényre szóló haszonbérleti szerződések keretében végezteti el az Igazgatóság. Haszonbére 104 ha nádast adtunk ki Sopron, Hegykő, Fehértó, Barbacs község határban.

d) Halastó (411 ha)

2010-ben az FVM Vadászai és Halászati Főosztálya, valamint Igazgatóságunk között 2003-ban aláírt 15 éves időtartamú haszonbérleti szerződés keretében folytattuk a halgazdálkodási tevékenységet a Fertőn. Az 1.744 ha kiterjedésű halászvízen négy halászati kerületet tartottunk fenn ez évben is, amelyek közül három halászatát biztosítottuk östermelő halászok számára. A halászok éves díj ellenében területi engedélyt kaptak Igazgatóságunktól tevékenységük végzéséhez. A fokozottan védett Madárvárta-öböl kerületben nem folytattunk halászati tevékenységet, megfelelően így a nemzetközi egyezmények előírásainak, valamint az osztrák oldali nemzeti parkkal és a halgazdálkodókkal kialakított egyezségnek.

A Nyirkai-Hany vizes élőhely-rekonstrukciós területen, ökológiai célú halgazdálkodást végzünk. Elkészült a Osló-Hany vizes élőhely rekonstrukció 300 ha terület elárasztásával. A terület átminősítése folyamatban van.

e) Szántó (266 ha)

A védett területek fenntartásában nélkülözhetetlen szereppel bíró régi magyar háziállataink takarmány szükségletét egészítik ki a 29,78 hektár területen termelt lucerna Fertőszéplak és Saród község határban. 33 ha területen kukoricát termelünk. A többi szántó művelési ágú ingatlan gyepesítése folyamatban van. 15 ha szántót haszonbérbe adtunk Fertőrákos község határban.

A szántó művelési ágú területeink nagy részén már vetett gyep vagy természetes módon települt gyep található, ezeket kaszálóként hasznosítjuk.

8. táblázat: Saját vagyonkezelésű területek

Terület	szántó	gyep	gyüm.	nádas	halastó	erdő	kivett	összesen
Bécsi-domb TT		7,89						7,89
Ex lege		89,71		15,96		7,21	60,82	173,72
Fertő-Hanság NP	260,17	5804,54	0,48	2 399,21	410,62	381,29	1 180,14	10436,37
helyi védett		19,12					1,54	20,66
Ikva-patak menti TT		11,03					1,55	12,58
Iváni szikések TT		3,52						3,52
Liget-patak menti TT		23,7					0,68	24,38
Nem védett		2,88				1,74	12,61	17,22
Pannonhalmi TK	4,44	150,83		11,94		72,99	8,93	253,56
Pannonhalmi TK						0		0
Soproni TK		132,29	1,11	3,06		149,70	6,32	292,48
Szigetközi TK	0,90	331,07		66,24		551,77	35,21	985,19
Várbalogi héricses TT		14,89				23,86		38,75
Összesen:	265,51	6591,48	1,60	2 496,41	410,62	1188,55	11307,79	12266,33

9. táblázat: Saját vagyonkezelésű területek hasznosítási módja

Művelési ág	Tárgyévben átvett terület (ha)	Összes terület (ha)	Saját használatban		Haszonbérbe adva	
			ha	%	ha	%
Szántó	19	265	250	93	15	7
Gyep	3	6591	6423	98	167	2
Kert	0	0	0	0	0	0
Szőlő	0	0	0	0	0	0
Gyümölcsös	0	2	1	100	0	0
Nádas*	0	2496	480	19	104	4
Halastó	0	411	411	100	0	0
Erdő	39	1188	1188	100	0	0
Kivett	1	1308	1308	100	0	0
Összesen	62	12266	11980	98	286	2

* A nádasok esetében 1912 ha nemzeti parki vagyonkezelésű területen a Fertő-tavi Nádgazdaság Rt.-nek van használati joga.

3.4 Terület nélküli értékek

3.4.1 Védelemre tervezett mesterséges üregek

Az év során megkezdődött a védelemre tervezett mesterséges üregek felmérése. Az igazgatóságunk működési területén két ilyen mesterséges üreg van (Breuer-barlang Brennbergbánya, Szent István akna lőportároló). Az egyeztetések során a brennbergi üreg már egyeztetési folyamatban van. Mindkét mesterséges üreg a Soproni Tájvédelmi körzet területén fekszik.

10. táblázat: Terület nélküli értékek összefoglaló táblázata

Objektum	Nyilvántartott összesen (db)	Ebből a tárgyévben nyilvántartásba vett (db)
Természeti emlék	0	0
Forrás	27	0
Barlang	16	0
Víznyelő	0	0
Kunhalom	33	0
Földvár	14	0
Egyedi tájérték	1716	0

3.5 Megkülönböztetett védelemben részesülő területek

3.5.1 Nemzeti Ökológiai Hálózat

Az év során több alkalommal történtek egyeztetések az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény felülvizsgálata kapcsán a Nemzeti Ökológiai Hálózat területeit illetően. A végleges állomány 2013. november végére készült el. Az év során a települési önkormányzatok (Szany, Győr) kezdeményezésére több kisebb pontosítás történt a hatályos állományon.

11. táblázat: A Nemzeti Ökológiai Hálózat térségi övezetinek kiterjedése az FHNPI működési területén

Övezet	Kiterjedés (ha)
Magterület	70854,0
Ökológiai folyosó	36772,8
Pufferterület	47767,5

3.5.2 Erdőrezervátumok

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság működési területén található erdőrezervátumokat a 13/2000. (VI. 26.) KöM rendelet hirdette ki. A működési területen 4 erdőrezervátum található, amelyek összes kiterjedése 695,71 ha, ebből 242,82 ha a magterület, amely fokozottan védettnek minősül.

12. táblázat: Erdőrezervátumok a működési területen

Név	Terület (ha)	Magterület területe (ha)	Kihirdetés éve	Kihirdető jogszabály
Bikafej	285,62	74,51	2000	13/2000. (VI. 26.) KöM rendelet
Dombos-ház	287,59	83,21	2000	13/2000. (VI. 26.) KöM rendelet
Erebe-szigetek	64,4	64,4	2000	13/2000. (VI. 26.) KöM rendelet
Hidegvíz-völgy	58,1	20,7	2000	13/2000. (VI. 26.) KöM rendelet
Összesen	695,71	242,82		

3.5.3 Világörökségi területek

A működési területünkön található „Fertő/Neusiedl See kultúrtáj” és az „Ezeréves Pannonhalmi Bencés Főapátság és természeti környezete” világörökségi terület bekerült a Hungarikumok Gyűjteményébe.

3.6 Magas Természeti Értékű Területek

Az érzékeny természeti területekre vonatkozó szabályokról szóló 2/2002. (I.23) KöM-FVM együttes rendelet alapján Igazgatóságunk működési területén négy ÉTT került kijelölésre. Kiemelten fontos ÉTT a Hanság, fontos ÉTT a Mosoni-sík és a Rába-mente, tervezett ÉTT pedig a Szigetköz területe. Elsőként a Mosoni-sík ÉTT-n nyílt lehetőség 2003-ban zonális agrár-környezetgazdálkodási támogatások igénybevételére, majd 2009-től a Hanság területén is. 2009-ban a működő ÉTT-k területi felülvizsgálatával jöttek létre a Magas Természeti Értékű Területek. A 2009. szeptember 1-jével kezdődött és 2014. augusztus 31-ig tartó öt éves támogatási időszakban a Mosoni-sík MTÉT-en igénybe vehető Szántóföldi növénytermesztés tüzök élőhely-fejlesztési előírásokkal elnevezésű célprogramban 10 gazdálkodó nyert támogatást összesen 5141 ha földterülettel. Az újonnan induló Hanság MTÉT-en 8 gazdálkodó nyert támogatást a horizontális programokba (Gyepgazdálkodás élőhely-fejlesztési előírásokkal, Természetvédelmi célú gyeptelepítés célprogram, Szántóföldi növénytermesztés madár- és apróvad élőhely-fejlesztési előírásokkal, Szántóföld-i növénytermesztés vadlúd- és daruvédelmi előírásokkal) összesen 1524 ha-on. A Hanság MTÉT horizontális gyepgazdálkodási célprogramjába Igazgatóságunk is nyert támogatást mintegy 1100 ha-on. 2013-ban megkezdtük a Fertő MTÉT létesítésének előkészítését, ahol reményeink szerint 2015-ben már részt vehetnek MTÉT célprogramokban a gazdálkodók.

4. Kutatás és monitorozás

4.1 Kutatás

Az Igazgatóság működési területén többek között az MTA Geodéziai és Geofizikai Kutatóintézete, a Nyugat-Magyarországi Egyetem, Savaria Múzeum, a Pannon Egyetem, a Szegedi Tudományegyetem és a Magyar Természettudományi Múzeum végeznek természetvédelmi szempontból is jelentős kutatásokat. Kisebb kutatási programokat saját forrásból szerveztünk meg a természetvédelmi kezelési és fenntartási munkák, illetőleg egyes fajok és közösségek hatékonyabb védelme érdekében.

a) Kezelések hatása a hangyaboglárka (*Maculinea sp.*) fajokra

A Fertő mentén, Ebergöc és Cirák térségében, valamint a Hanságban található vérfüves rétek hangyaboglárka (*Maculinea teleius*, *M. nausithous* és *M. alcon*) és nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) állományainak részletes populáció vizsgálatát végeztük, ahol az lehetséges volt, az állományok igényeinek megfelelő beavatkozások, kezelések saját kivitelezésével párhuzamosan, illetve azt követően. A cél az érintett fajok számára optimális kezelési eljárások, kaszálási mintázat kialakítása (tér- és időbeli megosztás, fenntartandó, kaszátlan területek kijelölése) és alkalmazása a fenológiai viszonyoknak megfelelően, továbbá a megfelelő hidrológiai viszonyok fenntartása, valamint a nádasodás megállítása és az elnásodott területek eredeti állapotának visszaállítása. A Vipera Life+ területén végzett felmérések a terület optimális, komplex igényeknek is megfelelő kezeléséhez adnak további adalékokat. A *Maculinea*-fajok térfoglalása, a frissen kikelő példányok alapján ismét némi átstrukturálódást mutat, az újra benépesített foltok mellett elnéptelenedő fragmentumokat és stabilan maradt foltokat is meg lehetett figyelni. Ez mindenképp alátámasztja a korábban megkezdett (és ebben az évben is folytatott) átjáró kialakítási törekvések indokoltságát, valamint a nádas visszaszorításáért folytatott erőfeszítések indokoltságát. A területen található nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) állomány stabil, de elég alacsony abundanciát mutatott. Az állományok populáció méretének becslésére és a mozgási mintázatok elemzésére, illetőleg a 2, illetve 3 *Maculinea* faj együttes előfordulása esetén megfigyelhető niche-szegregáció vizsgálatára jelölés-visszafogásos módszerrel történtek felmérések. A vizsgálatokba külföldi és hazai szakemberek és önkéntesek az elmúlt évben is bekapcsolódtak. Először került sor ebben az évben – külső szakember és szakdolgozók segítségével – Hidegségen a hangyagazda fajok mennyiségi és térbeli eloszlásának felmérésére.

b) Ezüstsávós szénalepke (*Coenonympha oedippus*) érdekében végzett kísérleti beavatkozások

Az ezüstsávós szénalepke 2009-ben megtalált állományának elsőként fölfedezett élőhelyén – a szárazodás, vízellátottság romlása miatt – az aranyvessző térhódítása tapasztalható. Ennek visszaszorítására kisebb mintaterületeken kaszálási kísérleteket indítottunk be. A terület szokványos kaszálással nem kezelhető, mivel a rétek egyik legfontosabb tulajdonságát, a zombékoló szerkezetet tenné tönkre, ezért csak egytengelyű önjáró alternáló kaszával történtek meg kisebb foltokban a kezelések.

c) A sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) állományok felmérésével kapcsolatos ökológiai vizsgálatok

A nemzeti park igazgatóság illetőségi területén az országosan zajló sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) állomány felméréshez csatlakozva, az előző év tapasztalataira támaszkodva (Sáfián Szabolccsal megkezdett munkák eredményei nyomán, azokat tovább fejlesztve) folytatódott a faj népségének felmérése és bizonyos területeken ismételt állapotfelvétellel is sor került. A monitorozáshoz elengedhetetlenül szükséges paraméterek felvétele mellett számos to-

vábbi, a faj ökológiai igényeinek, fenológiai és rajzási tulajdonságainak ismeretét bővítő adattal szolgáltak a felmérések. Néhány, kiemelkedően magas denzitású területen kvantitatív felméréseket is végeztünk, mintaterületeken. Az alap adatok kiértékelése után egyértelművé vált, hogy régióinkban számos, országosan is kiemelkedő kolónia található, főként felhagyott, vagy alacsony intenzitással használt legelőkön. Szórvány populációk bizonyos területeken, főként zavart (vadragott) cserjesorokhoz, sövényekhez kapcsolódnak, de a sűrű, egybefüggő szegélyekből és cserjés foltokból kiszorul a faj. Az extenzív legelőkhöz kötődő élőhely veszélyeztettségi foka igen magas, az elmúlt, vizsgált időszakban néhány terület – vagy egyes terület foltok – ismét művelésbe lettek vonva, illetve a legeltetés számára „alkalmassá” téve. Ez a tevékenység sok esetben jelentős mértékű cserjeirtással járt, melynek befolyásolására, szabályozására (nem Natura 2000 területek esetében) nincs is módunk. Ugyanakkor az adott szukcessziós stádium fenntartásához (illetve a cserjés bezáródásának megakadályozásához, ami a sárga gyapjasszövő számára is a területről való eltűnéssel jár) bizonyos mértékű cserjeirtás, záródás megbontás szükséges.

A jelenlegi tapasztalatok szerint a sárga gyapjasszövő számára optimális az a szukcessziós stádium, amikor a cserjék (kökény, galagonya, vadkörte) egymástól való távolsága 1-2 cserje magasságnál nem nagyobb, kisebb csoportok még kialakulhatnak, de az állomány - összességében – nem ér össze, nem záródik, a napsütés körbe éri és bizonyos mértékű (legelő állatoktól, vagy vadtól származó) rágás is tapasztalható. A felmérések és vizsgálatok eredményei helyi gazdálkodókkal és a mezőgazdasági szakigazgatás szakembereivel megvitatásra kerültek, az összefoglaló előadási anyag interneten elérhető. A Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot (HMKÁ) bizonyos mértékű módosítására és egyes előírások megváltoztatására lenne szükség a faj számára alkalmas élőhelyek fennmaradása érdekében. Ennek módja az lehetne, hogy a gyepterületek (elsősorban legelők) területéről a fászszerű növényzet eltávolítása előtt a kívánt mérték megállapítása érdekében ki kell kérni a területileg illetékes NPI. szakembereinek véleményét. Amennyiben *E. catax* előfordul a területen, csak meghatározott mértékű gyéritést szabad elvégezni. A jelenlét megállapításának ideje április, a munkák kivitelezésének időszaka (*E. catax* jelenléte esetében) augusztus-szeptember közepe. A felmérésekbe ebben az évben egy szakdolgozó is bekapcsolódott.

d) Lápi póc és réti csík állományok felmérése

A két faj állományainak vizsgálatára indított korábbi felmérések folytatása ebben az évben a Szigetközben előző évben megkerült (korábban kipusztultnak hitt) lápi póc népszerűség kiterjedésének további behatárolása zajlott, bár a vizek eléggé kiszáradtak a nyári szárazság következtében. Szerencsére az állomány egy része túlélte a száraz periódust. A Nyirkai-Hany területén is történt a szárazság miatt bizonyos mértékű élőhely veszteség, azonban ott is fenn tudott maradni a populáció. A réti csík mindkét helyen megmaradt.

Több, korábban nem ismert élőhelyről (csatornából) is sikerült kimutatni a pócot és a csíkot az Észak-Hanságban, ezek egy része N 2000 területen kívül van és az erdészeti munkák céljára történő csatorna kotrási munkák veszélyeztetik az állományokat. A FHNPI egyes területein a NBmR keretében halfaunisztikai vizsgálatok zajlottak, melyek során mind a Szigetközből, mind pedig az Észak-Hanságból újabb póc és réti csík adatok kerültek elő. A hansági lápi póc felmérés során a térségből az újonnan szétválasztott háromtűskéjű pikó nyugati elterjedésű taxonja került kimutatásra. A Szigetközben zajló vízgazdálkodási rehabilitációs munkák során a lápi póc 2009. évi megkerülése miatt a kivitelezési munkák bizonyos mértékű átütemezésére és átalakítására került sor a póc népszerűség megőrzése érdekében. Ennek során az ÉDUKTVF közreműködésére is szükség volt (munkálatok felfüggesztése).

e) A Natura 2000 fenntartási tervek készítése során végzett adatgyűjtések

Igazgatóságunk 5 kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (HUFH20007 Péri-repülő-

tér, HUFH20011 Rába, HUFH20010 Répce-mente, HUFH30005 Hanság, HUFH30004 Szigetköz) fenntartási tervének készítését kezdte meg 2013-ban. Minden területen jelentős adathiányok voltak a jelölő fajok tekintetében, ezért a rendelkezésre álló források nagy részét adatgyűjtésekre (alapállapot felmérések) fordítottuk. A kutatások során elsősorban szitakötők, halak, puhatestűek, denevérek, hód, vidra és xilofág rovarok tekintetében történt jelentősebb adatgyűjtés. A beérkezett kutatási jelentések feldolgozása folyamatban van. Előzetesen elmondható, hogy a jelölő fajok előfordulását szinte minden esetben sikerült megerősíteni és számszerűsíteni az előforduló populáció nagyságát. A denevérek esetében szinte minden területen sikerült olyan fajokat találni, amelyek jelölő fajként történő felvétele szükséges a legközelebbi felülvizsgálat alkalmával.

4.2 Monitorozás

4.2.1 A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (beleértve: Natura 2000) keretében folyó monitoring vizsgálatok

4.2.1.1 Országos programok

a) Élőhely-térképezés

2013-ban az NBmR keretében Igazgatóságunk területén az O5x5_031 Mihályi kvadrát térképezését végeztük el, illetve befejeztük az R5x5_109 Fertőd kvadrát terepi felméréseit.

b) Védett növényfajok monitorozása

Egységes protokoll alapján történik a kiválasztott 57 növényfaj monitorozása. A programot egészíti ki a természetvédelmi örök éves adatszolgáltatása keretében történő adatgyűjtés. 2013-ban 7 faj (*Allium suaveolens*, *Cirsium brachycephalum*, *Cypripedium calceolus*, *Himantoglossum adriaticum*, *Iris arenaria*, *Liparis loeselii*, *Telekia speciosa*) felmérését terveztük. A felmérések többségét a protokollnak megfelelően sikerült elvégeznünk, az adatok feldolgozása folyamatban van.

c) Ürgemonitoring

Négy mintavételi területen (Sarród – Ürgedomb, Fertőszéplak – Széplaki legelő, Pér – repülőtér, Fertőszentmiklós – repülőtér) egységes módszer alapján történik a monitorozás évenkénti gyakorisággal. 2013-ban a felmérést elvégeztük, az adatokat értékelésre továbbítottuk az országos központba.

d) Pelemonitoring

Az aktív pelevédelmi tevékenységet 2007-ben kezdtük a Szárhalmi erdő északi (Fertőrákosi oldal) szélén kialakított 40 odúból álló Szárhalom 1. nevű pele teleppel. A 2009-es év során a meglévő Szárhalom 1 telep 50 odúra történt bővítése mellett, újabb 50 odút számláló telep lett kialakítva Szárhalom 2. néven. A 2013-ban a Szárhalmi-erdő területén elhelyezett 1. és 2. számú telep ellenőrzése kéthavi rendszerességgel folyamatos volt. Mind a két telep ellenőrzése során megfigyeltünk mind tápanyag raktár, mind szaporodó és alvó fészekként használt odúkat. A korábban kihelyezett odúk ~30%-a továbbra is lakott, vagy rendszeresen használt, míg az újonnan kihelyezett odúk használata egyenlőre alkalmoszerű. 2013-ban két faj jelenléte bizonyított a területen a nagy pelét (*Glis glis*) csak a hátrahagyott nyomai alapján észleltünk, míg mogyorós pelét (*Muscardinus avellanarius*) minden ellenőrzéskor sikerült megfigyelni. Mind a Szárhalom 1 mind a Szárhalom 2 telepen találtunk mogyorós pele fias fészkeket.

4.2.1.2 Helyi programok

a) Szitakötő fajok monitorozása

A program keretében mintegy 100 kijelölt mintavételi helyen, 1996 óta folyik egységes módszerrel a szitakötő fauna monitorozása. Ennek során imágó, lárvá és exuviumok vonatkozásában egyaránt történik adatgyűjtés. A felvételezés kiemelten kezeli azokat az élőhelyeket, amelyek a hazai és nemzetközi szintű védettséget élvező fajok populációinak adnak otthont. 2011-ben a ritka hegyiszitakötő (*Cordulegaster heros*) lárvális előfordulási helyeinek, mikrohabitat-preferenciájának vizsgálata folyt tovább a Rák-patak vízrendszerén Sopronban, kiegészítő adatokat szolgáltatva a szalamandra lárvák előfordulási adataihoz is. Az imágók kibújása ismét a korábbi években tapasztalt, június végi időszakban történt, jelenleg ez tekinthető általánosnak, bár az exuviumok még július közepéig (nagyobb, heves esőzések kivételével) megtalálhatók a kibújás helyén. A faj legjelentősebb élőhelyein az exuviumok mennyiségi felvétele ismét megtörtént, a kijelölt mintaterületen, ahol az előző évekhez hasonló denzitás volt tapasztalható. További vizsgálatok történtek a faj előfordulására, élőhely preferenciájának és szaporodásbiológiájának tisztázására is, szakdolgozók és PhD hallgatók bevonásával is. A két hazai *Cordulegaster* faj együttes előfordulásának vizsgálatára soproni és kőszegi felmérések zajlottak egy szakdolgozó bevonásával, melyek a következő időszakban – főként a hidromorfológiai és egyéb fizikai paraméterek tisztázása érdekében – folytatódni fognak.

Az idén a Fertő mentén a védett, élőhelyvédelmi irányelv II. függelékébe sorolt lápi szitakötő (*Leucorrhinia pectoralis*) kibújó állománya elég alacsony denzitást mutatott, de szórványosan a fiatal imágók a Fertő medence több pontján megfigyelhetők voltak. A hansági alkalmas élőhelyek rendszeres kiszáradása miatt jelenleg a Hanságból nem rendelkezünk recens előfordulási adattal, azonban a frissen elárasztott Osli-Hany térségében új, megfelelő, stabil vízborítással rendelkező élőhelyek kialakulására számítunk (Fövényes-tó).

A díszes légivadász (*Coenagrion ornatum*) a Fertő-menti csatornáknál nem túl magas, de jól kimutatható egyedszámban megfigyelhető volt, a Hanságban alacsony ugyan a népesség, de kimutatható, a Szigetközben változatlanul nem került megfigyelésre a faj.

A folyami szitakötők (*Gomphidae*) közül az erdei szitakötő (*Ophiogomphus cecilia*) az idén jelentősebb egyedszámban ismét csak a Répcén került elő, bár a Szigetközben is tovább folyt a vizsgálat a felkutatására. Jelenleg egy szakdolgozó által gyűjtött exuvium adat támasztja alá a Mosoni-Dunából - több év kihagyást követően – a faj megkerülését. A Hanságban egy imágó adat bizonyítja az előfordulását.

A védett sárgafoltos szitakötő (*Somatochlora flavomaculata*) adatai tovább gyarapodtak a Hanságból.

c) Nappali lepke monitoring

Elsősorban az élőhelyvédelmi irányelvben szereplő nappali lepkék helyi állományainak felmérésére szolgáló, 2000 óta folyó monitorozási munka. A program különös figyelmet fordít a lápréti hangyaboglárlárkák, a nagy tűzlepke, a farkasalmalepke, valamint a Hanságban újra felfedezett ezüstsávós szénalepke populációknak. (Egyes kiválasztott mintaterületeken jelölés-visszafogásos kvantitatív és habitat szelekciós kutatások is történtek a Fertő mentén (ld. kutatások). A vizsgálatok kiemelt célja az egyes fajok élőhely kezelési-fenntartási irányelveinek kidolgozása és gyakorlatban, mintaterületeken való alkalmazása, valamint a környező területekre való kiterjesztése, hogy a szűk, lehatárolt élettér bővülhessen, valamint a meglévő területen a környezeti feltételek, vízellátottság, vegetáció struktúra kedvezőbbé váljon.

A főként nappal, a hernyófészkek számlálásával és megfigyelésével vizsgálható sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) monitorozásához is csatlakozott az igazgatóság, a faj alaposabb

vizsgálatával és ökológiai igényeinek felderítésével és denzitási vizsgálatokkal együtt (ld. Kutatások)

Az áttelelő, nagytestű tarkalepkék (*Nymphalidae*) állományának figyelemmel követése is tovább zajlott, melynek – egyebek között – az enyhébb és esetenként több felmelegedési szakaszt is tartalmazó téli időszak hatásának becslésében is lehet szerepe, hosszabb időszak vonatkozásában (globális klíma változás lehetséges hatásai). Főként a gyászlepke (*Nymphalis antiopa*) és nagy rókalepke (*Nymphalis polychloros*) irányába fordítunk nagyobb figyelmet a Soproni-hegység patak völgyeiben. A kis rókalepke – alacsony egyedszámban ugyan, de – több helyről is előkerült, a nappali pávaszem és a c-betűs lepke változatlanul elterjedt a térségben.

A program keretében éjszakai lepkék felmérése, nyomon követése is zajlik, többek között az éjjeli nagy pávaszem (*Saturnia pyri*) esetében, melynek a helyi populáció megerősítése céljából előnevelt hernyók kihelyezésére is sor került korábban, jelenleg nem folyik hernyó nevelés és az imágó adatok is megcsappanni látszanak (a faj bábjai esetenként több évet is átfekszenek).

d) *Coenonympha oedipus* monitorozás

A mintavétel során 15 alkalommal történt jelölés/visszafogás, 445 példány került megjelölésre, ami meghaladja az előző évben ugyanezen a területen végzett mintavételi intenzitást. A visszafogási arány hasonlóképpen, 25 % körül alakult, ami elég jónak mondható a további feldolgozás szempontjából. A repülési időszak nagyjából az előző két évhez hasonlóan alakult. A repülés vége felé ritkább mintavételi gyakorisággal zajlott a felmérés, az utolsó időszakban már nem volt újabb jelölés. A nyári száraz időszak ellenére átlagosnak mondható fogási eredmények születtek az elmúlt évben is, azonban újabb helyekről nem került elő a faj.

e) *Magyar tarsza* monitorozása

Az Igazgatóság illetékességi területéről két ismert *Isophya costata* előfordulási terület monitorozására 2013-ban is sor került. Mivel a javasolthoz képest korai kaszálás nem történt – a korábban alkalmazott mintavételi helyeken és módszerrel folytatótt a mintavételezés.

f) Erdői denevérfajok vizsgálata

Az idei évben a Dudlesz-erdőben és a Rába mentén végeztünk monitorozást előkészítő faunisztikai vizsgálatokat.

A Dudlesz-erdő területén befogásos (függönyháló) és akusztikai (D500x hangfelvevő) mintavételezéseket végeztünk, összesen négy mintavételi helyen (négy akusztikai mintavételi hely, az egyik detektoros mintavétel helyszínén hálózást is végeztünk). Felméréseink során összesen 15 denevérfajt, illetve fajpárt mutattunk ki a Dudlesz-erdőből: nyugati pisedenevér (*Barbastella barbastellus*), nagyfülű denevér (*Myotis bechsteinii*), vízi denevér (*Myotis daubentonii*), Brandt denevér (*Myotis brandtii*), horgasszörű denevér (*Myotis nattereri*), szőröskarú koraidenevér (*Nyctalus leisleri*), rőt koraidenevér (*Nyctalus noctula*), durvavitorlájú törpedenevér (*Pipistrellus nathusii*), szoprán törpedenevér (*Pipistrellus pygmaeus*), alpesi denevér (*Hypsugo savii*), barna hosszúfülű-denevér (*Plecotus auritus*), szürke hosszúfülű-denevér (*Plecotus austriacus*), közönséges késeidenevér (*Eptesicus serotinus*). Az akusztikai adatok alapján nem minden esetben lehetett pontos faji identifikációt elvégezni, így több fajt tartalmazó kategóriákat alkalmaztunk, mint pl. durvavitorlájú/fehérszélű törpedenevér (*Pipistrellus nathusii/kuhlii*) illetve a nagy-Myotis fajok (*Myotis myotis/blythii*), mely jelzi, hogy a területen nagy valószínűséggel előfordul a *Pipistrellus kuhlii* is, illetve a nagy-Myotis faj(ok) is használják az erdőt.

A HUFH20011 Rába Natura 2000-es területen denevérekkel kapcsolatos biotikai adatgyűjtések akusztikai és befogásos mintavételek formájában történtek 2013. augusztusában. A kutatómunka során 10 ponton folyt denevérhang-rögzítés, illetve 2 mintavételi helyen függönyhálózás. Adat-rögzítéssel érintett területek: Ikrény, Rába; Rábapatoná, Rába; Rábapatoná, Nagyerdő /ez nem a Natura 2000 terület része, de az ott élő denevérek kapcsolatban vannak a Rábával/; Rábakecöl, Török-erdő; Rábakecöl, Rába mentett oldala. A kutatás során, automatikus üzemmódban felvett hanganyagból 3610 hangfájl került analízálásra, melyek közül 786 file tartalmazott denevérhangokat. További felvételek is készültek manuális detektorüzemmódban. A felvételeken 9 denevérfajt sikerült egyértelműen azonosítani: *Barbastella barbastellus*, *Myotis nattereri*, *M. daubentonii*, *Pipistrellus pygmaeus*, *P. nathusii*, *P. pipistrellus*, *Hypsugo savii*, *Eptesicus serotinus* és *Nyctalus noctula*, illetve további fajok is szerepelnek a felvételeken, melyek faji szintű azonosítása nem volt megoldható jelen tudásunk alapján, így un. vegyes kategóriákba soroltuk hangjaikat (pl. *Myotis myotis/blythii*, *Eptesicus serotinus/Nyctalus leisleri*). A hálózatos mintavételek során összesen hét denevér került befogásra, melyek öt fajhoz tartoztak: *Barbastella barbastellus*, *Myotis bechsteinii*, *M. brandtii*, *Pipistrellus pygmaeus* és *Plecotus auritus*.

4.2.2 Saját szervezésben folytatott monitoring jellegű vizsgálatok

a) Vízimadár-állományok monitoring vizsgálata

Más szervezetekkel (Nyugat-Magyarországi Egyetem Vadgazdálkodási Intézet, Birdlife Österreich, Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület) együttműködve évek óta folyik a fontosabb vizes élőhelyek madárállományainak monitoring vizsgálata. Ez jelenleg a Fertő-tó öblözeteire, a Mekszikópusztai és a Nyirkai-Hany és Osli-Hany élőhely-rekonstrukciós területeire, valamint a tóközi tavakra terjed ki. A felmérés eredményei adatbázisba kerülnek, ezekből a Nyugat-Magyarországi Egyetem Vadgazdálkodási Intézet készít összefoglaló jelentéseket a Minisztérium számára.

2013-ban is kimutatták a madártani monitoring eredményei kisalföldi vizes élőhelyek fontosságát a hazai fészkelő állományok és az átvonuló fajok tekintetében egyaránt.

b) Ritka és telepesen fészkelő madarak monitorozása

Az országos felmérési program a fokozottan veszélyeztetett, telepesen fészkelő és meghatározott ritka fajok állományainak felmérésére irányul. Működési területünkön, 2013-ban is megtörtént a telepesen fészkelők egy részének a felmérése. A ritka fészkelők felmérését csak korlátozottan, kisebb területekre tudtuk elvégezni, mivel a megye déli részén, ahol nincsen védett terület, nincsen lehetőségünk a fajok állományainak pontos felmérésére. Az eredmények adatbázisba kerülnek. A monitoring legfontosabb eredményei a következők: a kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmaeus*) fészkelése a Kisalföldön már rendszeresnek tekinthető. A Fertő hazai oldalán 226 pár, a kónyi tavon 67 pár, a Fehér-tónál 48 pár, a Barbacsi-tónál 34 pár, a Lipóti-morotvatónál 23 pár nagy kócsag (*Egretta alba*) költött.

c) A dél-hansági rekonstrukciók monitorozása

A 2000-ben elkészült Nyirkai-Hany vizes élőhelyrekonstrukció a hansági elárasztások első üteme. Kezdetektől folyik a monitorozási munka, amelyben a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai és önkéntesek vesznek részt.

A növényzet vizsgálata elsősorban állandó transzektek (24 db) cönológiai vizsgálataiból, illetve a teljes terület 3 évente elkészülő vegetáció-térképéből áll. A madárvilág vizsgálatát hetente végzett számolásokon keresztül sikerül biztosítani. A vízi gerinctelen makrofauna monitorozása azokra az árasztáshoz csatlakozó, alulról táplálkozó, lápi jellegű kisvizetek vizsgálatára koncentrált, melyek a tözeges jelleget a leginkább mutatják. A rekonstrukció területén kí-

vül a Fövenyes-tó, mint kontroll mintavételi ponton folytak még vizsgálatok. 2013-ban mádászamlálásokat végeztünk, a téli hónapokban havi rendszerességű vadlúd szinkronszámlálásokat szerveztünk a területen a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesülettel közösen.

d) A rákosi vipera észak-hansági állományának vizsgálata

„A rákosi vipera védelme a Kárpát-medencében” című LIFE+ projekt Hanságban kijelölt három mintavételi területén, a Fűzfaszigeten, a fokozottan védett Polgár-Pintér Hanyban és a két ismert élőhely között fekvő Nagydombon történt rákosi vipera monitoring mintavétel.

2013 év folyamán tizennégy terepnapon, vizuális megfigyelés módszerrel, összesen 4 spontán faunából származó rákosi viperát észleltünk, kivétel nélkül a Fűzfaszigeten. A Polgár-Pintér Hanyban 2013-ban sem észleltünk viperát. A megfigyelt négy egyed közül egy újszülött, egy 1 éves, egy 2 éves és egy ivarérett egyedet azonosítottunk.

A Fűzfaszigeten június közepéig egy alkalommal kaszálás történt. Az ismert élőhelyen a területkezelés káros hatásainak csökkentése érdekében a kaszálás és a széna lehordása, a korábbi évek gyakorlatának megfelelően éjszaka zajlott. A kezelés miatt elhullott egyedet nem találtunk. A terület vadkárelhárító kerítése amortizálódott, oszlopai cserére szorulnak. A Fűzfaszigeteken megfigyelt négy egyed azonosító felvételeik elkészítése és méreteik felvétele után a befogás helyszínén lettek szabadon eresztve. Vérvétel két egyednél történt (FHNP_2013_3, FHNP_2013_4).

A Polgár-Pintér Hanyban az élőhely fenntartása és kezelése céljából kihelyezett kis létszámú juh állomány 2013-ban sem volt elegendő az özöngyomok visszaszorítására. A Pap-föld élőhely rekonstrukciója nem fejeződhetett be. A területre, a rekonstrukció megvalósulása esetén a rákosi vipera visszatelepíthető. A területen a mintavételek során rákosi viperát nem észleltünk.

A Nagydombon folytatódott az élőhely rekonstrukció. A visszagyepesített élőhelyre az ősz folyamán a Rákosi vipera-védelmi Központból rákosi vipera kibocsátás történt. Az állományban 5 megjelölt egyed rádiótelemetriás követését Halpern Bálint végezte. Az ideiglenesen felállított villanypásztor vadhálóval erősített elektromos kerítésre történő cseréje elengedhetetlen a rákosi vipera védelme érdekében a Nagydombon és a Fűzfaszigeten is.

e) Egyenesszárnyúak monitorozása a rákosi vipera élőhelyeken

A 10 mintavételi területen végzett fűhálós orthopterológiai mintavételezések négy ismétléssel a következő mintavételi időpontokban történtek: 2013.06.18.; 2013.07.14.; 2013.08.06.; 2013.09.06. Az egyenesszárnyúak kvantitatív mintavételezése fűhálós módszerrel történt. Minden mintaterületen 10 × 10 m-es kvadrátban végeztük az egyenesszárnyúak gyűjtését. 300 fűháló-csapással gyűjtött egyedeket tekintettük egy mintának. Mivel a fűhálós mintavétel legtöbb esetben a chortobiont fajok részarányát túlbecsüli, mintáinkat egyeléssel is kiegészítettük.

Az idej orthopterológiai eredmények azt mutatták, hogy az élőhely-rekonstrukciós beavatkozásokkal érintett területeken az élőhelyek regenerációja és ezen keresztül az egyenesszárnyú-együttesek rekolonizációja/kolonizációja a projekt ideje alatt különböző mértékben haladt előre. Vannak részterületek, melyeken teljes mértékben megtörtént az élőhelyre jellemző egyenesszárnyú-együttes kialakulása, ill. visszaalakulása, viszont több területen is az együttes-szerveződés a szukcesszió rendkívül korai fázisában tart. A jelenleg jó természetességű élőhelyek állapota is még meglehetősen törékeny, végleges regenerálódásuk/újraszerveződésük további utókezelések sikerének függvénye. A jelenleg még csak épp, hogy a regenerálódás/újraszerveződés útjára lépett élőhelyek esetében az egyenesszárnyú-együttesek szukcessziójának lényegi fokozatai még csak ezután következnek. A fentiek miatt indokoltnak látjuk a 10 min-

tavételi terület (4 élőhely-rekonstrukciós, 6 kontroll-terület) orthopterológiai vizsgálatának az eddig alkalmazott módszerekkel történő folytatását az after-LIFE időszakban.

f) Kisemlős közösségek vizsgálata a rákosi vipera élőhelyeken

Az öt éves vizsgálati időszak alatt 13 kisemlős faj 542 egyedét jelöltük meg, amely összesen 655 fogást és 113 visszafogást jelentett. A megfigyelt állatok között 5 védett-, és 1 fokozottan védett fajt példányai is kézre kerültek.

Legnagyobb számban a mezei pocok került kézre az évek során, az összes megjelöl egyed 40%-át adva. Második legnagyobb számban megfogott faj az erdei cickány volt (34%), míg a harmadik legtöbb egyedi jelölést a pirók erdeiegér adta, az összes fogás 10%-ával.

A legáltalánosabban elterjedt faj is a pirók erdeiegér volt, amely az összes vizsgált élőhelyen kézre került. A faj az ezredfordulón még ismeretlen volt a Hanság területén, de az utóbbi 6-8 évben megjelent a régióban és néhány év leforgása alatt a kisemlős közösségek egyik meghatározó fajává vált.

A vizsgálat öt éve alatt a Fűzfaszigetek élőhely kisemlős közössége fokozatos elszegényedést mutatott. A csapdázás első két évében tíz kisemlős faj került kézre, egyedszámuk (csökkenő) sorrendjében: erdei cickány, mezei pocok, pirók erdeiegér, mezei cickány, közönséges erdeiegér, törpe cickány, sárganyakú erdeiegér, közönséges vízcickány, keleti cickány, csalitjáró pocok, 2012-ban már csak hat-, míg 2013-ban mindössze három fajt mutattunk ki a mintaterületről, ezen fogások 70%-át pedig egy faj, a mezei pocok adta. 2011-ben a törpeegér új fajként jelent meg a területen. A cickány fajok mind egyedszámban, mind fajszámban elmaradtak a korábbi évek eredményeitől, 2012-2013-ban már csak 2 cickány faj került elő a területről, mindössze 17 egyed számolva. A jelenségnek számos oka lehet, de valószínűsíthető, hogy egyéb ökológiai tényezők mellett a tavaszi rekord mennyiségű vízborítás, a terület teljes kaszálása, valamint a növényzet átalakulása (özönnövények térhódítása) is negatívan hatott a kisemlős közösség fajgazdagságára és a populációk egyedszámára.

A Nagy domb mintaterület, mint a vipera-rezervátum egyik élőhelye került a monitoring területek közé. Vizsgálati éveink során a terület monokultúra jellege miatt, az ott élő kisemlős közösség is fajszegénynek bizonyult, ugyanakkor a kézre került mezei pocok magas száma (amit a lyukszámlálások eredménye is megerősített) rámutatott az élőhely potenciális lehetőségeire. A terület magas fekvése miatt is ideális mind a kisemlősök, mind a viperák számára, különösen a 2010 és 2013 tavaszán tapasztalt extrém magas belvízzel borított időszakok esetén. A mintaterület két éves felmérési időszaka során a területen egyértelműen a fent említett mezei pocok populáció dominanciáját tapasztaltuk. A megfogott egyedek több, mint 95%-a ehhez a fajhoz tartozott. Emellett a pirók erdeiegér, sárganyakú erdeiegér, közönséges erdeiegér néhány példánya került a csapdába. A nyári kaszálás után a terület gyakorlatilag kopár maradt, gyér lágyszárú növényzettel, ami erősen megtizedelte az ott élő mezei pocok populációt. Míg a 2012 tavaszi (május) felmérési időszakban a területen 57 mezei pocok egyed került kézre, addig ez a szám nyáron 45-re, az őszi időszakban pedig 14 pd-ra esett vissza. Ez a tendencia épp az ellenkezője a kisemlősök (így a mezei pocok) várható populációdinamikai jellemzőinek. A jelenség valószínűsíthetően a terület szegényes őszi táplálék és búvóhely kínálatával hozható összefüggésbe (a vizsgálati időszak alatt erős predációs nyomás (ragadozó madarak, rókák) volt megfigyelhető a területen).

A Pintér Hany területén végzett csapdázásos vizsgálatok egy kifejezetten izgalmas, fajgazdag, védett fajokban gazdag kisemlős közösséget mutattak ki a mintaterületen. A mindössze 1 has mintaterületen tíz kisemlős fajt mutattunk ki a két vizsgálati évben, köztük a fűzfaszigeti területen is kézre került 5 védett cickányt és egy fokozottan védett fajt, az északi pockot. A terület 2013-ban a legnagyobb egyedszámú és fajszámú hansági mintaterületünknek bizonyult..

g) Kétéltű és hulló fajok vizsgálata a rákosi vipera élőhelyein

A „A rákosi vipera védelme a Kárpát-medencében” LIFE+ projekt kétéltű és hulló monitoring programja során 2013-ban, a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság kijelölt mintavételi területén, három mintavételi helyen, 14 terepnapon történt mintavétel.

A három mintavételi területen a kétéltű és a hulló felmérés Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer szárazföldi alakokra előírt mintavételi protokollja szerint történt. A korábbi évekhez képest csapadékos tél hatására kialakult vizekben és a mintavételi területeken is emelkedett az észlelt kétéltűek faj és egyedszáma. A száraz periódusban eltűnt vöröshasú unka újra jelentős szaporodó-állománnyal volt jelen a kutatott élőhelyeken. A megfigyelt hat kétéltű (vöröshasú unka (*Bombina bombina*), barna ásóbéka (*Pelobates fuscus*), zöld levelibéka (*Hyla arborea*), barna varangy (*Bufo bufo*), zöld varangy (*Bufo viridis*) és a mocsári béka (*Rana arvalis*) faj észlelt egyedszáma a száraz periódusban megfigyelt értékekhez képest emelkedett, annak ellenére, hogy a szaporodóhelyek többsége a mintavételi területen kívülre esik. A hüllők négy fajt (európai lábatlangyík (*Anguis fragilis*), fürgye (*Lacerta agilis*), elevenszülő gyík (*Zootoca vivipara*) és a rákosi vipera (*Vipera ursinii rakosiensis*) észleltük a vizsgált területeken és időszakban, minden fajt alacsony egyedszámban.

h) Vízimadár-gyűrűzések

Magyar-Osztrák pályázat megvalósítása keretében jelöltünk vízimadarakat 2013-ban. Műholdas nyomkövetővel láttunk el 2 példányos nyári ludat (*Anser anser*), emellett színes jelölőgyűrűkkel (nyakgyűrű vagy lábgyűrű) jelöltük a következő fajok egyedeit: nyári lúd, bütykös hattyú (*Cygnus olor*), nagy kócsag (*Egretta alba*), szürke gém (*Ardea cinerea*), egerészölyv (*Buteo buteo*), dankasirály (*Larus ridibundus*), kuszvágó csér (*Sterna hirundo*). Ezen kívül elkezdtük a hazai vadréce fajok gyűrűzését is.

4.3 TIR-be betöltött és betöltésre előkészített adatok modulonként

4.3.1 Biotika modul

Igazgatóságunk 2013-ban folytatta a 2009-2012 között gyűjtött jelentős előkészítő munkát igényelő adatok rendezését. Ezek importálását még nem kezdtük meg, mert az importáló felületen számunkra megoldhatatlan problémákba ütköztünk. A hibaüzeneteket továbbítottuk a NEKI-nek és a fejlesztőknek..

4.3.2 Védett értékek modul

Feltöltésre kerültek az országos és helyi jelentőségű védett természeti területek adatai. Előbbiek lezárásra kerültek, utóbbiak esetében folyamatban van az adatok ellenőrzése és az adathiányok pótlása, ennek érdekében felvettük a kapcsolatot az érintett önkormányzatokkal.

4.4 Jelentési kötelezettség

A Vidékfejlesztési Minisztérium Természetmegőrzési Főosztálya által koordinált, az élőhelyvédelmi irányelv 17. cikke szerinti, illetve a madárvédelmi irányelv 12. cikke szerinti 6 évente kötelező országjelentés előkészítéséhez adatok szolgáltatása a Natura 2000 területek jelölő élőhelyeiről és jelölő fajairól. Az Igazgatóság működési területén lévő Natura 2000 területek adatbázisának (SDF adatlapjainak) felújítását elvégezte.

13. táblázat: Kutatási tevékenység

No.	Kutatási projekt megnevezése	Összeg (e Ft)	A kutatást végző szervezet/magánszemély	Az eredmények rövid ismertetése	Megjegyzések
1.	Kezelések hatása a hangyaboglárka (<i>Maculinea</i> sp.) fajokra	0	FHNPI	Lásd. szöveges rész.	
2.	A sárga gyapjasszövő állományok felmérése	0	FHNPI	Lásd. szöveges rész.	
3.	Lápi póc és réti csík állományok felmérése	0	FHNPI	Lásd. szöveges rész.	
4.	A Natura 2000 fenntartási tervek készítése során végzett adatgyűjtések	20650	FHNPI	Adatok kiértékelése és a jelentések készítése folyamatban.	A kifizetések többsége 2014-ben történik meg.

14. táblázat: Monitorozási tevékenység

No.	Monitorozási projekt megnevezése	Összeg (e Ft)	A monitorozást végző szervezet/Magánszemély	Az eredmények rövid ismertetése	Megjegyzések
1	Élőhelyterképezés (NBmR országos)	420	Mohos-Csitri Ökológiai Kutató KKT	Lásd. a szöveges részben	
2	Védett növényfajok monitorozása (NBmR országos)		Takács Gábor (FHNPI)	Lásd. a szöveges részben	
4	Ürgemonitoring (NBmR országos)		Váczi Miklós, Takács Gábor	Lásd. a szöveges részben	
5	Pelemonitoring		Kugler Péter (FHNPI)	Lásd. a szöveges részben	
6	Gótemonitoring		Takács Gábor (FHNPI)	Lásd. a szöveges részben	
7	Isophya costata monitorozás	160	Kenyeres Zoltán	Lásd. a szöveges részben	

JELENTÉS A FERTŐ-HANSÁG NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG 2013. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

No.	Monitorozási projekt megnevezése	Összeg (e Ft)	A monitorozást végző szervezet/ Magánszemély	Az eredmények rövid ismertetése	Megjegyzések
8	Coenonympha oedipus monitorozás		Ambrus András (FHNPI)	Lásd. a szöveges részben	
9	Szitakötő monitoring		Ambrus András (FHNPI)	Lásd. a szöveges részben	
10	Nappali lepke monitoring (NBmR helyi)		Ambrus András (FHNPI)	Lásd. a szöveges részben	Az országos program része
12	Egyenesszárnyúak monitorozása a rákosi vipera élőhelyeken		Kenyeres Zoltán	Lásd. a szöveges részben	
13	Vízimadár-állományok monitoring vizsgálata		Pellinger Attila, Tatai Sándor, Mo- gyorósi Sándor	Lásd. a szöveges részben	
14	Ritka és telepesen fészkelő madarak monitoringja		Pellinger Attila, Tatai Sándor	Lásd. a szöveges részben	
16	Rákosi vipera monitoring		Dankovics Róbert (Savaria Múzeum)	Lásd. a szöveges részben	
17	Kisemlősök monitorozása bagolyköpetek vizsgálatára alapozva		Horváth Győző (Oeconomus Bt.)	Az eredmények kiértékelése még fo- lyamatban van.	
19	Kisemlős közösségek monitorozása a rákosi vipera élőhelyeken		Kalmár Sándor	Lásd. a szöveges részben	
20.	Vízimadár gyűrűzések		Pellinger Attila	Lásd. a szöveges részben	
21.	Erdei denevérfajok monitorozása	365	Estók Péter		

5. Kezelési tevékenység

5.1 A) Természetvédelmi kezelési tervek

2013-ben az éves munkatervnek megfelelően folytattuk a Pannonhalmi Arborétum TT természetvédelmi kezelési tervének elkészítését, de az egyéb feladatok miatt az előrehaladás nem jelentős.

15. táblázat: A kezelési tervek készültségi állapota az Igazgatóság működési területén

A védett vagy védelemre tervezett terület neve	A tervezési terület nagysága (ha)	Megalapozó dokumentáció (+,-)	Részletes természetvédelmi kezelési terv (+,-)	"C" fejezet, jogszabály melléklete (+,-)
Fertő-Hanság Nemzeti Park	23731	+	+	+
Fertő-Hanság Nemzeti Park bővítése I.	149	+	+	+
Fertő-Hanság Nemzeti Park bővítése II.	58	-	-	-
Szigetközi TK és bővítése	15605	+	+	+
Pannonhalmi TK	8272	+	+	+
Pannonhalmi TK bővítése	693	+	+	+
Soproni TK	4891	+	+	+
Soproni TK bővítése I.	156	+	+	+
Soproni TK bővítése II.	8	-	-	-
Nagycenki Hársfasor TT	11	+	+	+
Pannonhalmi Arborétum TT	26	+	+	+
Soproni Botanikus kert TT	17	+	+	+
Ikva-patak menti TT	18	+	+	+
Liget-patak menti TT	27	+	+	+
Iváni szikések TT	96	+	+	+
Bécsi-domb TT	8	+	+	+
Várbalogi héricses TT	50	+	+	+
Ebergőci láprét TT	49	+	+	+

5.2 Élőhely fenntartás

5.2.1 Az élőhelyeket érintő jelentősebb ökológiai állapotváltozások

A területeink ökológiai állapotát a tavaszi bőséges csapadékot követő nyári aszály érintette leginkább. Hatással volt a Fertő tavának vízszintjére és valamennyi vizes élőhely esetében vízszintcsökkenést, részleges vagy teljes kiszáradást okozott. Közvetlen havária helyzet nem alakult ki, de a vízhiány kedvezőtlen hatású volt. Rövid távon ezt a természetvédelmi prioritást jelentő fajok és társulások tolerálni képesek, de közvetett hatásaik mégis érzékelhetőek voltak.

5.2.2 Élőhely-fenntartási kezelési tevékenységek ismertetése

5.2.2.1 Nyílt vizes élőhelyek

A tavaszi bőséges vízellátottságot követően a nyári időszakban számos kisebb vízfolyás és vízállás szenvedett vízhiányban. A korai időszakban tapasztalt vízborítás számos, korábban nem ismert tavaszi pajzsosrák és tócsarák előfordulási adattal, valamint néhány nyári pajzsosrák adattal gazdagította a környék vízi makrogerinctelen fajairól szerzett ismereteinket. A pajzsosrák és tócsarák felmérések során számos egyéb értékes biotikai adattal is gazdagodott adatbázisunk. A kisebb vízállások már április végére teljesen kiszáradtak, így kételtű szaporulat a legtöbb területen nem vagy alig volt.

5.2.2.2 Láprétek, mocsárrétek

A hansági mocsárrétek esetében még mindig komoly problémát okoz a magas aranyvessző elterjedtsége, bár az utóbbi években nagy területekről sikerült visszaszorítani kaszálással és szártépözéssel. A gyepek fenntartásához szükséges kaszálások elvégését akadályozza az ÉTT gyepek programjának azon előírása, miszerint június 1. és július 15. között nem lehet kaszálni. Az előírás a kaszálásokat gyakorlatilag lehetetlenné teszi, mert május végén nincs elegendő idő a kaszálások elvégzésére, július és augusztus pedig a térség legcsapadékosabb hónapja, amikor a lekaszált széna betakarítása gyakorlatilag lehetetlen. A kaszálások késő őszi időzítése pedig számos közösségi jelentőségű lepkefaj (pl. hangyaboglárkák) állományát veszélyezteti.

Egyes helyeken, különösen a Dél-Hanságban továbbra is problémát okoz a gyepek kiszáradása és a túllegeltetés.

5.2.2.3 Szikes és száraz gyepek

A Fertő táj keleti részén elsősorban szikes és száraz homoki gyepeket találunk. A tó déli és nyugati partvidékén különböző természetességi állapotú mocsárrétek, kaszálórétek és vetett gyepek vannak. Az elsősorban legelőként hasznosított szikes gyepek esetében a legkomolyabb természetvédelmi probléma a legeltetés miatt bekövetkező gyomosodás kezelése, illetve egyes helyeken az ezüstfa ismételt terjedése. Utóbbi visszaszorítására az elmúlt 5-10 évben jelentős előrelépések történtek, de a korábban megtisztított területen többfelé ismét megjelent a faj.

Előrelépés történt a legelők gyommentesítésében, a 2013-ban csaknem minden területen sikerült a tisztító kaszálásokat időben elvégezni. Az élőhelyek állapotának és a szikes jelleg fennmaradásának nem elhanyagolható tényezője a terület vízháztartási viszonyainak megváltozása. A szikes jellegű talaj kialakulásának feltétele a felfele áramló talajvíz, amely a talajban oldott sókat kioldja és a felszínre hozza. Ez a folyamat jelenleg csak nagyon kis területen tapasztalható, így a tó körüli gyepek szikessége csökken.

A működési területen található egyéb száraz gyepek (homoki gyepek, löszgyepek) esetében általános probléma a korábbi használat felhagyása és a fűavar felhalmozódása. Ez néhány kisebb, különösen értékes területen időlegesen orvosolható égetéssel, de a hosszú távú megoldás a kíméletes legeltetés biztosítása lenne. A megvalósítást azonban akadályozza a tulajdonosi szerkezet és a számtalan túlságosan kisméretű ingatlan, továbbá a támogatási rendszer hiányosságai.

5.2.2.4 Fertő-parti szikesek és rétek (1667 hektár)

Az Igazgatóság saját állatállományával és gépeivel végzi a szikes gyepek kezelését. Az élőhely-kezelés célja a szikes vegetáció fenntartása, az elnádasodás megakadályozása. Ugyanis a mély fekvésű területeken kialakuló sekély vízborítás kedvez a nádas terjedésének, ez csak rendszeres legeltetéssel és kaszálással akadályozható meg.

A Lászlómajor és Hegykő közötti területre szőn komoly problémákat okoz az adventív ezüstfa terjedése. A becserjésedés felszámolása több mint 10 évvel ezelőtt kezdődött meg és a feladat még évekig sok munkát fog adni.

A fertőparti gyepterületek kezelésének célja az elgyomosodás, a beerdősülés és az elnádasodás elleni védekezés. A kezelés saját gépekkel és állatállománnyal. Történik, 814 db magyar szürkemarha és 630 db racka juh legeli a területeket.

5.2.2.5 Észak-Hansági és Tóközi gyepek (1360 hektár)

A hansági területeket az elmúlt években az elgyomosodás veszélye fenyegette, mivel csökkent a széna iránti kereslet. 2013-ban a hansági gyepeket az Igazgatóság saját eszközparkjával kezelte és a szénát az állatállomány téli etetésére használja fel. Összesen 149 magyar szürkemarhával legeltettünk itt.

Befejeződött a rákosi vipera ismert és potenciális élőhelyeként ismert, aranyvesszővel és nádal borított gyepterületeinek rekonstrukciója (Vipera Life). Ennek keretében közel 400 hektáron történt meg a gyep helyreállítása a 2009 óta tartó program keretében.

5.2.2.6 Dél-Hanság gyepterületei (1182 hektár)

A Király-tó környéki gyepterületeken 2013-ban az Igazgatóság saját állatállománnyal – bivaly (140 egyed) és magyar szürke szarvasmarha (~330 egyed) – legeltetett. A dél-hansági kaszálóréteket az Igazgatóság saját eszközparkjával biztosította.

5.2.2.7 Szigetközi Tájvédelmi Körzet gyepterületei (206 hektár)

A Szigetközi Tájvédelmi Körzet gyepterületein a kezelések célja az elgyomosodás, a beerdősülés és az elnádasodás elleni védekezés. A Szigetközi Rehabilitáció keretében minden évben folyik a mentett oldali mocsárrétek kezelése. A területeken a vízpótló rendszerrel biztosítjuk a megfelelő vízellátást, illetve kaszáljuk és szárazúozzuk a területeket. A rehabilitáció keretében 2013-ban mintegy 131 hektáron folyt kaszálás és szárazúozás, melyet vállalkozóval végeztettük 173 hektár területen és a szénát értékesítettük

5.2.2.8 Pannonhalmi Tájvédelmi körzet gyepterületei (111 hektár)

A Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet gyepterületei kezelésének célja az elgyomosodás, a beerdősülés és az elnádasodás elleni védekezés. A területek kezelését 2013-ban is haszonbérletbe adással oldottuk meg.

5.2.2.9 Fertői nádasok (50 hektár)

A Fertő menti nádasok kezelését haszonbérletbe adással oldottuk meg az Igazgatóság kezelésébe tartozó 50 hektáron 2013-ban. A területkezelés fő célja a nádas további terjeszkedésének

megakadályozása, a part menti gyepterületek rovására. A Fertő-meder nádas állományainak többségére a Fertő-tavi Nádgazdasági ZRt. rendelkezik aratási joggal. 2013-ban KEHI vizsgálatra került sor a Fertő-tavi Nádgazdasági ZRt. privatizációjával és a Zrt. által felvett agrártámogatásokkal kapcsolatosan. A vizsgálat utóbbi tekintetében jogszerűtlenségeket tárt fel.

5.2.2.10 Tóközi nádasok (Fehértó, Barbacsi-tó, Kónyi-tó) (147 hektár Igazgatóságunk kezelésében)

A tóközi nádasok kezelését haszonbérletbe adással oldjuk meg, kivéve a gémtelep és környezetének területét. A területkezelés célja a tavak vízminőségének védelme. 2013-ban összesen 70 hektár területet adtunk haszonbérbe.

5.2.2.11 Fertő-Hanság Nemzeti Park, Szigetközi TK és Soproni TK erdőterületei (összesen 1.161 hektár van Igazgatóságunk kezelésében)

A Fertő-Hanság Nemzeti Park és Szigetközi Tájvédelmi Körzet területén, a Soproni Tájvédelmi Körzetben és a Pannonhalmi Tájvédelmi Körzetben 2012. évben folytatott erdőgazdálkodási tevékenységet jellemző főbb adatok:

- Az év folyamán 20 ha területre 25 ezer szürke nyár, 2 ezer mézgás éger, 2 ezer magyar kőris és 2 ezer vénic szil csemetét terveztünk pótolni. A magas belvíz miatt 5 erdőrészlet pótlása maradt el közel 4 ha területen. Egy erdőrészlet esetében vadkár elhárító kerítést építettünk 800 fm hosszban.
- Folyamatban lévő erdősítések területe 60,28 ha.
- Fahasználati tevékenység: Véghasználatot 2,28 ha , nevelővágásokat 7,62 ha területen kezdtük meg. Befejezésük tervezett ideje 2014 január hónapban.
- Erdőművelés: A tavaszi - belvíz miatt elmaradt, illetve eredménytelen - erdőfelújítási, pótlási munkákat november, december hóban elvégeztük. Vadkár elhárító kerítés építésére egy erdőrészlet vonatkozásában kötöttünk megállapodást az érintett vadgazdálkodóval. 3,11 ha folyamatban lévő erdősítés befejezésre került.
- Az Igazgatóság „Erdőszerkezet átalakítás” és „Erdészeti potenciál helyreállítása” EMVA támogatást sikeresen igényelt.
- A „rákosi Vipera védelme a Kárpát medencében LIFE+ pályázat keretében 2 erdőrészlet – 18,8 ha terület – mezőgazdasági művelésbe vonását engedélyezte az Erdészeti Igazgatóság kérelmünkre. Az ehhez kapcsolódó erdészeti és mezőgazdasági tevékenységeket megkezdtük.

16. táblázat: Élőhely fenntartási tevékenység a saját vagyonkezelésben lévő területeken

No.	A terület megnevezése	Az érintett terület nagysága (ha)	Élőhely típusa	Fenntartás célja - fő beavatkozások/kezelések
1	Soproni TK	74	Gyep	kaszálás, beerdősülés elleni védelem
2	Szigetközi TK	206	Gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
3	Pannonhalmi TK	111	Gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
4	Dél-Hanság	1182	Gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
5	Észak-Hanság	871	Gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
6	Tóköz	489	Gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
7	Tóköz	44	Nádas	nádaratás, nádas fenntartása
8	Fertő (NY)	257	Gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
9	Fertő (NY)	25	Nádas	nádaratás, nádas fenntartása
10	Fertő (K)	1410	Gyep	kaszálás és legeltetés, szikes gyepék fenntartása
11	Fertő (K)	72	Nádas	nádaratás, nádas fenntartása
12	Erdők	1116	Erdő	fafaj csere, átállás szálaló gazdálkodásra

5.3 Élőhely-rehabilitáció

5.3.1 A mekszikópusztai szikes élőhely-rekonstrukció

Az 1989-től megvalósított mekszikópusztai elárasztások üzemeltetése a kezelési tervben foglaltak szerint folyik. A terület vízellátása a Fertőből történik, a Hanság-főcsatornán és a Csempész-csatornán lévő zsilipeken keresztül. 2013-ban a Hanság-főcsatorna jobb és bal parti területek (Nyéki szállás, Paprét, Borsodi-dűlő és Cikes) voltak víz alatt a rendkívül csapadékos téli hónapok miatt. A költségi időszakot követően kaszáltunk és szürkemarhával legeltettünk az elnádásodás ellen.

5.3.2 Nyirkai-Hany élőhely-rekonstrukció

A 2001-től üzemelő Nyirkai-Hanyban 2013-ban a vízjogi engedély tartalma szerint végeztük a vízkormányzást. Vízkorlátozás nem volt. A II. sz. kazettában a vízszintet a szokottnál alacsonyabban tartottuk a nád ivaros szaporodási lehetőségének biztosítására. Ezt a későbbiekben a másik két kazettában is megteesszük majd.

A rekonstrukciónak köszönhetően ma sok olyan madárfaj fészkel itt, amelyek számára a Dél-Hanságban korábban nem voltak költsre alkalmas területek. Stabil a nyári lúd (*Anser anser*), üstökös réce (*Netta rufina*) és a cigányréce (*Aythya nyroca*) állománya. Fészkelő fajként megjelent a nagy kócsag (*Egretta alba*), költ többek között a vörös gém (*Ardea purpurea*), a bölömbika (*Botaurus stellaris*) és a barna rétihéja (*Circus aeruginosus*). 2005-ben fészkel első ízben kanalasgém (*Platalea leucorodia*), 2006-tól pedig kis kócsag (*Egretta garzetta*) és az üstökös-gém (*Ardeola ralloides*), 2007-től a fattyúszerkő (*Chlydonias hybrida*), 2009-től a kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*) is rendszertelenül költő faj a területen.

5.3.3 Osl-Hany - Királytó élőhely-rekonstrukció

A Nyirkai-Hanyhoz hasonló vizes élőhely-rekonstrukció kivitelezése az Osl-Hanyban KEOP forrásokból az 2012 végére befejeződött. Elkészültek a gátak és a műtárgyak. A szükséges engedélyeket beszereztük. A feltöltésre 2013-ban, tél végén került sor. A feltöltést követően garanciális javításokra került sor. A vízszint beállítását a diverz vízi életközösségek kialakulását lehetővé tevő szinten, az üzemvízszint alatt állítottuk be. 2013-ban már költött itt gulipán (*Recurvirostra avosetta*), gólyatölcs (*Himantopus himantopus*), feketenyakú vöcsök (*Podiceps nigricollis*) és fattyúszerkő (*Chlydonias hybrida*) is. A jelentős téli csapadék következtében a rekonstrukcióra csak a későbbiekben tervezett Fövényes-tóban is tartós vízborítás alakult ki, ennek következtében ott telepesen fészkel a bakcsó (*Nycticorax nycticorax*), a kis kárókatona és a szürke gém is.

5.3.4 Kistóalmi láprét gyeprekonstrukciója

2013-ban is sikerült elvégeznünk a láprét kaszálását és a széna lehordását is. A láprét állapota a rekonstrukció kezdete óta sokat javult, a leginkább veszélyeztetett fajok (*Pinguicula vulgaris*, *Dactylorhiza ochroleuca*, *Liparis loeselii*) állománya stabilizálódott.

5.3.5 Fertőhomok és Hidegség közti láprétek rehabilitációja

Az évek óta vizsgált terület hangyaboglárfka (*Maculinea* sp.) állomány élőhelyi állapotának megőrzése és javítása érdekében, a lefolyó víz visszatartására készítettünk egy tervet, mely vízjogi engedélyezés alatt van és 2007-ben a KEOP keretében benyújtottuk központi finanszírozásra, de nem kapott támogatást. 2008-ban, majd 2010-ben és 2011-ben más forrásokat próbáltunk keresni az élőhely-rekonstrukció finanszírozására, eddig sikertelenül. A tervben szereplő megoldás egyúttal a szintén a területen élő, ugyancsak élőhelyvédelmi irányelv II.

függelékes nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), lápi szitakötő (*Leucorrhinia pectoralis*) és díszes légivadász (*Coenagrion ornatum*) számára is kedvezőbb életfeltételeket tud teremteni. Forrás hiányában kisebb, ideiglenes víz visszatartásra és az egyes mozaik foltok közti átjárhatóság biztosítására végeztünk beavatkozásokat. Az idén a keskenylevelű gyapjúsás (*Eriophorum angustifolium*) virágzó és termést hozó példányainak további térhódítását sikerült megfigyelni a terület egyik, mélyebb fekvésű foltján. A rekonstrukciós terv a rét elfolyó vizeit összegyűjtő (és 2000-ben még megkotort) csatorna fenék szintjének megemelését, és összességében a vizek lefolyásának csökkentését célozza meg, a szomszédos szántó területek depóniás védelmével együtt. A munka megvalósítását a források hiánya mellett az igazgatóság által kezelt területekbe beékelődő, idegen tulajdonban szereplő, egykori tőzgebánya (kivett) jelenlegi tulajdoni helyzete akadályozta meg korábban. A probléma megoldását a terület állami tulajdonba vétele, megvásárlása oldotta meg, így a víz visszatartás nem sért a jövőben idegen érdekeket és a terület vízgazdálkodása – megfelelő vízellátottsági viszonyok mellett – a közöség számára kedvezőbb feltételek biztosítása felé mozdítható el. A jelenleg még a korábbi bérleti szerződésének lejártáig horgásztóként működő egykori tőzgebánya vízszintjének emelése, víz visszatartás és hínár növényzet (kivált kolokán) nagyobb arányú térnyerése alkalmassá teheti a területet egy lápi póc szaporító hely kialakítása számára.

Az év elején megkezdtük a becserjésedett szegélyek megtisztítását. A kézi munkával végzett tisztítás eredményeképp közel 2 ha rét vált kaszálhatóvá.

5.3.6 Répce, Rábca menti területek, vizes élőhelyek helyreállítása, vízellátásának javítása

A tervet – melynek előkészítésében igazgatóságunk is részt vett – az ÉDUKÖVIZIG nyújtotta be KEOP pályázatra 2008-ban. A projekt célkitűzése a Répce alsó szakaszán a folyó kontinuitás helyreállítása, a bőségesebb vízhozam biztosítása (a Répce-árapasztón a Rába felé elfolyó víztömeg jelentős részének a főmederben való tartásával), amely különösképpen a Rábca mentén lévő hansági élőhely rekonstrukciós területek (Nyirkai-Hany és a tervezett Oslai-Hany) vízellátásának mennyiségi és főleg minőségi javulását lenne hivatott megoldani. A pályázat – többszöri elutasítást követő átdolgozások után – 2010-ben pozitív elbírálást nyert, így 2011-ben megkezdődhetett a projekt előkészítése, majd az első ütem kivitelezési munkái is lezajlottak. Jelenleg a második ütem van folyamatban, a program teljes megvalósulásáig egyelőre a Kardos-ér kap bővebb vízellátást a Répcéből.

5.3.7 Fertőbozi rét rekonstrukciója

A korábban megkezdett láprét rehabilitáció folytatásaként, a korábban a rekettrefűz állománytól megszabadított területen, a felverődött sarjak visszaszorítása zajlott, egytengelyű alternáló kaszával. Az év elején újabb területeket tisztítottunk meg a központi réten, és megkezdtük a szomszédos terület megtisztítását (kb. 1 ha).

5.3.8 A kistalpai meszes homokpuszta katonai használatú területeinek rekonstrukciója

A HM Fegyverzeti és Hadbiztosági Hivatal (a Honvédelmi Minisztérium Infrastrukturális Ügynöksége jogutóda), a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság, a HM Budapesti Erdőgazdaság Zrt. és az Aquaprofit Zrt. konzorciuma 2009-ben Life+ pályázatot (LIFE08 NAT/H/000289) nyert a Győr környéki katonai használatú területek homoki élőhelyeinek helyreállítására. A „*Restoration and conservation of priority-listed Pannonian sand land habitats in military owned area of the Hungarian Little Plain*” pályázat keretében a katonai használatú területeken meglévő homoki gyepek állapotának javítására törekednek. Az akciók keretében eltávolítják a területen élő özönnövényeket (bálványfa, akác, selyemkóró) (C1 akció), égetéssel, kaszálással és gereblyézéssel eltávolítják a felhalmozódott vastag fűavart (C2 akció), megtörténik az illegálisan lerakott hulladék összegyűjtése és biztonságos megsemmisítése (C5 akció), elbontásra

kerülnek a korábbi katonai használatból visszamaradt építmények, betonozott felületek (C5 akció), kisebb területeken kísérleti jelleggel helyreállítják az eredeti domborzatot és a C5 akció keretében megtisztított területeken helyreállítják a homoki gyepet (C4 akció). Az év során befejeződtek az épületbontások és a domborzati rekonstrukciók, megtörtént a nyílt talajfelszínnek gyepesítése is. Előrehaladott az özönnövények visszaszorítása, elsősorban az akác, a bálványfa és a selyemkóró esetében.

17. táblázat: Élőhely-rehabilitációk az Igazgatóság működési területén

No.	A terület megnevezése	Az érintett terület nagysága (ha)	Élőhely típusa	A rehabilitáció célja - fő beavatkozások/kezelések
1	Mekszikópusztai szikések	150	Szikes	A mekszikópusztai szikes élőhely-rekonstrukció. Elárasztások, kaszálás, legeltetés.
2	Nyirkai-Hany élőhely-rekonstrukció	423	Láp, mocsár	Elárasztás.
3	Kistómalmi láprét	3	Láprét	Nád visszaszorítása
4	Osli-Hany - Királytó élőhely-rekonstrukció	1362	Láp, mocsarak	Elárasztás.
5	Répcse, Rábca menti területek, vizes élőhelyek helyreállítása, vízellátásának javítása (tervezett)	500	Mocsárrét	Időszakos elárasztások biztosításával a mocsárrétek ökológiai vízigényének kielégítése.
6	Fertőhomok és Hidegség közti láprétek rehabilitációja (tervezett)	46	Láprét	Nád visszaszorítása, hidrológiai rehabilitáció
7	Fertőbozi rét rekonstrukciója	6	Láprét	Rekettyefűz visszaszorítása
8	A kisalföldi meszes homokpuszta katonai használatú területeinek rekonstrukciója	250	Homoki gyep, erdőssztyep	Özönnövény irtás, mesterséges objektumok felszámolása, illegális hulladék összegyűjtése

5.4 Fajmegőrzési tevékenység

5.4.1 A fajokat érintő jelentősebb ökológiai állapotváltozások

Egyes fajok esetében (pl. rákosi vipera) az állományfelmérések eredményei csökkenésre utalnak, de a bekövetkezett változások az észlelési valószínűségekre is hatnak, így ennek hatásait csak több évben végzett felmérések eredményeinek összevetésével tudjuk majd értékelni.

Működési területünk Ausztriával és Szlovákiával is határos, ezért több állatfaj (különösen madárfajok esetében) figyelembe kell venni, hogy a populációk évről-évre változó diszperziót mutatnak a működési területünkénél lényegesen nagyobb léptékben. Különösen a telepesen költő fajok esetében a több évtizedre visszanyúló adatok rámutatnak az eloszlások időben változó dinamikájára. Ennek hatásait csak a regionális léptékű változások értékelésén keresztül tudjuk megítélni majd.

5.4.2 Fajmegőrzési tevékenységek ismertetése

5.4.2.1 Hagymaburok kosbor (Liparis loeselii) és lápi hízóka (Pinguicula vulgaris)

A két fokozottan védett fajnak egyedül a Kistóalmi lápréten van ismert előfordulása az Igazgatóság területén. Mindkét faj 10 évvel ezelőtt a kipusztulás szélére került. A hagymaburok állománya általában 10-25 tő körül alakult, a lápi hízókának 1993-ban volt utoljára ismert előfordulása. Az Igazgatóság 1997-ben készítette el a láprét botanikai felmérését és ennek alapján kezdődött meg a terület kezelése. Az első két évben a rét középső részének téli leégetését végeztük el, majd 2000-ben és 2001-telén kaszálással, majd gereblyézéssel távolítottuk el az elhalt szerves anyagot a területről. A beavatkozás eredményeképpen a hagymaburok populációja kezdetben gyors növekedést mutatott és újra megtaláltuk a lápi hízókát. 2005 óta a láprét kaszálását egytengelyes alternáló kaszával végezzük, a szénát önkéntesek segítségével gyűjtjük össze és égetjük el a terület szélén.

Több év szünet után a hagymaburok kosbor 2008-ban ismét kihajtott, ekkor összesen 4 tövet sikerült megfigyelni, majd 2009-ben 13 tövet találtunk, amelyekből 12 virágzott, de 2010-ben és 2011-ben nem sikerült megtalálni a növényt. 2012-ben 37 tövet sikerült találnunk.

A lápi hízóka esetében az idei volt legmagasabb megfigyelt egyedszám, a 2007. évi 26 tő után 2008-ban 41 tövet találtunk, 2009-ben 62, majd 2010-ben 133 tövet sikerült megfigyelni. 2011-ben egyetlen tövet sem találtunk, aminek az okát egyelőre nem ismerjük. 2012-ben 122 tövet számoltunk meg.

Mindkét faj esetében az állomány erősen ingadozó megfigyelt egyedszám mellett stabilnak tűnik, ami a megőrzési tevékenység eredményességét igazolja.

5.4.2.2 Pókbangó (Ophrys sphecodes)

A pókbangó fertő-menti élőhelyén a tavaszi időszakban elkerítéssel biztosítjuk a lelőhely védelmét, majd a termések beérése után a területet szürkemarhával legeltetjük. A faj érdekében szükséges kezeléseket 2011-ben is sikerült elvégeznünk a Fertő-menti területeken. A nagyszentjánosi és a harkai lelőhelyeken az Igazgatóság kezelést nem végez, de megkíséreltük felvenni a kapcsolatot az érintett tulajdonosokkal a jövőbeni kezelések biztosítása érdekében. A faj esetében 2008-ban volt teljes felmérés, akkor összesen 1300 tövet számoltunk meg a működési területen. 2013-ban a faj ismert lelőhelyein csak ellenőrző bejárásokat tartottunk, a bejárások során új veszélyeztető tényező nem került kimutatásra.

5.4.2.3 Méhbangó (*Ophrys apifera*)

A Szigetközben 2013-ban folytattuk a Lóvári-erdőben ismert állomány élőhelyének rehabilitációját. Az élőhelyre telepített nemes nyaras korábban (2001) levágásra került, illetve eddig folyamatosan végeztük a bolygatás miatt megjelent veresgyűrűs som irtását. A kezelés hiányában 2011-re a veresgyűrűs som ismét teljesen elborította a lelőhelyet. 2012-ben el tudtuk kezdeni a lelőhely kezelését, a nyár folyamán a veresgyűrűs somokat levágtuk, a levágott ágakat a tél folyamán égettük el. 2013-ban a sarjak leverését sikerült elvégeznünk és a lelőhelyen a felhalmozódott szerves anyagot kigereblyéztük.

2005-ben új állomány is előkerült a Győrújbarát melletti Tokaj és Józán-völgy területén. A jelenleg nem védett terület védetté nyilvánítási eljárást Igazgatóságunk elindította és a területi egyeztetéseket 2007-ben lezárta.

2011-2012 során egy új állomány került elő a győri gyakorlótér területéről. A populáció egy része az AUDI beruházási területen élt, a veszélyeztetett tövek (5 tő) áttelepítésre kerültek, de nem éltek túl. A korábbi lelőhelytől nem messze újabb töveket sikerült találni 2013-ban egy kis fenyvesben.

5.4.2.4 Rákosi vipera (*Vipera ursinii rakosiensis*)

A kijelölt három mintavételi területen, a hansági élőhelyek gerincét képező Fűzfaszigeten, a fokozottan védett Polgár-Pintér Hanyban és a két ismert élőhelyet összekötő Nagy-dombon – amelyen 2011 évtől élőhely rekonstrukció zajlik – történt rákosi vipera monitoring mintavétel. Az idei év folyamán tizenhét terepnapon, vizuális megfigyelés módszerrel, összesen 1 ivarérett nőstény rákosi viperát észleltünk a Fűzfaszigeten. A Polgár-Pintér Hanyban 2013-ban rákosi viperát nem észleltünk. Újszülött és fiatal egyedeket nem figyeltünk meg egyik élőhelyen sem. A visszagyepesítése és kezelése (kaszálása) hatására újabb élőhely vált alkalmassá a rákosi vipera számára, bár spontán megtelepedését nem tudtuk kimutatni 2013-ban sem, ugyanakkor több, részben jeladós állat telepítésére sor került, amelyek az első hónapokban életben maradtak.

5.4.2.5 Lápi póc (*Umbra krameri*)

A faj ismert élőhelyei az elmúlt másfél évtizedben aszály és víz elterelés miatt egy, vagy több alkalommal részben vagy egészben kiszáradtak, 2002-re a térségben nem maradt ismert népessége. A 2003-ban az Észak-Hanságban, addig nem ismert új élőhelyen megtalált fajt azóta további pontokról is sikerült kimutatni. A Lébényi forrás-tavak felső tavából (a korábban ismert tápláló csatornával közvetlenül összefüggő területről) az ÉDUKÖVIZIG szakemberei kimutatták a faj jelenlétét, mely a horgászto működésével és vízpótlási rendszerének kialakításával kapcsolatosan jelenít meg természetvédelmi igényeket a jövőben.

A forrástavakat tápláló csatornán a faj jelentős, önfenntartó állományát évek óta folyamatosan kísérjük figyelemmel, valószínű, hogy a tavakba is innen terjedt el.

A Szigetközben a mentett oldali vízpótló rendszer ökológiai célú átalakítását szolgáló élőhely-rekonstrukciós projekthez (KEOP, ÉDUKÖVIZIG) kapcsolódó vizsgálatok, valamint a szigetközi Interreg program (FHNPI) felmérései új, meglepő eredménnyel szolgáltak, a Szigetközből kipusztultnak hitt lápi póc egy jelentős állománya került meg az Alsó-Szigetköz mentett oldali csatornáinak egy szakaszából (Bácsai-csatorna vízrendszere), melynek fenntartása érdekében a projekt végrehajtásának ütemezését és bizonyos feladatok elvégzését módosítani kellett. Ebben a folyamatban a FHNPI szakemberei jelentős koordináló feladatot láttak el.

2012-ben a Nyirkai-Hany élőhely rekonstrukcióhoz kapcsolódó vizes élőhelyeken is tovább folyt a korábbi állománymentésből származó lápi póc utód népesség felmérése, valamint egyes potenciális élőhelyek állapotának vizsgálata a jövőbeni visszatelepítés szemszögéből is.

Ennek során az árasztáson kívül eső részek mélyebb fekvésű részein, feltehetően egykori Rábca meder maradványokban sikerült további, a megtelepített állomány utód népességét képező lápi póc egyedeket találni. 2013-ban az Úrhanya-csatornából sikerült a póc egy jelentős népességét kimutatni, annak ellenére, hogy a csatornát rendszeresen kaszálják bizonyos szakaszokon, azonban a csatornára felfűződő zavartalan területekről a népesség – a jelek szerint – vissza tud települni.

5.4.2.6 Vonuló kétéltűek mentése a fertőparti közúton

Az 1987-ben megkezdett program keretében 2001-ben elkészült a leginkább veszélyeztetett útszakasz békaalagút-terelő rendszere, amely lehetővé teszi, hogy a tavasszal és ősszel vonuló kétéltű- és hüllőpopulációk emberi beavatkozás nélkül jussanak át az úttest alá beépített átkelelőhelyeken. 2002-ben ennek a rendszernek a továbbépítésére elkészültek a tervek, amelyek megvalósítására 2003 tavaszán került sor (175 m hosszúságú terelő megépítésével). Kibővítést folyamatosan tervezzük. A rendkívüli szárazság miatt a vonulás intenzitása 2001-2005-ben igen alacsony volt, ami az elhúzódó aszálynak tulajdonítható tartósan alacsony vízállás miatti gyenge szaporodási eredményekre utal. A 2005/2006-os tél első felében a viszonylag nagyobb mennyiségű lehullott csapadék következtében némileg megemelkedett a tó vízszintje és ez a tendencia folytatódott 2008-ban is. Ősszel az esős időszakban már tömeges vonulást észleltünk, ami sikeres szaporodási időszakra utal. A KEOP-ból elnyert támogatásból 2011-ben újabb, 1080 m-es szakaszon épült ki a terelő-áteresz rendszer, amelynek üzemeltetése 2012-ben megkezdődött, ennek során új átjáró típust teszteltünk kiváló eredménnyel. A terelőrendszer rendszeres karbantartását évente két alkalommal önkéntesekkel és szakmai gyakorlat keretében diákokkal végezzük el.

5.4.2.7 Hangyaboglárkák (*Maculinea* sp.)

A fertő-parti, hansági, soproni, szigetközi és répce-menti vérfüves lápréteken 2002-től folyamatosan zajlik a hangyaboglárkák, a vérfübgoglárka (*Maculinea telei*) és zanótboglárka (*Maculinea nausithous*) állományainak felmérése. A populációk egyedsűrűség értékei, rajzsdinamikai paraméterei, az élőhelyek jelenlegi állapota és az eddigi kezelések hatásai kerültek felmérésre. Az ismert ökológiai igények alapján az egyes területekre specifikus kezelési eljárások (pl. kaszálási rend) kerültek kidolgozásra és alkalmazásra, valamint a terület vízgazdálkodási rehabilitációjára készült terv és történtek apróbb beavatkozások. Az élőhely mozaikosságának megtartása mellett az egyes foltok közti átjárhatóság biztosítására átjárókat vágunk az elválasztó cserjesávokon, valamint a nád visszaszorítására végeztünk kaszálásokat. A munkák végzésébe hazai és külföldi önkéntesek is bekapcsolódtak. A korábban vizsgált területek és fajok mellé az Ebergöci-láprét esetében a szürkés hangyaboglárka (*Maculinea alcon*) népesség és – egy véletlen égetés következtében – a felhalmozódott fűalom égetéssel való eltávolításának követő vizsgálata is felsorakozott. A területen legalább 10 éve nem történt kaszálás, ez egyfelől zombékos szerkezet kialakulását tette lehetővé, ami igen kedvező, másfelől viszont egyes foltokon erőteljesen beindult a cserjesedés, máshol nádasodás, illetve *Solidago* elszaporodás jelent veszélyt. Az eddigi eredmények azt mutatják, hogy a vegetációban nem esett kár és a boglárkalepke népesség is túlélte a tüzet, sőt, igen abundánsnak bizonyult. A 2012-ben, Himód-Gyóró térségében felfedezett, újabb, igen erőteljes, 3 *Maculinea* hangyaboglárka népesség felmérése – szakdolgozók és külső szakember segítségét igénybe véve – 2013-ban megkezdődött, a korábban becsültnek megfelelő, igen erőteljes állomány jelenlétéről nyertünk így adatokat. A népesség megőrzése és élőhelyének javítása érdekében a tulajdonosokkal tárgyalásokra lesz szükség.

5.4.2.8 Ezüstsávós szénalepke (Coenonympha oedippus)

A fokozottan védett, Natura 2000 II. függelékes nappali lepke hazai recens, természetes előfordulási adatai csak Ócsa környékére szorítkoznak. A faj hazai túlélésének biztosítására fölmerült más, alkalmas élőhelyekre történő áttelepítés (illetve visszatelepítés) igénye is. Az irodalmi adatok a Hanság (Csorna, Kapuvár) területéről is említik a fajt, bizonyító példányok is vannak, azonban a megjelölt helyeken azóta senki nem látta a fajt és az eredetileg említett élőhely is megszűnt már. Az élőhelyi igények tisztázása és a potenciális élőhelyek behatárolása után, 70 évvel az utolsó példány megkerülését követően sikerült a hansági ezüstsávós szénalepke népszerűségét 2009-ben megtalálni, az elterjedési területet hozzávetőlegesen meghatározni, valamint egy kiválasztott mintaterületen egy gyors denzitás becslést elvégezni. A populáció pontosabb felméréséhez a jelöléses vizsgálatok 2009-től minden évben folytak tovább.

A mintaterületül kiválasztott „Háromszögletű rét” területén, egyes foltokon egytengelyű alternáló kaszával, illetve motoros kaszával kísérletek történtek cserjeirtásra és *Solidago* állomány gyérítésre, ám az egyenetlen terep miatt csak nagyon kis foltokban sikerült az eredeti növényzet felszabadítása. Vontatott, vagy függesztett, traktor által meghajtott munkagépekkel a kaszálás és/vagy szárzúzás elvégezhető lenne, azonban ezek a gépek a rétek mikrodomborzati változatosságát, több szintű növényzetét és zombékos szerkezetét tönkre tennék, így nem kerülhetnek itt alkalmazásra. Egyelőre csak az egyedi cserje eltávolítás és kisebb léptékű, sávós kaszálás jöhet csak szóba. A faj itteni (Észak-Hanság) előfordulása számos további kérdést fölvet a területkezelések, vízgazdálkodás, kaszálási rendszer kapcsán, melyeket a következő években sürgősen végig kell gondolni és a faj itteni népszerűségének megerősítésére tervet kell kidolgozni. Ugyanígy az egyes élőhely foltok összekötését is meg kell valósítani annak érdekében, hogy a fragmentáció megszűnjön, valamint az újonnan kialakított élőhelyek – gyeppek – benépesülésére is lehetőség nyíljon.

5.4.2.9 Szitakötők (Odonata)

A lápi szitakötő (*Leucorrhinia pectoralis*) fertői, hansági és szigetközi állományainak és a faj számára alkalmas potenciális élőhelyek felmérése folyamatban van, a Fertőhomokon korábban megtalált állomány további behatárolása és vizsgálata tovább folyt, azonban az idén a tovább csökkenő népszerűség az egykori tőzgebánya területén a vízszint magasságának növelését, a víz nagyobb mértékű visszatartását (és a fölmelegedés megakadályozását) indokolja. Ismert dolog, hogy a lápi szitakötő nagy állományai által kedvelt élőhelyek általában a lápi póc által is lakottak, így a fertőhomoki terület potenciális élőhelyként számításba vehető (a lápi póc rég kipusztult a Fertőből). A mintaterületen való exuvium számlálás során a tőzgebánya népszerűsége igen alacsony volt az idén, bár a környező területeken – nyilván a Fertő belső tavaiból származó – imágókat lehetett találni. A lápi póc szaporító állomás – a megfelelő vízgazdálkodási intézkedésekkel (víz visszatartás) – a lápi szitakötő állományának megerősítését is szolgálja.

A díszes légivadász (*Coenagrion ornatum*) egyes populációinak felmérése szintén zajlott 2011-ben is, az egyes kisvízfolyások, csatornák vizsgálatával. A fertőhomoki vizes élőhely mozaik-komplexum egyik eleme, egy áramló kisvízfolyás és a hozzá tartozó vízrendszer néhány további eleme ad otthont a faj jelentős állományának. A korábban is vizsgált szakaszok közül némelyik vízellátottsága jelentős romlást mutatott már a tavasszal is, nyárra pedig teljesen ki is száradt, így a népszerűségben bizonyos mértékű visszaszorulás fog mutatkozni. Mivel a faj a régióban – a Fertő parti csatornák kivételével - jórészt a védett területeken kívüli kisvízfolyásokon tenyészik, ezért rendkívül fontos a külön védelmi program kidolgozása a Víz Keret Irányelv követelményeivel összefüggésben. Így a kisvízfolyások vízgazdálkodási, kotrási munkáinak viszonylatában, különösen a saját kezelésű csatornák esetében, a megfelelő fenntartási munkák kiviteli módjának és ütemezésének összeegyeztetése igen fontos az élőhely

megőrzés célkitűzéseivel. Ezzel párhuzamosan az agrártámogatási rendszer vizes élőhelyekkel kapcsolatos programjainak beindítása és a pufferzónák kialakítása alapvető fontosságú a faj megőrzésével kapcsolatosan. A hansági díszes légivadász állomány nem túl erőteljes, de kimutatható, stabilizálása érdekében bizonyos csatorna és árok szakaszok folyamatos, átöblítendő vízzel való ellátottságát biztosítani kell és a kotrási munkák féloldali elvégzését kell kikötni. Amennyiben az Észak-Hanság keleti részén sikerül jelentősebb, stabil állományt létrehozni, a Szigetközbe való visszatelepülés is elképzelhetővé válik (hasonlóan a *Somatochlora flavomaculata* fajéhoz).

A hegyi szitakötő (*Cordulegaster heros*) Soproni-hegyvidéken lévő populációjának monitorozása 2013-ban is folytatódott. A népesség fenntartása érdekében a hegyvidéki patakok vízgyűjtőjén alkalmazott erdőgazdálkodási munkák intenzitása és ütemezése, valamint a vízügyi beavatkozások tekintetében irányelvek és korlátozások fognak megfogalmazásra kerülni. Ezek lényeges eleme a vízfolyások fölötti árnyaló állomány folyamatos fenntartása és a meder természetes fejlődésének, lefutásának szabad érvényre juttatása. A faj itteni népességének vizsgálatába sikerült ismét szakdolgozókat is bevonni, miáltal a vizsgált területek kiterjesztése is megtörtént olyan szakaszokra és völgyekre, ahol korábban nem sikerült a faj jelenlétét és tenyésztését kimutatni, ennek eredményeként az Óbrennbergi-völgyből is megkerült a *C. heros* lárvabőre és imágója, továbbá összehasonlító vizsgálatokra került sor a *Cordulegaster heros* és *C. bidentata* fajok lárváinak élőhelyi igénye közt, a szomszédos Kőszegi-hg. népességének vizsgálatára is kiterjesztve a felméréseket.

A folyami szitakötők (*Gomphidae*) állományai az igazgatási területen a Szigetköz (Mosoni-Duna), Rába, Kis-Rába és a Répce mentén élnek. Megőrzésükkel kapcsolatosan a Víz Keret-Írányelv előírásait kell alkalmazni, vagyis fennmaradásuk a vízfolyások jó ökológiai állapotának elérésétől függ. Ezt az állapotot 2015-ig (vízminőségi és biológiai értelemben egyaránt) el kell érni, de az adminisztratív eszközök jelentős része nem a természetvédelem kompetenciájába tartozik. Új adatok ebben az évben csak a Soproni-hegységből kerültek elő, de csak imágó alakra vonatkozóan. Ezek tenyésztő helye – minden bizonnyal – a hegység ausztriai oldalára eső, bővebb vizű patakok némelyike lehet.

5.4.2.10 Túzok (*Otis tarda*)

A Mosoni-sík tűzokállományának (jelenleg több, mint 200 telető példány) védelme során fő feladatunk a Mosoni-síkon mint Natura 2000 és Magas Természeti Értékű Terület-en folyó gazdálkodás felügyelete, ellenőrzése. A tűzok lassú állománynövekedése a tárgyévben tovább folytatódott. A Mosoni sík Natura 2000 területtel közvetlenül határos osztrák oldalra tervezett szélenergiaparkok várható zavarásának megelőzése érdekében közreműködtünk az Espoo-i Egyezmény előírásai miatt indult eljárásban és az ezt követően 2013-ban lefolytatott ICO-MOS Misszióban. Álláspontunk szerint a beruházások jelentősen beszűkítik a Nyugat-pannon tűzokállomány életterét.

5.4.2.11 Ragadozómadár védelem

Tárgyévben is folytattuk a nappali (Falconiformes) és éjszakai (Strigiformes) ragadozó fajokra irányuló védelmi tevékenységet, amelynek alapja a rendszeres monitoring volt. Ennek során 8 pár rétisas (*Haliaeetus albicilla*) 4 pár parlagi sas (*Aquila heliaca*), 6 pár kerecsen sólyom (*Falco cherrug*), és 1 pár vörös kánya (*Milvus milvus*) költését regisztráltuk. E fajok költési sikere rendkívül alacsony volt, főként a kedvezőtlen tavaszi időjárás miatt. A szélenergiaparkok közelében fészkelő párok jeladóval történő ellátása idén is folyt (idén 2 pd kerecsensólyom és 2 pd parlagi sas lett felszerelve).

A gyakori fajok – egerészölyv, héja, barna rétihéja, vörös vércse - esetében idén kiemelt akciót nem hajtottunk végre, de összesen 19 áramütéssel kézrekerült egyed sorsáról gondoskod-

tunk, valamint e probléma orvoslása érdekében ismételten felvettük a kapcsolatot az Észak-dunántúli Áramszolgáltatóval – akik mind a mai napig válaszra sem méltattak bennünket...

A bagolyfajok (*Stigiformes*) védelme során ismételten az uhu kapta a fő szerepet, biztosítottuk a költések zavartalan lefolyását és szintén gondoskodunk a sérülten kézrekerült példányok megfelelő gyógykezeléséről a Fővárosi Állatkert segítségével (egy szemsérült madarat jeladóval felszerelve visszaengedtünk a természetbe, azonban közel 2 hét után újra befogtuk, mert legyengült, s véglegesen a Kőszegi madármenhelyen helyeztük el).

A fekete gólya (*Ciconia nigra*) költések is hasonlóan gyengének mutatkoztak, mint a ragadozók, összesen egy fészekaljat gyűrűztünk 4 fiókéval a Szigetközben, egy pár esetében pedig megkíséreltük az öreg madarakat jeladóval felszerelni – sikertelenül – amit 2014-ben ismételten megpróbálunk.

5.4.2.12 Fészkelő vízimadarak védelme

1999-től ismét telepesen fészkel a vörös gém (*Ardea purpurea*) a Fertőn. Több éves stagnálás után (több mint száz pár) 2005-től jelentősen megnőtt a fészkelők mennyisége. 2006-ban egy 55 párból álló új nagy kócsag (*Egretta alba*) telepet is találtunk repülőgépes területellenőrzés során, az állomány 2013-ben 126 pár volt.

A mekszikópusztai és a dél-hansági (Nyirkai-Hany és a 2013-ban elárasztott OslíHany) vizes élőhely-rekonstrukciók a vízimadár-fajok jelentős fészkelőhelyeivé váltak. A két terület eltérő jellege a fészkelő faunában különbségeket is eredményezett, de közelségük miatt számos tekintetben hasonlóak, azonos élőhely- és fajvédelmi problémákkal. 2013-ban a megfelelő mennyiségű víz biztosítása nem jelentett nehézséget egyik területen sem. Mindkét élőhely közös problémája az invázív predátorok túlszorodása (róka és dolmányos varjú), amely ellen vadászati eszközökkel lépünk fel, együttműködve más vadgazdálkodókkal.

5.4.2.13 Fehér gólya (*Ciconia ciconia*)

A működési terület gólyaállománya kismértékű növekedést mutat. A megye településein mintegy 220 fészek ismert, amelyből 154 fészek volt lakott. A veszélyeztetett fészkek áthelyezését, tartóra emelését folyamatosan végezzük a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesülettel és az áramszolgáltató EON-nal együttműködve. Ehhez rendelkezünk saját forrásból és központilag legyártott fészektartó kosarakkal, amelyekkel igény szerint ellátjuk az együttműködő partnereket. 2003-ban kötöttünk együttműködési megállapodást az EDÁSZ Rt.-vel az elektromos hálózat tartóoszlopain fészkelő állomány védelme érdekében, amely 2004-től sikeresen működött. A jogutód EON-nal és a természetvédelmi hatósággal közös együttműködési megállapodást kötöttünk, ezt a megváltozott tulajdonos, illetve a hatóság és a természetvédelmi kezelő szétválása indokolja.

A lakott fészkek közelében elhelyezkedő közép feszültségű oszlopok szigetelését kiemelt fontosságú feladatként végezzük a kirepülő fiatalok áramütés elleni védelme érdekében.

5.4.2.14 A Győr keleti iparterület körüljárását biztosító utak építéséhez kapcsolódó mentési munkák

A nyomvonalon a mentési munkák 2011. október 28-án, az előzetes időtervnek megfelelően befejeződtek. A befogadó helyek utókezelési munkáit 2013-ban elvégeztük, így sor került a kisarjadt akácok mechanikus és kémiai kezelésére, a gyomosodó területrészek kétszeri kaszálására és a területen rendszeresen összegyűjtöttük a szemetet. A kezeléseknél köszönhetően a terület természetességi állapota sokat javult, de az utókezeléseket a következő években is folytatni kell. Az áttelepítések eredményességének vizsgálata során a korábbi 11%-os helyett mindössze 5,9%-os túlélést tapasztaltunk.

5.4.2.15 A Győr keleti iparterület kialakításához kapcsolódó mentési munkák

A 2011-2012 során áttelepített védett állatok esetében monitorozási tevékenységet nem végeztünk. A magyar futrinka esetében az intenzív monitorozási tevékenység (jelölés-visszafogás) várhatóan nagyobb kárt okozna, mint amennyi eredményt hozna, a kétéltűek és hüllők pedig a kibocsátási helyet már régen elhagyták és a környező területeken kerestek élőhelyet magunknak, így vizsgálatuk nem lehetséges.

Az egyedileg áttelepített 67124 védett növény egyed, illetve a magvetések eredményességének vizsgálatát minden ültetési helyen elvégeztük. Az befogadó helyeken összesen 10217 egyedet sikerült megtalálni, ami összességében 15,3%-os megmaradási arány jelent. Jó eredményt sikerült elérni a tavaszi héricsnél (*Adonis vernalis*) és mocsári nőszőfűnél (*Epipactis palustris*), ahol az átültetett egyedek több, mint 50%-a megmaradt, így itt a mentési tevékenységet sikeresnek értékelhetjük. Jónak tekinthető a vitézkosbor (*Orchis militaris*) esetében elért 30% feletti megmaradás, azonban a tendencia két év után csökkenő, ami nem tekinthető jó jelnek.

Még értékelhető mennyiségben maradtak meg a bunkós hagyma (*Allium sphaerocephalon*), a kései szegfű (*Dianthus serotinus*), a homoki fátyolvirág (*Gypsophila fastigiata*), a homoki szalmagyopár (*Helichrysum arenarium*), az árlevelű len (*Linum tenuifolium*), a poloskaszagú kosbor (*Orchis coriophora*) és a csajkavirág (*Oxytropis pilosa*) áttelepített egyedei. Meglepetést okozott a homoki vértő (*Onosma arenaria*) 5 egyedének megmaradása, e faj esetében szinte reménytelennek tartottuk a megmaradást. A pusztai árvalányhaj (*Stipa pennata*) esetében az átültetett egyedek nem éltek túl, de magszórásból szinte mindenhol észlelhető mennyiségben kihajtott.

Teljesen sikertelennek tekinthető a szártalan csüdfű (*Astragalus excapus*), a holdviola (*Botrychium lunaria*), a méhbangó (*Ophrys apifera*), az agárkosbor (*Orchis morio*), a kisvirágú pacsirtafű (*Polygala amarella*) és a kései pitypang (*Taraxacum serotinum*) áttelepítése. Ezen fajoknál az áttelepített egyedek nem vagy csak nagyon csekély mennyiségben (1-2%) éltek túl a beavatkozást.

18. táblázat: Fajmegőrzési tevékenység az Igazgatóság működési területén

No.	A faj magyar és tudományos neve	Fajvédelmi terv (+,-)*	Védettség foka**	A tevékenység és az eredmények rövid ismertetése
1	Rákosi vipera (<i>Vipera ursinii rakosiensis</i>)	+	fv, Natura 2000	Élőhely bekerítése villanypásztorral, állományfelmérés, kaszálás.
2	Hagymaburok kosbor (<i>Liparis loeselii</i>) és lápi hízóka (<i>Pinguicula vulgaris</i>)	x	fv, Natura 2000	Kaszálás, gereblyezés, etetés
3	Vonuló kétéltűek mentése a fertőparti közúton	-	V	Békaalagút és ezeket összekötő terelőrendszer kiépítése Fertőboz és Hidegség között.
4	Ürge (<i>Citellus citellus</i>)	-	Natura 2000	A faj visszatelepítésének megkezdése a Mosoni síkra
5	Ragadozómadár védelem	-	fv, Natura 2000	Veszélyes oszlopok szigetelése, téli etetés
6	Hód visszatelepítés	-		Korábban visszatelepített állomány monitoringja.
7	Fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>)	+	fv, Natura 2000	Veszélyeztetett fészkek áttelepítése, magasítóra emelése.
8	Túzok (<i>Otis tarda</i>)	+	fv, Natura 2000	Natura 2000 terület kijelölése, ÉTT terület kijelölése, monitoring. Kapcsolattartás és szaktanácsadás a gazdálkodó felé.
9	Hangyaboglárka védelem (<i>Maculinea teleius</i> , <i>Maculinea alcon</i> és <i>Maculinea nausithous</i>)	x	Natura 2000	Állományok és potenciális élőhelyek felvétele, élőhely preferenciák, ökológiai igények felderítése, a szükséges kezelési eljárások (kezelési útmutatók) kidolgozásához. (Natura 2000). Élőhelyek helyreállítása, cserjeirtás, szártépzés
10	Szitakötő védelem: lápi szitakötő (<i>Leucorrhinia pectoralis</i>)	x	Natura 2000	Állományok és potenciális élőhelyek felvétele, élőhely preferenciák, ökológiai igények felderítése, a szükséges kezelési eljárások és élőhely létesítési paraméterek kidolgozásához. (Natura 2000)
11	Szitakötő védelem: díszes légivadász (<i>Coenagrion ornatum</i>)	x	Natura 2000	Kisvízfolyások felmérése a faj állományainak potenciális és aktuális előfordulásának megállapítására. Kezelési elvek meghatározása a kisvízfolyásokra (Natura2000 és Víz Keret Irányelv)
12	Szitakötő védelem: hegyi szitakötő (<i>Cordulegaster heros</i>)	x	FV, Natura 2000	Kezelési eljárások kidolgozása a faj potenciális és aktuális populációinak védelme érdekében. (Natura2000 és Víz Keret Irányelv)
13	Szitakötő védelem: folyami szitakötők (<i>Gomphi-</i>	x	Natura 2000	Állományok monitorozása, az összes potenciális élőhely fölvétele.

JELENTÉS A FERTŐ-HANSÁG NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG 2013. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

No.	A faj magyar és tudományos neve	Fajvédelmi terv (+,-)*	Védettség foka**	A tevékenység és az eredmények rövid ismertetése
	dae: Ophiogomphus cecilia, Stylurus flavipes)			(Natura2000 és Víz Keret Irányelv)
14	Pókbangó (Ophrys sphecodes)	-	FV	Állományok felmérése és az élőhelyek kezelése.
15	Adriai sallangvirág (Himantoglossum adriaticum)	-	FV	Cserjeirtás, kaszálás, virágzó állomány
16	Fekete gólya (Ciconia nigra)	+	FV	Lásd. szöveges részben.
17	Védett fajok mentése Győr környéki beruházások területéről		V, FV	Lásd. szöveges részben

* Van (+); Nincs (-); Fajvédelmi/kezelési terv kidolgozása a cél (x)

** Védett(V)/fokozottan védett(FV); Natura 2000, illetve nemzetközi egyezmények hatálya alá tartozik (Berni, Bonni, CITES)

5.5 Saját állatállomány

Az Igazgatóság a kezelésében lévő gyepterületeket elsősorban saját állatállománnyal hasznosítja, legeltetéssel, illetve az állatok részére történő szénakészítéssel. A fertő-hansági magyar szürke szarvasmarha, rackajuh és bivaly állomány országosan is jelentős tényezővé vált. 2013-ban továbbra is javítottuk a tenyésztői munkát.

Az Igazgatóság 2008 novemberétől, mint ökolgazdaság, biominősítést kapott. Ez lehetőséget biztosít számunkra a hazai és a külföldi biopiacon történő megjelenésre.

5.5.1 Magyar szürke szarvasmarha

Az általunk rekonstruált, nagy rámájú, igás típust tenyésztjük. A mennyiségi és minőségi fejlesztés mellett 2006-ben elkezdtük egy tenyészbika nevelő telep létrehozását. A tárgyévben március- augusztus folyamán az „arany gulyába sorolt” teheneket a sarródi területeken kívánjuk tartani. Miután 2006-ban elindult a bika nevelési program és a növendék tenyészállatainkat szeretnénk ezekből a jó küllemi és származási tehén csoportból biztosítani. Az ország számos tenyészeteiből kaptunk felkérést a növendék bika borjak felnevelésére és későbbi minősítésére.

A szürke ágazatban képződött ún. árualapot elsősorban a tenyésztők részére értékesítjük, mint tenyészüsző, illetve tenyészbika. A kiselejtezett idős és tenyésztésre alkalmatlan hím- és nőivarú ivarú állatokat pedig főként tökehúsként és részben feldolgozott (vákuumfóliázott, védőgázas, osztályozott, csomagolt) húsaruként értékesítjük. Távlati terveink piackutatás alapján az éttermi hálózat ellátását, szárazarú gyártását célozzák meg. 2007 évben elkezdtük a terület és a rendelkezésre álló állatlétszám arányát összhangba hozni, ami további piackutatást indukál. 4 éve a Hortobágyi NP KHT-val a HIPP bébitápszer gyár beszállítói vagyunk biohús tekintetében 6-8 t/év mennyiségben.

5.5.2 Magyar bivaly

Az országosan második legnagyobb bivalygulyával főleg a hansági mocsaras területeket hasznosítjuk. A bivaly tenyésztésben, hasonlóan a szürke marha tenyésztéshez, igyekszünk az ismert származású tenyésznövendék állatok létszámát növelni az állományon belül. Lehetséges lépést jelent az állomány genetikai vérvizsgálata, ami biztosítaná a piacképes növendék üsző értékesítést is. A bivaly bikák nevelését 2007-ben kezdtük el, részben saját szaporulatból, részben Körös-Maros NPI állatainak a felvásárlásából.

5.5.3 Hortobágyi racka

Az országosan második legnagyobb egyedszámú racka juhnyájjal a fertő menti szikes réteket és ürge élőhelyeket, valamint a rákosi vipera egyes élőhelyeit tartjuk karban. Osztott karám létesítésével bevezettük a háremszerű pároztatást, aminek eredményeképpen külön kerültek a fekete és fehér állatok.

Hárembe helyezett anyacsoportok egyéni kezelésével 2009-ben már elértük, hogy ismert származású jerek és kosbárányok gyarapítják a nyáj számát.

Hosszabb távú terveinkben az állatállomány szinten tartása a cél, komolyabb területvásárlásra már nincs lehetőség a Nemzeti Parkban ezért ez meghatározza az állatállomány létszámát. 5-6 %-os selejtezést tervezünk, valamint a HIP vágás miatt a szaporulat nagyobb részét levágásra kerül.

19. táblázat: Saját állatállomány

Faj	Korcsoport	Egyedszám	Változás 2013-ban
Szarvasmarha /magyar szürke/	Tehén	661	-20
	Tenyészbika	32	-6
	Üsző	32	-25
	Választási üszőborjú	471	70
	Választási bikaborjú	160	-19
	Bikaborjú	0	0
	Üszőborjú	0	0
	Növendék bika	60	53
	Összesen:	1416	53
Bivaly	Tehén	106	8
	Növendék üsző	69	-29
	Növendék bika	43	-18
	Borjú üsző	46	46
	Borjú bika	45	45
	Tenyészbika	4	-1
	Összesen	313	51
Juh /Racka/	Anyajuh	393	-45
	Tenyészkos	12	2
	Jerke toklyó	253	125
	Kos toklyó	46	21
	Jerke bárány	0	-69
	Kos bárány	0	-9
	Összesen:	704	25
Juh/cikta/	Anyajuh	3	0
	Kos	1	0
Juh/cigája/	Anyajuh	4	0
	Kos	2	2
Mudi		2	0
Komondor		1	0

5.6 Erdőterületek, erdőgazdálkodás

5.6.1 Természetvédelmi kezelésben lévő területeken történő erdőgazdálkodás

Igazgatóságunk erdőgazdálkodási tevékenységet a Fertő-Hanság Nemzeti Park, Szigetközi Tájvédelmi Körzet, Soproni Tájvédelmi Körzetben és a Pannonhalmi Tájvédelmi Körzetben folytat. Igazgatóságunk vagyonkezelésében 1188 ha erdő van.

- Az év folyamán 20 ha területre 25 ezer szürke nyár, 2 ezer mézgás éger, 2 ezer magyar kőris és 2 ezer vénic szil csemetét terveztünk pótolni. A magas belvíz miatt 5 erdő-részlet pótlása maradt el közel 4 ha területen. Egy erdő-részlet esetében vadkár elhárító kerítést építettünk 800 fm hosszban.
- Fahasználati tevékenység: Véghasználatot 2,28 ha , nevelővágásokat 7,62 ha területen kezdtük meg. Befejezésük tervezett ideje 2014 január hónapban.
- Erdőművelés: A tavaszi - belvíz miatt elmaradt, illetve eredménytelen - erdőfelújítási, pótlási munkákat november, december hóban elvégeztük. Vadkár elhárító kerítés építésére egy erdő-részlet vonatkozásában kötöttünk megállapodást az érintett vadgazdálkodóval. 3,11 ha folyamatban lévő erdősítés befejezésre került.
- Az Igazgatóság „Erdőszerkezet átalakítás” és „Erdészeti potenciál helyreállítása” EMVA támogatást sikeresen igényelt.
- A „rákosi Vipera védelme a Kárpát medencében” LIFE+ pályázat keretében 2 erdő-részlet – 18,8 ha terület – mezőgazdasági művelésbe vonását engedélyezte az Erdészeti Igazgatóság kérelmünkre. Az ehhez kapcsolódó erdészeti és mezőgazdasági tevékenységeket megkezdtük.

5.6.2 Erdőgazdálkodás egyéb védett és Natura 2000 területeken

Igazgatóságunk működési területén 85 696 ha üzemtervezett erdő található, ez a teljes működési terület 21 %-a. Az összes erdőterület 86 %-a, azaz 74 026 ha tartozik valamely védelmi kategóriába. Ebből 5 620 ha fokozottan védett, 31 640 ha védett és további 36 766 ha nem védett Natura 2000 terület.

Működési területünkön erdőgazdálkodás az érvényes erdőtervek alapján folyik. Igazgatóságunk közreműködik a körzeti erdőtervek elkészítésében. 2013 évben lezárultak az Észak-Hanság és Szigetköz ETK erdőtervezési munkái. Igazgatóságunk a rá háruló adatszolgáltatási és egyéb feladatokat teljesítette. A Sopron- Fertőmellék ETK érintett erdő-részleteire megtörtént a természetvédelmi kezelési javaslatok kidolgozása. Emellett Igazgatóságunk minden évben, természetvédelmi szakvélemény formájában közreműködik a védett területeket érintő, éves erdőgazdálkodási tevékenység engedélyezési folyamatában.

A nem védett, de Natura 2000 hálózatba tartozó erdőterületekre vonatkozó kezelési javaslatok kidolgozását 2012 évben megkezdtük, majd 2013 évben folytattuk a Natura 2000 területek fenntartási tervének elkészítésére irányuló pályázat keretében.

5.7 Vadászterületek, vadgazdálkodás

5.7.1 Vadászterületek

A Fertő-tavi, 103810 kódszámú természetvédelmi és génállomány megőrzési célú különleges rendeltetésű vadászterület kiterjedése 9145 hektár. Tulajdonosi megoszlása 2012. év során kis mértékben változott, mivel 33,3758 ha területet vásároltunk Sopron és Fertőszéplak községhatárokban. Így mintegy 0,5 %-kal nőtt az állami tulajdon aránya az eddig is jelentéktelen magántulajdont csökkentve.

20. táblázat: Vadászterületek

No.	Vadászterület megnevezése (ahol az igazgatóság a vadászatra jogosult)	Kiterjedése (ha)
1	Fertő-tavi természetvédelmi és génmegőrzési különleges rendeltetésű	9145
Összesen:		9145

5.7.2 Személyzet

A fővadással együtt 8 fő hivatásos vadász látta el 2013 év folyamán a vadgazdálkodással, vadászattal kapcsolatos teendőket. Jelenleg ebből 4 fő az őrszolgálat tagja, és az itt ellátott munkája mellett működik közre a munkában. A hivatásos vadászok közül 4 fő felsőfokú és 4 fő középfokú vadgazdálkodási szakképzettséggel rendelkezik. Egy szakirányú végzettséggel szintén rendelkező munkatársunk – nem hivatásos vadászati minőségben – igazgatói vadászati megbízással segítette a hivatásos vadászok munkáját a vaddisznóállomány szabályozásában. Az év során ezzel a konstrukcióval teljes körűen megoldott volt a vadgazdálkodási feladatok ellátása.

5.7.3 Gazdálkodás

A területen bérvadásztatás 2013-ban sem volt. A természetvédelem érdekében szükséges állományszabályozó beavatkozásokat a fent részletezett szakszemélyzet látta el. Ez a tevékenység a vaddisznó, a róka és az egyéb dűvad állományának apasztására, valamint a megyében általánosan magas létszámban jelenlévő őzállomány és a gímszarvas állományának szabályozására irányult. A vaddisznó állomány apasztása elsősorban fegyveres lesvadászattal valósult meg. A vadászható ragadozók – kiemelten a róka – állományának apasztása fegyveres vadászattal történt, elsősorban a természetvédelmi szempontból kiemelt jelentőségű területekre (élőhelyrekonstrukció) koncentrálni. Ezeknek eredménye 2013. naptári évre vonatkoztatva: (a vadgazdálkodási év III. 1-től II. 28-ig tart) 8 gímszarvas, 5 őz, 31 vaddisznó, 10 róka volt. Társas vadászat, vízi vad vadászat továbbra sem volt a területen. A számunkra kiemelt jelentőségű területeken a szomszédos vadgazdálkodókkal együttműködve rendszeresen kotorékvadászatot folytatunk.

A területen a korábbi években megjelent az aranysakál (*Canis aureus*) továbbra is megtalálható.

5.7.4 Tervek

A vaddisznó, és a rókaállomány további intenzív apasztását folytatni kívánjuk. Vizsgálni kívánjuk az aranysakálnak a védett és vadászható fajok állományaira gyakorolt hatását.

5.8 Halászati vizek

Igazgatóságunk a Hanság Tóköz nevű területén két fokozottan védett vízterületen, a Fehértavon és a Barbacsi-tavon rendelkezik halászati haszonbérlettel. 2013. év során, a két vízteren halászati tevékenységet nem végeztünk.

A Fertő tó teljes magyarországi részének halászati haszonbérletével 2004. július 1. óta rendelkezünk. Tavaly az Igazgatóság halászati tevékenységének bevétele 9 296 e Ft volt. Ebből a horgász területi jegyek után 7 786 e Ft, míg a halász területi engedélyek után 1 510 e Ft bevétel keletkezett.

A 2013. évben 7 fő östermelő halász számára bocsátottunk ki területi engedélyt halászati tevékenység folytatására. A halászok három halászbokor keretében folytatták tevékenységüket. Két fő nyugdíjas halász csökkentett területen halászott. A négy halászati kerületből a fokozottan védett Madárvárta-öböl kerületet lezárva tartottuk, ott halászati tevékenységet nem folytattunk. A Rákosi-öböl térsége szintén halászatmentes volt. Ez a terület a horgászaté. A halászati és horgászati víz térbeli elkülönítésével igyekszünk enyhíteni az örökös halász-horgász ellentétet.

Az év első hetére elkészültek a 2013.évi horgász területi engedélyek formanyomtatványai. Ezeket azonnal eljuttattuk az érintett horgászegyesületekhez, valamint a bizományosi értékesítést végző szaküzletekhez. Az év során vizsgázott halőreink (6 fő), valamint a természetvédelmi őrszolgálat által ellenőrizték mind a halászati, mind a horgászati tevékenység szakszerűségét, a szükséges halfogásra jogosító okmányok meglétét.

A tervszerű halgazdálkodási tevékenység keretén belül 2013-ben 5000 kg kétnyaras pontyot, valamint 100 kg kétnyaras süllőt és 100 kg kétnyaras csukát telepítettünk a Fertő tóba.

A korábbi évben elkezdett együttműködés keretében ez év során is tartottuk a kapcsolatot a Fertő tó osztrák oldalának halászaival, a Fertő tó halgazdálkodási tevékenységének összehangolása tárgyában.

Az idei évben az NPI kezelésében lévő halászati vizek esetében nem merült fel kezelési probléma és a kezelési gyakorlat megváltoztatására sincs szükség a jelenlegi információink szerint.

21. táblázat: Halászati vizek

No.	A halászati vízter megnevezése (ahol az igazgatóságé a halászati jog)	Kiterjedése (ha)
1	Barbacsi-tó	20
2	Fehér-tó	20
3	Fertő-tó	1744
Összesen:		1784

5.8.1 Védett vizek

A védett vizek adatállományának kitöltésénél a rendelkezésünkre álló digitális adatbázisból válogattuk le a tó, patak, csatorna, stb. művelési ágú területeket. Ezek minden esetben csak a nyílt vízterületek nagyságát mutatják. A Fertő tó jogi partvonalá által határolt terület így lényegesen nagyobb: 7523,3 hektár, míg a nyílt víz ebből csak 1245,1 hektár. Ez igaz a többi állóvízre is.

22. táblázat: Védett vízterek

No	Országos jelentőségű védett vízterek	Kiterjedése (ha)	Kezelési terv (+/-)
1	Fertő-tó nyílt vízfelülete	1245	+
2	Dél-Hanság (Királytó /5,4 ha/, Fövényes-tó, Nyirkai-Hanyi rekonstrukció, illetve a vízfolyások)	98	+
3	Észak-Hanság (kis tavak, vízfolyások)	23	+
4	Tóköz (Barbacs-tó /15 ha/, Fehértó /19 ha/, Kónyi-tavak /17 ha/, illetve vízfolyások)	137	+
5	Répcse-mente (vízfolyások)	20	+
6	Soproni TK (Fehérúti tó /2,4 ha/, Szalamandra-tó /0,6 ha/, illetve a vízfolyások)	8	+
7	Szigetközi TK (Duna-ágak, Mosoni-Duna, holtágak)	2639	+
8	Pannonhalmi TK (Holt-Rába)	20	+
9	Rába-folyó	184	(-)
Összesen:		4564	

* lápterület

(-) a természetvédelmi kezelési terv elkészült, de még nincs kihirdetve

5.8.2 Védett halastavak

A Hanságban a Nyirkai-Hany vizes élőhely-rekonstrukciós területe a 2007 óta halastó művelési ágban van.

23. táblázat: Védett halastavak

No	Országos jelentőségű védett vízterek	Kiterjedése (ha)	Kezelési terv (+/-)
1	Nyirkai-Hany	410	+
Összesen:		410	

6. Tájvédelem

6.1 Egyedi tájértékek

Igazgatóságunk 2013-ban 5 település Táp, Tápszentmiklós, Lázi, Győrasszonyfa és Bakonypéterd közigazgatási területét mérte fel. A felmérések eredményeképp az felmért egyedi tájértékek száma előzeteseb 13-mal gyarapodott a működési területünkön, de a felmérések még nem kerültek elfogadásra.

24. táblázat: Egyedi tájértékek településenként a működési területünkön

Település	Felmérés típusa	Értékek száma az új felmérésnél	Felmérés éve	Projekt
Ágfalva (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	22	2010	TÉKA
Agyagosszergény (Győr-Moson-Sopron)	Új felmérés	17	2010	TÉKA
Ásványráró (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	41	2010	TÉKA
Babót (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	9	2010	TÉKA
Bakonypéterd	Új felmérés	4	2013	FHNPI
Bakonyszentlászló (Veszprém)	Felülvizsgálat I.	16	2010	TÉKA
Barbacs (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	14	2010	TÉKA
Bezi (Győr-Moson-Sopron)	Új felmérés	14	2012	FHNPI
Bogyoszló (Győr-Moson-Sopron)	Új felmérés	11	2012	FHNPI
Cakóháza (Győr-Moson-Sopron)	Új felmérés	4	2012	FHNPI
Cirák (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	6	2010	TÉKA
Csáfordjánosfa (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	9	2010	TÉKA
Csorna (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	23	2010	TÉKA
Darnózseli (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	25	2010	TÉKA
Dénesfa (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	11	2010	TÉKA
Dör (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	9	2010	TÉKA
Dunakiliti (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	30	2010	TÉKA
Dunaremete (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	16	2010	TÉKA
Dunaszeg (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	30	2010	TÉKA
Dunaszentpál (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	16	2010	TÉKA
Dunasziget (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	31	2010	TÉKA
Ebergöc (Győr-Moson-Sopron)	Új felmérés	10	2010	TÉKA
Egyed (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	10	2010	TÉKA
Egyházásfalu (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	9	2010	TÉKA
Enese (Győr-Moson-Sopron)	Új felmérés	3	2012	FHNPI
Farád (Győr-Moson-Sopron)	Új felmérés	4	2012	FHNPI
Fehértó (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	12	2010	TÉKA

Település	Felmérés típusa	Értékek száma az új felmérésnél	Felmérés éve	Projekt
Fertőboz (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat II.	23	2010	TÉKA
Fertőd (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat II.	45	2010	TÉKA
Fertőendréd (Győr-Moson-Sopron)	Új felmérés	9	2010	TÉKA
Fertőhomok (Győr-Moson-Sopron)	Új felmérés	10	2010	TÉKA
Fertőrákos (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat II.	18	2010	TÉKA
Fertőszentmiklós (Győr-Moson-Sopron)	Új felmérés	25	2010	TÉKA
Fertőszéplak (Győr-Moson-Sopron)	Új felmérés	26	2010	TÉKA
Gönyü (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	7	2010	TÉKA
Gyarmat (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	9	2010	TÉKA
Gyóró (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	9	2010	TÉKA
Győr (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	119	2010	TÉKA
Győrasszonyfa	Új felmérés	1	2013	FHNPI
Győrladamér (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	23	2010	TÉKA
Győrsövényház (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	10	2010	TÉKA
Győrújbarát (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	15	2010	TÉKA
Győrújfalu (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	16	2010	TÉKA
Győrzámoly (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	34	2010	TÉKA
Halászi (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	40	2010	TÉKA
Harka (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat II.	18	2010	TÉKA
Hédervár (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	29	2010	TÉKA
Hegyeshalom (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	9	2010	TÉKA
Hegykő (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat II.	15	2010	TÉKA
Hidegség (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat II.	21	2010	TÉKA
Hövej (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	13	2010	TÉKA
Jobaháza (Győr-Moson-Sopron)	Új felmérés	7	2012	FHNPI
Kapuvár (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	43	2010	TÉKA
Kimle (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	40	2010	TÉKA
Kisbajcs (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	24	2010	TÉKA
Kóny (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	18	2010	TÉKA
Kópháza (Győr-Moson-Sopron)	Új felmérés	10	2010	TÉKA
Lázi	Új felmérés	5	2013	FHNPI
Lébény (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	33	2010	TÉKA
Lipót (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	26	2010	TÉKA
Lövő (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat II.	15	2010	TÉKA
Maglóca (Győr-Moson-Sopron)	Új felmérés	6	2012	FHNPI
Máriakálnok (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	11	2010	TÉKA

Település	Felmérés típusa	Értékek száma az új felmérésnél	Felmérés éve	Projekt
Markotabödöge (Győr-Moson-Sopron)	Új felmérés	6	2012	FHNPI
Mihályi (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	16	2010	TÉKA
Mosonmagyaróvár (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	30	2010	TÉKA
Nagybajcs (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	19	2010	TÉKA
Nagyecenk (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat II.	32	2010	TÉKA
Nagylózs (Győr-Moson-Sopron)	Új felmérés	18	2010	TÉKA
Nagyszentjános (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	6	2010	TÉKA
Nyúl (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	16	2010	TÉKA
Pannonhalma (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	16	2010	TÉKA
Pereszteg (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat II.	16	2010	TÉKA
Petőháza (Győr-Moson-Sopron)	Új felmérés	16	2010	TÉKA
Pinnye (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat II.	8	2010	TÉKA
Rábatamási (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	11	2010	TÉKA
Rábcakapi (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	5	2010	TÉKA
Rajka (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	17	2010	TÉKA
Ravazd (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	10	2010	TÉKA
Röjtökmuzsaj (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat II.	15	2010	TÉKA
Sarród (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat II.	18	2010	TÉKA
Sopron (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	121	2010	TÉKA
Sopronhorpács (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat II.	14	2010	TÉKA
Sopronkövesd (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat II.	18	2010	TÉKA
Táp	Új felmérés	2	2013	FHNPI
Tápszentmiklós	Új felmérés	1	2013	FHNPI
Tényő (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	16	2010	TÉKA
Újkér (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	23	2010	TÉKA
Újrónafő (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	6	2010	TÉKA
Und (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	13	2010	TÉKA
Vámoszabadi (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	42	2010	TÉKA
Vének (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	25	2010	TÉKA
Vitnyéd (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	14	2010	TÉKA
Völcsej (Győr-Moson-Sopron)	Új felmérés	10	2010	TÉKA
Zsira (Győr-Moson-Sopron)	Felülvizsgálat I.	13	2010	TÉKA

6.2 Településrendezési eszközök és területrendezési tervek véleményezése

A területrendezési tervek véleményezése kapcsán kiemelendő az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény 2013-ban esedékes felülvizsgálata, melynek véleményezésében részt vettünk.

Igazgatóságunk a 347/2006. (XII.23.) kormányrendelet 37.§ e) alapján vett részt a településrendezési, illetve térségi rendezési tervek véleményezésében. 2013-ban Igazgatóságunk 173 eljárásban vett részt. A következő településekről érkezett megkeresés:

Abda, Acsalag, Beled, Bezi, Bogyoszló, Bőny, Bogyoszló, Bőny, Bősárkány, Csorna, Darnózseli, Dunakiliti, Dunaszeg, Dunasziget, Écs, Egyházaskölyk, Farád, Fertőd, Gönyű, Győr, Győrújbarát, Hegyeshalom, Ikrény, Jánossomorja, Jobaháza, Kajárpec, Kapuvár, Levél, Lipót, Lövő, Mezőcsanak, Mosonszentmiklós, Mosonszolnok, Mosonmagyaróvár, Nagycenk, Nagygye-
resd, Nagylózs, Nyúl, Pér, Rábapatonna, Rábapordány, Rajka, Rétalap, Sarród, Sobor, Sokorópátka, Sopron, Sopron-Balf, Szany, Szil, Tarjánpuszta, Vadosfa, Vámoszabadi, Várbalog, Völcséj.

Éves szinten általában a véleményezési eljárások felénél szükséges észrevételt tenni, feltételt szabni, az esetek másik felében a módosítások nem sértenek táj- illetve természetvédelmi érdekeket. Azokban az esetekben, amelyekben észrevételt tettünk állásfoglalásunkban, a további szóbeli, vagy írásbeli egyeztetések során sikerült megegyezni a település képviselőjével. A nagyobb városok (Sopron, Győr), illetve a szigetközi települések esetében gyakran hosszabb egyeztetésekre van szükség a terv jóváhagyása előtt. Néhány esetben nem foglalták bele szövegszerűen a jóváhagyott dokumentációba az észrevételünket, illetve nem minden esetben kaptuk meg a jóváhagyott dokumentációt, hogy azt összehasonlíthassuk a kiadott állásfoglalásunkkal.

6.3 Fejlesztési koncepciók és egyéb tervek véleményezése

2013. évben két településfejlesztési koncepció készítését kezdeményezték a települések Igazgatóságunk működési területén (Győr és Sopron). A terv kidolgozása előtt adatszolgáltatást nyújtottunk a településeknek.

6.4 Tájvédelmi szakértői tevékenység véleményezése

A tájvédelmi szakértői tevékenysége Igazgatóságunknak nem különíthető el teljesen a természetvédelmi szakértői tevékenységtől. A Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőségektől, illetve a Minisztériumtól érkező megkeresések tájvédelmi vonatkozásokon túl természetvédelmi problémákat is felvetnek. A szakértői tevékenység során előkerült tipikus tájvédelmi problémák: szélrózsa-területek tájba illesztése, magas épületek takarása, léghővezetők kiváltása.

6.5 Tájvédelmi jelentőségű beavatkozások

A Madármegfigyelő infrastruktúra létesítése és bővítése a Fertő tó és a Hanság magyar-osztrák ramsari területein (Vogelwarte Madárvárta Neusiedler See – Hanság) projekten belül egy új kilátó létesül a Hansági-főcsatorna mentén, valamint három meglévő kilátó felújítását tervezik (Nyirkai Hany, Nyéki-szállás, Borsodi-dűlő). Továbbá felújításra kerül a csornai illetőségű Eszreházy Madárvárta épülete.

A Restoration and conservation of priority-listed Pannonian sand land habitats in military owned area of the Hungarian Little Plain (LIFE08NAT/H/000289) pályázat fő célja a katonai használatú gyepterületek (pannon homoki gyepek) helyreállítása, a tervezett főbb tevékeny-

ségek: özönnövények irtása, illegális hulladék összegyűjtése, felhagyott katonai létesítmények elbontása és a természetes élőhelyek helyreállítása, természetes domborzat helyreállítása. A pályázatban végzett tevékenységek következtében a tájkép alapvetően megváltozik, hiszen eltűnnek a mesterséges objektumok, illetve a tájidegen fafajú fás élőhelyek.

A *Rákosi vipera LIFE projekt (LIFE07/NATH/H/000322)* projekt keretében arákosi vipera élőhelyén végzett cserjeirtások tájvédelmi hatással rendelkeznek.

Kormányzati és a Nyugat-dunántúli Operatív Program keretében zajló kerékpárút építések szintén bírnak tájvédelmi jelentőséggel.

A *Komplex természeti értékvédelmi program a Fertő-Hanság Nemzeti Parkban című projekt (KEOP-3.1.2/09-2009-0002)* projekten belül az Osló-Hany - Királytó élőhely-rekonstrukció területén az elárasztásra 2013. évben került sor, melynek tájvédelmi hatása jelentős.

7. Projektek

a) KEOP-3.1.2/2F/09-11-2012-0012 – A Fertő tó nádasainak és a tómeder vízpótló csatornáinak rekonstrukciója, megvalósítási szakasz

A Fertő tó előrehaladott és természetvédelmi szempontból nem kívánatos eutrofizációjának lassítása, a tó magyar oldalát jellemző déli „nádöv” vízellátásának javítása, ezáltal pedig a nádasok minőségének, egészségességének, a tavi biodiverzitás kedvezőbb ökológiai feltételeinek javítása. A Fertő tó részét képező déli „nádöv” belső vízellátását biztosító fő- és mellécsatornák és az ezeket összekötő körscatornák és keresztárok átteresztő képességének javítása kotrással, ezzel kedvezőbb vízáramlás biztosítása. A korábban alkalmazott technológia miatt a csatornák mindkét partján felhalmozott zagyából létesített depóniák megbontása, káros hatásuk kiküszöbölése a csatornák és a nádas területek közötti jobb vízcsere érdekében.

- Időtartam: 2012. szeptember 25 – 2015. február 28.
- Teljes költségvetés: bruttó 994.117.800 Ft, amelyből az FHNPI-re eső rész bruttó 24.924.780 Ft.

A célok érdekében tervezett tevékenységek: Fő- és mellécsatornák és az ezeket összekötő körscatornák és keresztárok rekonstrukciója, csatornák mentén korábban töltésszerűen felhalmozott depóniák rendezése. A tervezett csatornarekonstrukció során az előirányzott földmunkák volumene a következő: vízpótló csatornák kotrása: 269.500 m³, meglévő (áramlást akadályozó) depóniák megbontása: 50.000 m³ mennyiségben.

A projekt megvalósításától várt eredmények: A projekt az élőhely helyreállításával, fejlesztésével a közvetlen nádas területeken túl a teljes magyar oldali tórész nádasára és nyíltvízes területére kedvező hatást fejt ki. A jelen élőhely-rehabilitációs tevékenységek során megvalósuló nádas élőhely rekonstrukciók érdekében történő beavatkozásoktól elvárt legfontosabb hatás a nádas friss vízzel történő ellátásának hatására bekövetkező vízminőség javulása. A projekt eredményeként a magyar oldali nádas öv vízellátásának kvantitatív, ill. kvalitatív javulása a nádas állomány egészségi állapotát is javítaná. A projekt az itt élő növényfajok és védett fajok populációi számára kedvezőbb életfeltételeket biztosítana. Összességében a nádasok vízellátottságának javításával hosszú távon a jelenleginél kedvezőbb élőhelyi körülmények lennének biztosíthatók, mely természetvédelmi szempontból is előnyös.

A második forduló pályázatát az FHNPI 2012. szeptember 14-én nyújtotta be a Ksz-hez, a támogató döntés 2012. december 21-én született meg. 2012-ben ezen kívül a megvalósítási munkák közbeszerzésének előkészítése kezdődött meg (ÉDUVIZIG részéről).

b) L00157 – Madármegfigyelő infrastruktúra létesítése és bővítése a Fertő tó és a Hanság magyar-osztrák ramsari területein (Vogelwarte Madárvárta Neusiedler See – Hanság)

A projekt célja a határon átnyúló összehangolás, és az ökoturizmus (madarászat) valamint a madármonitoring gazdasági és tudományos potenciáljának feltárása a Fertő-Hanság régióban (2 nemzeti park). Az osztrák és a magyar oldal intenzív összeköttetésével (koordináció), a madármegfigyelés infrastruktúrájának javításával, az egymással egyeztetett madártani tájékoztató anyagok, továbbképzések, internetalapú információs rendszeren alapuló adatbázis létrehozásával valamint kísérő nyilvánossági feladatok révén a régió várhatóan nemzetközi pozíciót vív ki, és versenyképes lesz az ökoturizmus és a madármonitoring terén. A projekt minden új termékét átveszik a nemzeti parkok. Ennek közvetett következményeként határon átnyúlóan javul és leegyszerűsödik a természeti erőforrások menedzsmentje (ramsari területek, nemzeti parki területek).

A projekt vezető partnere (LP) a Biologische Station Neusiedler See, Illmitz, Abt 5-III Burgenländische Landesregierung, az 1. partner (PP1) az FHNPI, a 2. partner (PP2) a Nationalpark Neusiedler See – Seewinkel. A projekt megvalósítása 2012. július 1-től 2014. október 31-ig tart. A projekt teljes költségvetése bruttó 699.496 EUR, ebből az FHNPI-re eső rész bruttó 120.396 EUR (85 % uniós támogatás, 15 % hazai önrész). Munkacsomagok:

- Közös tudományos madártani programok kidolgozása (LP, PP1, PP2)
- A madármegfigyeléssel kapcsolatos infrastruktúra kialakítása és javítása (megfigyelőtoronyok, lesek) (PP1, PP2)
- Madártani információs anyag kiadása (PP2)
- Madártani továbbképzési lehetőség kidolgozása (LP, PP1, PP2)
- Felhasználóbarát madártani adatbázis létrehozása (LP, PP1, PP2)
- Internetalapú madártani információs rendszer létrehozása (PP2)
- Madárgyűrűző létesítmények felújítása, átalakítása (Biol. Áll.- Esterházy Madárvárta) (LP, PP1)

2012-ben az ERFA szerződés (2012. október 22.) és a társfinanszírozási szerződés (2012. december 7.) került aláírásra (2012. december 7.). Továbbá az FHNPI részéről elkezdődött az építési, felújítási munkák (2. ill. 7. munkacsomag) tervezése valamint a madarak színes gyűrűvel történő jelölésének (4. munkacsomag része) előkészítése.

c) Natura 2000 területek fenntartási terveinek elkészítése

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság 2012-ben a 43/2012. (V.3.) VM rendelet alapján pályázatot nyújtott be a fenti Natura 2000 területek 275/2004 (X.8.) kormányrendeletnek megfelelő fenntartási tervének elkészítésére. A Natura 2000 védelem célja a kiemelt jelentőségű fajok és élőhelyeik kedvező természetvédelmi helyzetének megóvása, illetve helyreállítása a helyi adottságokhoz igazodó gazdálkodási módok támogatásával. Ennek megfelelően a fenntartási tervek készítésének célja egyrészt a területhasználók, földtulajdonosok tájékoztatása a terület kijelölését indokló természetvédelmi szempontokról. Másrészt a területek gazdálkodóival közösen, egyfajta önkéntes szerepvállalásként megfogalmazott gazdálkodási előírások, melyek betartásával az érintettek közreműködnek a természeti értékek megőrzésében. Végül a nyílt tervezési folyamat során megismert konfliktusforrások megoldása, a tervezés során nyert tapasztalatok felhasználása a későbbi tervek kimunkálásában.

Érintett területek:

- HUFH20007 Péri repülőtér
- HUFH20010 Répce-mente
- HUFH20011 Rába
- HUFH30004 Szigetköz
- HUFH30005 Hanság

Az év során elkészült a HUFH20007 Péri repülőtér fenntartási terve, melyet decemberben nyújtottunk be a Szakmai Bizottsághoz. A többi terület esetében terepi adatgyűjtést, illetve a megalapozó dokumentáció elkészítéséhez szükséges alapadatok gyűjtését és rendszerezését végeztük.

d) LIFE08NAT/H/000289 Restoration and conservation of priority-listed Pannonic sand land habitats in military owned area of the Hungarian Little Plain

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság, a Honvédelmi Minisztérium Infrastrukturális Ügynökség (jelenleg HM Fegyverzeti és Hadbiztosági Hivatal, vezető partner), a HM Budapesti Erdőgazdaság Zrt. és az Aquaprofit Zrt. 2008-ban Life+ pályázatot nyert el az Európai Uniónál "Restoration and conservation of priority-listed Pannonic sand land habitats in military owned area of the Hungarian Little Plain" LIFE08 NAT/H/000289 címen a HUFH20009 Gönyüi homokvidék kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület homoki gyepeinek helyreállítására.

A pályázat teljes költségvetése 1737400 euro, melyből 1259580 euro az EU támogatás, 284880 euro a Magyar Állam biztosította társfinanszírozás és 192940 euro a partnerek által biztosított önrész.

A pályázat fő célja a katonai használatú gyepterületek (pannon homoki gyeppek) helyreállítása, a tervezett főbb tevékenységek: özönnövények irtása, illegális hulladék összegyűjtése, felhagyott katonai létesítmények elbontása és a természetes élőhelyek helyreállítása, természetes domborzat helyreállítása (kísérlet), monitoring.

Az év során megkezdődtek a tényleges helyreállítási munkák. Befejeződött az illegális hulladék összegyűjtése és az épületek bontása. A roncsolt felszíneken helyreállítottuk a domborzatot és megtörtént a gyepesítés is részben vásárolt, részben helyben gyűjtött fűmagból. Az akác a projektterület mintegy feléről eltávolításra került, a selyemkóró a teljes területen kémiai kezelést kapott, melyet valószínűleg még meg kell ismételni. Igazgatóságunk elsősorban a monitoringban tevékenykedett, ahol a monitoring tervben meghatározott feladatokat elvégeztük.

e) LIFE07/NATH/H/000322 Rákosi vipera LIFE projekt

A Life+ pályázat keretében, Igazgatóságunk működési területén, mintegy 1600 kiterjedésű területen folynak különböző élőhely-helyreállítási munkálatok a fokozottan védett, kiemelt közösségi jelentőségű parlagi vipera élőhelyein. A pályázat elsődleges célja az ismert és egyes potenciális élőhelyek jó ökológiai állapotba hozása és a jelenleg elszigetelt élőhelyek közötti kapcsolat biztosítása. A tervezett munkák biztosíthatják a meglévő állomány fennmaradását és előkészítik az egykori Hanság peremi élőhelyek jövőbeli helyreállítását.

A legnagyobb területet érintő feladat a korábbi helytelen gazdálkodás miatt becserjésedett gyeppek cserjéktől és magas aranyvesszőtől való megtisztítása. A tevékenység összesen 360 ha területet érint, további 120 hektáron pedig az aranyvessző irtását végezzük el részben saját eszközökkel, részben külső vállalkozók bevonásával. A pályázat tartalmazza a Pintér-sziget jelenleg magántulajdonban lévő területének megvásárlását és az ott található nemes nyaras gyep (32 ha), illetve az igazgatósági kezelésben lévő fűzfa-szigeteki Öregdomb szántóból gyep (22 ha) alakítását. Ezen beavatkozásokkal a telelőhelyek kiterjedése a kétszeresére növekszik az Észak-Hanságban. Kisebb területet (28-30 ha) érint a projekt területének egyéb inváziós növényfajoktól, különösen a selyemkórótól és a bálványfától való megtisztítása.

Kiemelten fontos feladat a parlagi vipera állományának folyamatos nyomon követése, illetve az állományt befolyásoló tényezők (pl. élőhelyek állapota, predátorok jelenléte, táplálékbázis változása) vizsgálata. A pályázatban ennek megfelelően komoly szerepet kap a korábbi években megkezdett monitorozási munka megerősített folytatása az ismert és a potenciális élőhelyeken.

A projekt terepi munkái 2013-ban befejeződött, az elszámolás és a zárójelentés 2014-ben készül el.

25. táblázat: A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság gondozásában futó projektek

Pályázat címe	Időtartama	Pályázati forrás megnevezése	Pályázat rövid tartalma	Pályázat teljes költségvetése (Ft)	Támogatás összege (Ft)	Pályázat 2013. évi teljesítése
A Fertő tó nádasainak és a tómeder vízpótló csatornáinak rekonstrukciója (FHNPI – ÉDUKŐ-VIZIG konzorcium) 2.FORDULÓ	várható befejezés: 1. forduló: 2013. március 2. forduló: 2014. november	KEOP-2009-3.1.2 Élőhelyvédelem, és -helyreállítás, vonalas létesítmények természetkárosító hatásának mérséklése c. konstrukció	A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság és az Észak-Dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság közös projektje a Fertő-tó vízminőségének javítása (a nádasokban a vízáramlás biztosítása) céljából.	Teljes költségvetés: 994117800 Ft FHNPI rész: 24924780 Ft	Teljes költségvetés: 994117800 Ft FHNPI rész: 24924780	Az első fordulós projektet sikeresen lezártuk, a 2. fordulós projekt megvalósítását elkezdtük, közösen a konzorciumi partnerünkkel.
A Fertő-tó / Neusiedler See Világörökségi Kultúrtáj területén lévő saródi László-major kármentesítése	várható befejezés: 2015. április 30.	KEOP-2009-2.4.0 Szennyezett területek kármentesítése	A Fertő-tó vízgyűjtőjén lévő egykori Esterházy-majorsági ingatlan, az ún. László-major területén a korábbi TSZ használat révén nehézfémek és vegyszerszármazékok nagy koncentrációja van a terület alatt. Ezek eltüntetése a projekt célja.	546654000 Ft		A projekt az ütemterv szerint haladt 2013-ban is
Madármegfigyelő infrastruktúra létesítése és bővítése a Fertő tó és a Hanság magyar-osztrák ramsari területein	kezdet:2012.07.01 Várható befejezés: 2015.03.31.	ERFA vissza nem térítendő támogatás	A Fertő tó és a Hanság magyar-osztrák területein megfigyelőhelyek létesítése, internetalapú információs adatbázis fejlesztése, továbbképzések szervezése, osztrák-magyar fajlista elkészítése és nyomtatása, monitoring eszközök beszerzése.	699495,58 EUR	120395,58 EUR	A projekt a terveknek megfelelően haladt.
CONVIPURSRÁK (Rákosi vipera LIFE projekt)	várható befejezés: 2013. dec. 31.	LIFE07/NATH/H/00032 2 partner	A projekt átfogó célja a kiemelten veszélyeztetett rákosi vipera állományainak védelme Közép-Európában. Igazgatóságunk konzorciumi tag az MME által irányított	Teljes költségvetés: 2331867 EUR FHNPI rész: 548354 EUR	Teljes költségvetés: 2010405 EUR FHNPI rész: 548354 EUR (EU + VM)	A projekt terepi munkái 2013-ban befejeződtek.

Pályázat címe	Időtartama	Pályázati forrás megnevezése	Pályázat rövid tartalma	Pályázat teljes költségvetése (Ft)	Támogatás összege (Ft)	Pályázat 2013. évi teljesítése
			projektben, melynek keretében a faj hansági élőhelyeinek bővítése folyik, egykori élőhelyeinek visszaalakításával			
DANUBEPARKS 2	Befejezés: 2014. szeptember 27.	EU Délkelet-Európai Transznacionális Együttműködés	Donau Auen NP (A) vezetésével összehangolt természetvédelmi tevékenységek a Duna menti védett területeken	Teljes költségvetés: 200 000 euró FHNP rész: 88 000 EUR		Megkezdtuk a közös kutatási tevékenységeink ránk háruló feladatainak elvégzését a Szigetközben, továbbá részt vettünk a projekt rendezvényeken, belső workshopokon. Ugyancsak megkezdtuk a Szigetközben egy közös ökoturisztikai értékleltár elkészítését a projekt keretében.
FERTO-NEU-NAT	Befejeződött: 2012. 12. 31.	Ausztria-Magyarország Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007-2013	A határon átnyúló közös nemzeti park (Fertő-Hanság Nemzeti Park - Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel) közös fejlesztése a környezeti nevelés, szemléletformálás és ökoturizmus érdekében. pl. közös kiadványok, közös NP monográfia kiadása, közös NP film, közös kiállítások, közös NP, közös ökoturisztikai programok újság stb...	Teljes költségvetés: 836 339,83 EUR FHNP rész: 448 766 EUR		A projekt adminisztratív zárása volt 2013-ban
Fertő-parti Kerékpárutas Projekt	Befejezés 2013. december 31.	Kormányzati	Konzorciumi formában a Fertőmenti önkormányzatokkal közösen a meglévő kerékpárút-hálózat minőségi fejlesztése, valamint hiány-	450 millió Ft.	450 millió Ft.	A projektet sikeresen megvalósítottuk, miszerint a meglévő külterületi kerékpárutakat teljes

Pályázat címe	Időtartama	Pályázati forrás megnevezése	Pályázat rövid tartalma	Pályázat teljes költségvetése (Ft)	Támogatás összege (Ft)	Pályázat 2013. évi teljesítése
			zó szakaszok megtervezése			körüen felújítottuk a hazai Fertő-tájon
Kerékpárút-fejlesztések a Fertő-tájon	Várható befejezés 2014. decembertől 31.	Nyugat-dunántúli Operatív Program (2012 – 2013) aktív turisztika intézkedés	A Magyar Közút Nonprofit Zrt-vel közös konzorciumban a Fertő-tájon még hiányzó kerékpárútszakaszok megépítése, hiányzó kerékpáros forgalmi létesítmények kialakítása	700 millió Ft	700 millió Ft	Lefolytattuk az engedélyezéseket, elkezdjük a közbeszerzés előkészítését
Kisalföldi meszes homokpuszták LIFE projekt	várható befejezés 2015. dec. 31	LIFE08 NAT/H/000289	A Honvédelmi Minisztérium konzorciumi vezetésével folyó projekt célja a Pannon homokpusztágyepek helyreállítása (ezen belül a főbb tevékenységek: özönnövények irtása, illegális hulladék összegyűjtése, természetes domborzat helyreállítása (kísérlet), illegális motocrosspálya felszámolása, tanösvény kialakítása) a Győr környéki katonai területeken.	Teljes költségvetés: 475 478 850 HUF FHNP rész: 64 649 354 HUF	Teljes költségvetés: ~451704907,5 Ft (EU + VM) FHNP rész: ~61416886,3 Ft	A projekt megvalósítását folytattuk 2013-ban.
Mezőgazdasági gép-üzem kialakítása Sarród-Lászlómajorban	Befejezés_ 2014. június 13.	KEOP – 3.2.0/09-11-élelőhely-kezelésekhez kapcsolódó infrastruktúrafejlesztés	A Sarród-Lászlómajorban szeretnénk a természetvédelmi célú élőhely-kezelésekhez szükséges mezőgazdasági gépek-berendezések bázisát kialakítani	250 000 000 HUF	250 000 000 HUF	2013 -ban lefolytattuk a szükséges közbeszerzéseket, és a projekt (kivitelezés) jó ütemben halad.
Mezőgazdasági infrastruktúra fejlesztés a FHNP-ben (utak, kutak, gépek)	Befejezés: 2014. augusztus 31.	KEOP – 3.2.0/09-11-élelőhely-kezelésekhez kapcsolódó infrastruktúrafejlesztés	A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság területén a mezőgazdasági utak rendbetételét célozza meg a projekt, továbbá a régi magyar háziállatok itatására új kutak létesítése, valamint egyes mezőgazdasági gépek beszerzése valószínűleg a projekt keretében	143 000 000 HUF	143 000 000 HUF	A gépeket beszereztük, azonban a sikertelen földutas közbeszerzésünk miatt a projekt zárását az eredeti határidőhöz képest meghosszabbítottuk

Pályázat címe	Időtartama	Pályázati forrás megnevezése	Pályázat rövid tartalma	Pályázat teljes költségvetése (Ft)	Támogatás összege (Ft)	Pályázat 2013. évi teljesítése
NAT-NET-DUNA/DUNA-NAJ	Befejezés: 2014.szeptember 9	Magyarország-Szlovákia Határon Átnyúló Együttműködési Program	Természetvédelmi kutatási és környezeti nevelési tevékenységek közöttösen Somorja közszolgáltató intézetével, valamint a Szlovák Természetvédelmi Hivatallal	250 000 EUR (FHNP rész)	250 000 EUR (FHNP rész)	Megkezdtük, és azóta is jó ütemben folynak a közös kutatási tevékenységeink szlovákiai partnereinkkel közösen a Szigetköz-Csallóköz határmenti védett területeken. A közös környezeti nevelési tevékenységeinket is megkezdtük azok előkészítésével
Natura 2000 fenntartási tervek készítése	2015.02.28.		5 Natura 2000 terület fenntartási tervének elkészítése	39 millió Ft	39 millió Ft	Tervezett ütemezés szerint a megvalósítás folyamatos
PaNaNet	várható befejezés 2014. június 30.	Ausztria-Magyarország Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007-2013	A Nyugat-Pannónia (Ny-Magyarország és Burgenland) vidék természetparkok, tájvédelmi körzetek) határolási együttműködésének kialakítása a természetvédelem érdekében. pl. közös kiadványok, honlap, közös képzések, kisebb ökoturisztikai beruházások (pl. tanösvények, terepi információs táblák, ökoturisztikai és környezeti nevelési központok (kenus csónakház-felújítás) stb...	Teljes költségvetés: 1949936 EUR FHNP rész: 227766 EUR	Teljes költségvetés: 1949936 EUR FHNP rész: 227766 EUR	2013-ban határ menti tanösvényt építettünk a Soproni TK-ban, partnereinkkel közösen ökoturisztikai termékfejlesztést hajtottunk végre, illetve kiadványokat hoztunk létre
Turisztikai fejlesztések a Fertő/Neusiedler See kultúrtáj, valamint a Rábaköz, Hanság területein	befejeződött 2012. augusztus 13.	Nyugat-dunántúli Operatív Program (2009-2010) aktív turisztika intézkedés	Közös konzorciumban pályáztunk turisztikai fejlesztésekre a Kapuvár-Beled Többcélú Kistérségi Társulással (benne 12 önkormányzattal), valamint Sarród Ön-	Teljes költségvetés: 511 265 456 HUF FHNP rész: 289 677 296 HUF	Teljes költségvetés: 511 265 456 HUF FHNP rész: 289 677 296 HUF	A projekt adminisztratív zárása áthúzódott 2013-ra, amit sikeresen teljesítettünk

Pályázat címe	Időtartama	Pályázati forrás megnevezése	Pályázat rövid tartalma	Pályázat teljes költségvetése (Ft)	Támogatás összege (Ft)	Pályázat 2013. évi teljesítése
			<p>kormányzatával.</p> <p>Az FHNP része a korábbi NYDOP projektben megkezdett Sarród-Lászlómajorban kialakítandó természetvédelmi bemutató majorság befejező üteme, valamint Öntésmajorban a Hanság-Élővilága kiállítás elkészítése. Sarród település kerékpárutat épített, míg a kistérség kerékpárutat épített, továbbá bringás pihenőhelyeket alakított ki a projekt keretében</p>			

8. Jogi és ügyiratforgalommal kapcsolatos tevékenység

8.1 Az Igazgatóság ügyiratforgalma

8.1.1 Szakvéleményadás/adatközlés a hatóságok számára

Működési területünk két felügyelőség (természetvédelmi hatóság), a győri Észak-dunántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőségét és a szombathelyi Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség, illetékességi területét érinti. A Felügyelőségek és Igazgatóságunk együttműködését megállapodások formájában rögzítettük.

A szakértői munka zömét a Természetmegőrzési és Ökológiai Osztály végezte 5 fős személyzettel, míg a terepi munkarészeket a Természetmegőrzési és Ökológiai Osztály és az Őrszolgálati és Területfenntartási Osztály munkatársai végezték el.

A hatósági megkeresések száma 2013-ban összesen 608 volt. A szakértői közreműködések többsége természetkárosítás, környezetvédelmi, vízjogi, erdészeti és építési engedélyezési eljárás, illetve telekalakítás véleményezésére irányult. Az Espooi egyezmény keretében 3 megkeresés érkezett 2013-ban Igazgatóságunkhoz a Minisztériumtól, valamint egy 2012. évi Espooi egyezmény keretében vizsgált ügyből kifolyólag Igazgatóságunknál tartották az osztrák Fertő-menti szélparkokkal foglalkozó ICOMOS Misszió egyik találkozóját.

2013-ban 10 közérdekű adat (védett területek adatai és határai) megismerésére irányuló írásbeli megkeresés érkezett igazgatóságunkhoz, amelyeknek a törvényben meghatározott határidőn belül eleget tettünk.

Igazgatóságunk a 347/2006. (XII.23.) kormányrendelet 37.§ e) alapján vesz részt a településrendezési, illetve térségi rendezési tervek véleményezésében. 2013-ban Igazgatóságunk 173 eljárásban vett részt.

26. táblázat: Ügyiratforgalom

	Ügyek száma	Másodfokon			Közigazgatási per	
		helyben hagyva	új eljárás	megváltoztatva	helyben hagy	új eljárás
Szakértői közreműködés	608		1			
Saját jogú eljárás						
Jelentési feladatok	61					
Egyéb ügy	10					
Összesen		0	0	0	0	0

8.1.2 Jelentési feladatok a Minisztérium számára

A minisztérium felé adott jelentési feladatokról külön nyilvántartást nem vezettünk 2013-ban, így csak az iktató rendszerből származó tájékoztató adatok állnak rendelkezésünkre:

27. táblázat: Jelentési feladatok különböző szervezetek felé

Feladat	Ügyszám
Informatikai adatszolgáltatás	5
Gazdasági, költségvetési adatszolgáltatás, jelentés	~32
Egyéb jelentés	~18
Összesen:	55

8.1.3 Ügyfelekkel történő levelezés, egyeztetés

Az Igazgatóság 2013. évi tevékenysége során a fentiekén kívül 2426 főszámon történt iktatás, amely a valóságban kb. 5736 ügyet/levélváltást érint. Az ügyek többsége alá 1-3 levélváltás tartozik, de egyes esetekben 100-150 levélváltás is előfordul.

Igazgatóságunk a megkeresésekre a lehető legrövidebb időn belül válaszol.

8.2 Szabálysértés

Tárgyévben is elsősorban a Fertő-tó fokozottan védett területein történő belépés és közlekedés, valamint horgászat miatt indítottunk eljárást, ezek mindegyike helyszíni bírsággal végződött (összesen: 0 Ft), mert tapasztalatunk szerint a kormányhivatalok nem kezelik kellő súllyal ezeket az ügyeket, s mivel a jogszabályok lehetőséget adnak annak eldöntésére, hogy egy adott ügyet szabálysértésnek, avagy közigazgatási bírságolási eljárásnak tekintjük-e, inkább az utóbbit indítjuk meg.

8.3 Természetvédelmi és egyéb közigazgatási bírság

Tárgyévben 7 esetben indítottunk eljárást a természetvédelmi hatóság felé, ebből 2 esetben indult bírságolási eljárás, jelen pillanatban jogerősen 2 esetben szabtak ki összesen 250.000 Ft bírságot. Az esetek többsége Natura 2000 területen történő fakivágás, gyepfeltérés és fokozottan védett területen engedély nélküli közlekedés, horgászat és vadászat miatt indult.

Bizonyos ügyekben a fentiekkel párhuzamosan a Kormányhivatal Halászati és Vadászati hatóságához is eljuttattuk feljelentésünket, zömében halászati törvény előírásainak megsértése, egy esetben pedig orrvadászat ügyében – ezek még folyamatban vannak.

28. táblázat: Bírságok

	Ügyek száma	Kiszabott bírság összege (e Ft)
Szabálysértési bírság	2	40
Helyszíni bírság	2	34

8.4 Büntető ügyek

2013-ban két alkalommal indítottunk büntető eljárást, egy esetben orrvadászat (Fertő-tavon), egy másikban pedig illegális fakivágás és lopás (A Nemzeti Parkhoz tartozó Szárhalmi erdőben) ügyében.

29. táblázat: Büntető ügyek

	Feljelentések száma	Eredményes	Eredménytelen
Természetkárosítás	0	0	0
Egyéb büntető ügyek	2	2	0

8.5 Polgári perek

Igazgatóságunknak 2013-ban két polgári peres eljárása volt folyamatban. Az Ilonamajor Lovassport Kft-vel állami terület elbirtoklása miatt állunk perben alperesként. A H és L Kft.-vel folytatott perben pedig igazgatóságunk felperesként adásvételi szerződés megsemmisítését és az eredeti állapot helyreállítása kérte.

30. táblázat: Polgári perek

	Ügyek száma	Nyert	Vesztett	Folyamatban
Munkaügyi peres ügy	2	0	0	0
Polgári perek	2	0	0	2

9. Őrszolgálat

9.1 Alapadatok

9.1.1 Személyi feltételek

Igazgatóságunk természetvédelmi őrszolgálatának száma továbbra is 13 fő ebből 8 fő felsőfokú, 4 kifejezetten természetvédelmi mérnöki végzettségű.

9.1.2 Technikai felszereltség

Az őrszolgálat jelenleg 11 gépjárművel rendelkezik (8 Land-Rover, 1 Ford Ranger, 1 Suzuki Jimny és egy VW Caddy), műszaki állapotuk megfelelő, kivéve az immár 10 évet meghaladó Land-Rover típusokat, melyek cseréjét a 2014-ben induló KEHOP projektből tervezzük (a korábbi Lada Nivák kivonása az őrszolgálatból végleg megtörtént). Ezeken kívül 5 kisgéphajó áll az őrszolgálat rendelkezésére.

Telefon ellátottságunk egyszerű kártyafüggetlen készülékekre korlátozódik, fényképezőgép és terepi adatrögzítő eszközeink alig vannak, ezek megoldására 2014. év elején intézkedéseket fogunk tenni.

9.1.3 Polgári természetőrök

Továbbra is 6 fő aktív polgári természetőrünk van, közülük kettő nyugalmazott természetvédelmi őr, a további négyből egy hivatásos vadászként, egy fő halórként, egy bencés perjelként és egy pedig közmunkásként dolgozik. Önálló szolgálatot nem látnak el, de munkánkat számos információval segítik.

9.2 Feladatellátás

9.2.1 Hatósági feladatellátás

2013-ban már az új tájegységi-örkerületi rendszerben végeztük feladatainkat, amiről elmondható, hogy jól bevált, működőképes.

A rendszeres terület ellenőrzések során elsősorban a fokozottan védett nemzeti parki és a nem védett Natura 2000 területekre koncentráltunk. Ilyenkor összevont szolgálattal 2-3 fő látott el ellenőrzéseket.

Idén is szerveztünk akciószolgálatokat, mint a tavaszi, kampányszerű hóvirág és tőzike őrzés amit kiegészítettünk a védett területeken egyre elharapódzó medvehagyma gyűjtés ellenőrzésével is – ez utóbbi esetekben egyelőre a figyelmeztetés eszközével élünk, kereskedelmi célú gyűjtést eddig nem tapasztaltunk. Hasonló jellegű szolgálatszervezéssel léptünk fel a Fertő-tó védett és különösen a fokozottan védett területein az illegális behatolókkal, valamint a jogszerűtlenül halászati vagy egyéb tevékenységet folytatókkal szemben.

9.2.2 Együttműködés más hatóságokkal

Tárgyévben is zökkenőmentes volt az Észak-Dunántúli Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi hatósággal történő napi szintű együttműködés, amely kiegészült a megyei vadászati és halászati hatósággal a bírságotlasi eljárások, valamint az erdészeti hatósággal a folyamatosan zajló erdőtervezések kapcsán (Észak-Hanság-Felső Szigetközi valamint a Soproni ETK-ben).

A megyei rendőr-főkapitánysággal a 2012. évi CXX. Tv. rendelkezési alapján az együttműködési megállapodást megkötöttük, a jogszabályban előírt vizsgákat letettük, az új igazolványo-

kat és jelvényeket beszereztük és alkalmazzuk. Közös szolgálatok az említettek miatt csak az őszi hónapokban voltak – addig nem volt jogosultságunk intézkedni – összesen 3 alkalommal.

9.2.3 Nem hatósági feladatok ellátása

Őrszolgálatunk kiemelt feladata volt az egész országot lázba hozó júniusi árvíz, melynek során teljes létszámban több napon át védekeztünk a Szigetközben, de az alsóbb Duna szakaszon is, mint Pilismarót vagy Esztergom. A pilismaróti munkálatokban nagy segítséget nyújtottunk a vízügyes kollégáknak 3 vízi járművünkkel.

E mellett természetesen 2013-ban is folyamatosan végeztük a természeti értékek monitorozását, az adatgyűjtéseket, információt szolgáltatunk az igazgatóság ügyintézőinek a különböző hatósági ügyekben (pl. rendezési tervek), de aktívan részt vettünk – elsősorban a Fertői és a Hansági örkerületekben – az oktatási és ökoturisztikai feladatokban is – külön kiemelendő a Fehér-tavi és Szigetközi nyári tábor. Az őrszolgálat vagyonezerelési tevékenységet csak érintőlegesen végez – hivatásos vadászati és halóri feladatellátás -, de fizikai dolgozók – köztük közmunkások - segítségével felügyeli és irányítja azt.

31. táblázat: Őrszolgálat főbb adatai

	Felsőfokú végzettségű	Középfokú végzettségű	Összesen
Létszám	7	5	13

	<i>Átlagosan</i>	<i>Minimum</i>	<i>Maximum</i>
Az egy főre eső illetékességi terület (ha)	10328	3385	28599
Az egy főre eső védett természeti terület (ha)*	5339	2588	15111
Helyszíni bírságok száma	3		
Az igazgatóság által tett feljelentések száma	11		

*nem védett Natura 2000 területekkel együtt

10. Költségvetés és vagyon

10.1 Kiadások

32. táblázat: Kiadások

		Teljesítés (e Ft)
Működési kiadások	Személyi juttatás	253 446
	Járulék	64 078
	Dologi	547 851
Felhalmozási kiadások	Intézményi beruházás	698 234
	Felújítás	5 475
	Egyéb kiadás	500
Kiadások összesen		1 569 584

Az Igazgatóság elemi költségvetésében meghatározott 351 610 e Ft-os eredeti előirányzat 2013. év folyamán 1 257 324 e Ft-tal emelkedett az alábbi hatáskörű módosítások szerint:

33. táblázat: Az előirányzat módosítások főbb jogcímei

Jogcím	Összeg (e Ft)
Kormányzati hatáskör	-10 600
Fejezeti hatáskör	117 753
Intézményi hatáskör	497 219
Előző évi előirányzat maradvány	652 952
Összesen	1 257 324

34. táblázat: Pénzeszköz átvételek

Jogcím	Összeg (e Ft)
Működésre átvett pénzeszköz	462 251
Felhalmozásra átvett pénzeszköz	114 900
Összesen	577 151

10.2 Bevételek

35. táblázat: Bevételek

		Teljesítés (e Ft)
Bevételek	Működési	634 098
	Felhalmozási	118 242
Bevétel összesen:		752 340
Költségvetési támogatás	Működési	122 589
	Felhalmozási	99 046
Támogatás összesen:		221 635
Maradvány igénybevétele		652 952
Bevételek összesen		1 626 927

Az Igazgatóság 2013. évi bevételei az alábbi forrásokból származnak:

Bevétel forrása	Összeg (e Ft)
Tevékenységből származó bevétel	
Mezőgazdasági tevékenység	48 284
Turisztikai bevétel	16 467
Erdészeti tevékenység	952
Vadászati tevékenység	899
Halászati tevékenység	7 848
Bérbeadás	9 338
Egyéb szolgáltatás	50 163
Egyéb bevétel	1 094
Áfa, fordított áfa	36 802
Tevékenységből származó bevétel összesen:	171 847
Mezőgazdasági támogatásokból származó bevétel	
Földalapú támogatások	122 505
Állattartáshoz kapcsolódó támogatások	136 158
Mezőgazdasági támogatás összesen:	258 663
Pályázatokból származó bevétel (folyósítás és szállítói kifizetés)	
László major kármentesítés	145 119
Fertő-tó nádasainak és tómeder vízpótló csatornáinak rekonstrukciója	9 528
Turiszt.fejlt. a Fertő/Neusiedlersee kultúrtáj, a Rábaköz, Hanság területein	33 105
Burgenlandi és nyugat-dunántúli természetvédelmi területek hálózata	11 305
Fertő Hanság/Neusiedler See-Seewinkel együttműködés a természetért	22 523

Bevétel forrása	Összeg (e Ft)
Összehangolt tvi tevékenység a magyar-szlovák Duna-szakasz mentén	22 328
Madármegfigyelő infrastruktúra létesítése és bővítése	5 256
FHNP területeihez szükséges infrastrukturális fejlesztés (Fehértó)	72 304
Élőhelykezeléshez kapcsolódó infrastruktúra fejlesztés (László major)	22 519
Pályázatokból származó bevétel összesen	343 987
Költségvetési támogatás összesen	221 635
Összesen	996 132

10.3 Vagyon

36. táblázat: Vagyon

	Bruttó érték	Értékcsökkenés	Nettó érték	
Vagyon értékű jogok	16 373	9 536	6 837	
Szellemi termékek	12 857	8 252	4 605	
Ingatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok	Földterület	1 296 561	0	1 296 561
	Telek	15 600	0	15 600
	Épület	810 301	131 785	678 516
	Építmény	959 589	110 843	848 746
	Erdő	9 198	0	9 198
Gépek, berendezések, felszerelések	Ügyviteli	42 432	38 413	4 019
	Egyéb	551 344	379 582	171 762
	Képzőművészeti alkotások	260	0	260
Járművek	190 251	161 121	29 130	
Tenyészállatok	162 379	98 438	63 941	
Összesen	4 067 145	937 969	3 129 176	
Beruházások, felújítások /befejezetlen/	58 522	0	58 522	

37. táblázat: 2013. évi vagyonnövekedés főbb jogcímei

	Bruttó összeg (e Ft)	Nettó összeg (e Ft)
Immateriális javak	2 004	1 578
Föld	102 946	102 946
Épület	27 312	21 504
Építmény	442 480	350 764
Gép,berendezés, felszerelés	104 790	82 886
Számítástechnika	2 281	1 796

	Bruttó összeg (e Ft)	Nettó összeg (e Ft)
Jármű	15 340	12 716
Tenyészállat	2 428	1 192
Összesen	698 234	574 723

10.4 Épületek

2013. évben épületek, építmények felújításra 2 091e Ft-ot fordítottunk, funkciójukat a 34. táblázat mutatja be.

38. táblázat: Épületek

Az épület típusa	Száma (db)	Növekedés a tárgyévben (db)
Iroda	19	
Állattartó épület	6	
Egyéb állattartó építmény	9	

10.5 Eszközök

2013-ben a 35. táblázatban részletezett eszközök segítették az Igazgatóság munkáját.

39. táblázat: Eszközök és változásuk

Az eszköz megnevezése	Száma (db)	Növekedés a tárgyévben (db)
Mezőgazdasági erő-és munkagép	32	11
Terepjáró	28	1
Egyéb gépjármű	10	1
Motorkerékpár	3	0
Kerékpár	175	0
Vízijármű	24	2
Videokamera	2	0
Digitális fényképezőgép	29	3
Hagyományos fényképezőgép	11	0
Spektív	31	5
Kézi távcső	89	0
Éjjellátó készülék	2	0
Számítógép	44	6
Mobiltelefon	43	0

11. Bemutatás, oktatás, társadalmi kapcsolatok

11.1 Ökoturisztikai és környezeti nevelési infrastruktúra

11.1.1 Látogató-, fogadó- és oktatóközpontok

- Sarród: Kócsagvár
- Lászlómajor: Bemutató majorság
- Fertőújlak: Csapody István Természetiskola
- Öntésmajor: Hanság Élővilága Kiállítás
- Oslói: Esterházy Madárvárta (felújítás alatt, átmenetileg zárva)
- Fertőrákos: Püspöki Kőfejtő (önkormányzati kezelésben, felújítás alatt, átmenetileg zárva)

11.1.2 Tanösvények a védett természeti területeinken

Kitáblázott tanösvények:

- Sziki Őszirozsa Tanösvény (Fertő-Hanság NP) (kezelő: FHNPI)
- Hany Istók Tanösvény (Fertő-Hanság NP) (kezelő: FHNPI)
- Tőzike Tanösvény (Fertő-Hanság NP) (kezelő: FHNPI)
- Kövi Benge Tanösvény (Fertő-Hanság NP) (kezelő: FHNPI + Fertőrákos Önkorm.)
- Ciklámen Tanösvény (Soproni TK) (kezelő: TAEG Rt.)
- Gyöngyvirág Tanösvény (Fertő-Hanság NP) (kezelő: TAEG Rt.)
- Holt-Rába Természetvédelmi Bemutató Útvonal (Pannonhalmi TK) (kezelő: FHNPI + Reflex Egyesület)
- Ravazdi Tanösvény (Pannonhalmi TK) (kezelő: FHNPI + Reflex Egyesület)
- Ökoturisztikai Bemutató Útvonal (Szigetközi TK) (kezelő: FHNPI + Reflex Egyesület)
- Pannonhalmi Tanösvény (Pannonhalmi TK) (kezelő: FHNPI + Reflex Egyesület)
- Fürtös Bodza tanösvény (Soproni TK) (kezelő: FHNPI)

Nem kitáblázott, vezetővel látogatható túraútvonal:

- Vízi Rence Túraútvonal (Fertő-Hanság NP) (kezelő: FHNPI)

11.1.3 Egyéb bemutatóhelyek

A védett területeket látogatók a Nemzeti Park környező zónájában, valamint a megőrző zóna szabadon látogatható övezetében fordulnak meg. Igazgatóságunk a fentebb megemlített tanösvényekkel, túravezetőkkel és 124 kölcsönözhető kerékpárral, valamint 4 db 3 személyes és 8 db 4 személyes kenuval, távcsövekkel, spektívekkel segítette 2013-ban is a védett területeken zajló turizmust, úgy a Fertő-tájon, mint a Hanságban.

A Fertő partján jelenleg kettő turisták által használható madármegfigyelő torony található, és a Hanságban is további három kilátó segíti a területeken megforduló látogatók élményszerzését. A fertői és a hansági tornyok (a Király-tavi kivételével) felújítása 2013-ban megtörtént. Új tornyok építése szerepel terveink között, ezek kivitelezése 2014-ben várható. További két madármegfigyelő torony van a Szigetközi TK-ban, egy pedig a Pannonhalmi TK-ban a Holt-Rábánál. Ezeknek karbantartása folyamatos.

Az Igazgatósághoz tartozó védett területeken kijelölt turista utak sűrűsége kielégítő, de az utak állapota több helyen továbbra is felújításra szorul. Igazgatóságunk a saját vagyongazdálkodásában lévőket lehetőségei szerint folyamatosan karbantartja.

40. táblázat: Turisztikai infrastruktúra

	Száma	Férőhely/befogadóképesség (fő)	Állapotuk rövid értékelése
Látogató/oktatóközpont/ bemutatóhely	4	-	Felújításra szorulnak
Kiállítás	4	-	Jó
Tanösvény	12	-	A felújításuk folyamatos.
Szálláshely	3	126	A Kócsagvári és a Csapody I. Természetis-kola szálláshelyei felújításra szorulnak.

11.1.3.1 A Soproni Tájvédelmi Körzetben

A Soproni Tájvédelmi Körzet Sopron vonzerejénél fogva továbbra is látogatók tömegeit vonzza. A tájvédelmi körzetben 2013-ban a turisztikai infrastruktúra pályázati projektek révén újra tovább bővült. A határon átnyúló magyar–osztrák PaNaNet projekt keretében a hegyvidéken átadásra került a majd 8 km hosszú Fürtös bodza tanösvény.

11.1.3.2 A Szigetközi Tájvédelmi Körzetben

A Szigetköz a turisták körében egyre népszerűbb kirándulóhely, elsősorban a vízi túrázás jelentős, valamint a kiépített kerékpáros útvonalhálózat révén a biciklis programok népszerűek. Igazgatóságunk a Reflex egyesülettel közösen kerékpáros turisztikai bemutató útvonalat tart fenn pihenőhelyekkel, információs táblarendszerrel, illetve a Lipóti – holtág rehabilitációs területen, és az Öntés-tónál álló madármegfigyelő kilátókkal növeli az élményszerzési lehetőségeket. 2013-ban is elsősorban szakmai csoportok számára szerveztünk programokat a TK-ban. A védett szárazföldi területeken túrázók mellett jelentős a Duna mellékág-rendszerében és a Mosoni-Dunán a vízitúrázók száma és szintén nagy jelentőséggel bír még ugyanitt a horgászturizmus is. A tájvédelmi körzet területén a kollégáink felügyelete mellett több gyakorlatozó hallgató töltötte kötelező szakmai gyakorlatát.

11.1.3.3 A Pannonhalmi Tájvédelmi Körzetben

Az elmúlt évekhez hasonlóan a tájvédelmi körzetben megfordulók nagyobb részét 2013-ban is a Magyar Bencés Kongregáció Pannonhalmi Főapátságát, és közvetlen környezetét látogató tízezrek tették ki. A Pannonhalmi TK-ban a túravezetéseket igénylő diákcsoportok számában köszönhetően az iskolákkal megkötött együttműködési megállapodásoknak 2013-ban is kismértékű növekedést tapasztaltunk. A területet elsősorban győri oktatási intézményekből és környékbeli iskolákból és óvodákból keresték fel szervezeten, míg a TK tanösvényei továbbra is Győr és Győr környékének lakossága körében a legnépszerűbbek.

41. táblázat: Oktató- és Látogatóközpontok – szállás

Név	Cím	Férőhely/ befogadóképesség (fő)	Állapot rövid leírása	Kihasználtság (%)
Kócsagvár	9435 Sarród, Rév-Kócsagvár	28	Felújításra szorul	21,3
Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont	9434 Fertőújlak, Petőfi u. 23/a	42	Felújításra szorul	20
Lipót, Gombócosi Természetvédelmi Őrház	Lipót (0123/1 hrsz.)	20	Jó (nyári tábori igénybevételre)	7,26

42. táblázat: Az Igazgatóság szálláshelyeinek kihasználtsága

Szálláshelyek nemzeti park igazgatósági működtetésben (2013)				
Szállóvendégek száma (fő)				1991
Vendégéjszakák száma (fő)				5171
Szállás	Vendég (fő)	Vendégéjszaka (éj)	Átlagos tartózkodási idő (nap)	Férőhely kapacitás kihasználtság (%)
Kócsagvár, Sarród (28 ágy)	962	2144	2,23	21,3
Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont, Fertőújlak (42 ágy)	1029	3027	2,94	20
Összesen:	1 991	5171	2,585	20,65

43. táblázat: Kiállítások

Cím	Befogadóképesség (fő)	Kiállítás témája	Látogathatóság
Hanság Élővilága állandó kiállítás (Öntésmajor)	50-80	Hanság élővilága	Március 1 – November 30. (H: Zárva, K-V és ÜN: 10.00 – 17.00) December 1 – Február 28. (H: Zárva, K-P: 9.00 – 16.00) December 24. – Január 7. (Zárva)
Kócsagvár (Sarród)	150	Időszaki kiállítások	Egész évben látogatható
Csapody I. Természetiskola és Látogatóközpont Fertő-Hanság Nemzeti Park kiállítása (Fertőúj- lak)	50	Fertő-Hanság Nemzeti Park bemu- tatása, időszaki kiállítások	Április – Szeptember (H-Cs: 9.00 – 16.30 P: 9.00 – 14.00, Sz-V és ÜN: Zárva)
Bemutató Majorság, Lászlómajor	100-200	Természetvédelem- és gazdálkodás- történet	Március 1 - Április 1. K-SZ: előzetes bejelentkezéssel Szeptember 1 – November 30. (CS-V és ÜN: 10.00 - 17.00) Április 2 – Augusztus 31. (H: Zárva, K-P: 9.00 – 18.00, Sz-V és ÜN: 10.00 – 18.00) December 1 – Február 28. (K-P: 9.00 – 16.00)

44. táblázat: Tanösvények

Név	Helye	Hossza	Tanösvény jellege	Fenntartó, kezelő	Kiadvány
Holt-Rába Tanösvény	Pannonhalmi TK	6 km	természetismereti	FHNPI + REFLEX Egyesület	
Pannonhalmi Tanösvény	Pannonhalmi TK	3 km	természetismereti	FHNPI + REFLEX Egyesület	
Ravazdi Tanösvény	Pannonhalmi TK	16 km	természetismereti	FHNPI + REFLEX Egyesület	
Ciklámen Tanösvény	Soproni TK	7,4 km	természetismereti	TAEG Rt.	
Ökoturisztikai Bemutató Útvonal	Szigetközi TK	20 km	természetismereti	FHNPI + REFLEX Egyesület	
Gyöngyvirág Tanösvény	FHNP	3,5 km	természetismereti	TAEG Rt.	
Kövi Benge Tanösvény	FHNP	300 m	természetismereti	Fertőrákos Önkormányzat + FHNPI	
Sziki őszirózsa Tanösvény	FHNP	4 km	természetismereti	FHNPI	van
Hany Istók Tanösvény	FHNP	5 km	természetismereti	FHNPI	van
Vízi Rence Túraútvonal	FHNP	6 km	természetismereti	FHNPI	
Tőzike Tanösvény	FHNP	1 km	természetismereti	FHNPI	
Fürtös Bodza tanösvény	Soproni TK	8 km	természetismereti	FHNPI	

11.1.4 Társadalmi kapcsolatok

Az Igazgatóság 2013. évben is megjelentetett turisztikai programajánlóját mind a magyar oldali turisztikai partnerszervezetei (szálláshelyek, éttermek, Tourinform irodák, stb.) mind az ausztriai szomszédos nemzeti park információs helyein, a programjaink iránt érdeklődők számára hozzáférhetővé tette. Programjairól, az aktuális hírekről, eseményekről a honlapján tájékoztatja folyamatosan az érdeklődőket. Az érdekes híryanagok a nemzeti park Facebook oldalán is elérhetők. Több tévéfelvétel is készült a nemzeti parkban, amelyek a védett területeket, az itt folyó természetvédelmi tevékenységet és a turisztikai látnivalókat mutatták be. (MTVA, Duna TV, Pulzus TV, Regionális TV Burgenland)

A médiában történt megjelenések alkalmával a természetvédelmi törekvések és a nemzeti park társadalmi elfogadottságának növelésére törekedtünk.

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóságnak 2013-ban 40 oktatási intézménnyel volt a környezeti nevelési tevékenység hatékonyságának növelését elősegítő együttműködési megállapodása. A megállapodásban foglaltak szerint az év során az iskolákból az Igazgatóság védett területeire kilátogató csoportok számára természetvédelmi, természetismereti, jeles napi programokat szervezünk, illetve az iskolákban előadások és bemutató foglalkozások megtartásával a környezettudatos szemlélet kialakítását igyekszünk segíteni.

45. táblázat: Az Igazgatósággal együttműködési megállapodást kötött oktatási intézmények

No	Település	Intézmény	Cím
1.	Agyagosszergény	Babos József Általános Iskola, Agyagosszergényi Tagiskolája	9441 Agyagosszergény, Arany J. u. 2.
2.	Ágfalva	Váci Mihály Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény	9423 Ágfalva, Váci Mihály u. 1.
3.	Babót	Kapuvár Térségi Általános Iskola Előkészítő Szakiskola és Pedagógiai Szakszolgálat, Babóti Tagiskolája	9351 Babót, Fő u. 74.
4.	Bágyogszovát	József Attila Általános Iskola	9145 Bágyogszovát, Árpád u. 51.
5.	Enese	Általános Iskola	9143 Enese, Petőfi u. 24.
6.	Écs	Általános Iskola, Óvoda-Bölcsőde és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény; Écs-Ravaszd Közoktatási Társulása	9083 Écs, Kossuth L. u. 41.
7.	Farád	Király Iván Körzeti Általános Iskola	9321 Farád, Győri u. 27.
8.	Fertőd	Babos József Általános Iskola	9431 Fertőd, Madách sétány 2.
9.	Fertőszentmiklós	Felsőbüki Nagy Pál Általános Iskola, Fertőszentmiklós	9444 Fertőszentmiklós, Szent István u. 52.
10.	Fertőszéplak	Széchenyi Ferenc Általános Művelődési Központ Általános Iskolája	9436 Fertőszéplak, Soproni u. 1.
11.	Gönyű	Széchenyi István Általános Iskola, Gönyű	9071 Gönyű, Kossuth L.u. 65.

No	Település	Intézmény	Cím
12.	Gyömöre	Győr menti települések iskolatársulata	9124 Gyömöre, Rákóczi u. 5.
13.	Győr	Móricz Zsigmond Általános Iskola	9011 Győr, Vajda J. u. 25.
14.	Győr	NyMe Öveges Kálmán Gyakorló Általános Iskola	9022 Győr Gárdonyi Géza út 2-4.
15.	Györsövényház	Vadrózsa Waldorf Iskola	9161 Györsövényház, Gárdonyi u. 45.
16.	Győrújbarát	II. Rákóczi Ferenc Ált. Isk.	9081 Győrújbarát, Veres P. u. 98.
17.	Hegykő	Általános Iskola	9437 Hegykő, Iskola u. 9.
18.	Jánossomorja	Körzeti Általános Iskola	9243 Jánossomorja, Iparos u. 10.
19.	Kapuvár	Páli Szent Vince Katolikus Általános Iskola	9330 Kapuvár, Fő tér 27.
20.	Kapuvár	Kapuvár Térségi Általános Iskola Előkészítő Szakiskola és Pedagógiai Szakszolgálat,	9330 Kapuvár, Kossuth L. u. 9-11.
21.	Kapuvár	Kapuvár Térségi Általános Iskola Előkészítő Szakiskola és Pedagógiai Szakszolgálat, Széchenyi István Tagiskolája	9330 Kapuvár, Ifjúság u. 3.
22.	Kóny	Deák Ferenc Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény	9144 Kóny, Béke u. 1.
23.	Kőszeg	Árpád-házi Szent Margit Óvoda és ÁH. Iskola	9730, Kőszeg, Várkör 34.
24.	Lébény	Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény	9155 Lébény, Iskola köz 3.
25.	Lövő	Általános Iskola és Óvoda	9461 Lövő, Fő u. 183.
26.	Lövő	Általános Iskola és Óvoda Lövő, Napsugár Óvoda	9462 Lövő, Fő u. 180.
27.	Nagyecenk	Széchenyi István Általános Iskola	9485 Nagyecenk, Iskola út. 4.
28.	Nagyszentjános	Hunyadi Mátyás Általános Iskola	9027 Nagyszentjános, Árpád u. 13.
29.	Osló	Kapuvár Térségi Általános Iskola Előkészítő Szakiskola és Pedagógiai Szakszolgálat, Osló Tagiskolája	9354 Osló, Rákóczi u. 7.
30.	Pereszteg	Általános Iskola	9484 Pereszteg, Fő u. 76.
31.	Pér	Öveges József Általános Iskola	9099 Pér, Szent I. út 7
32.	Petőháza	Felsőbüki Nagy Pál Általános Iskola, Fertő-szentmiklós, Petőházi Tagiskolája	9443 Petőháza, Kinizsi u. 21.
33.	Sopron	Deák Téri Általános Iskola	9400 Sopron, Deák tér 78.
34.	Sopron	Hunyadi János Evangélikus Általános Iskola	9400 Sopron, Hunyadi u. 8-10.

No	Település	Intézmény	Cím
35.	Sopronkövesd	Sopronkövesdi Általános Iskola és Óvoda	9483 Sopronkövesd, Kossuth L. u. 81.
36.	Szárföld	Kapuvár Térségi Általános Iskola Előkészítő Szakiskola és Pedagógiai Szakszolgálat, Szár-földi Tagiskolája	9352 Szárföld, Fő utca 7.
37.	Tényő	Ady Endre Általános Iskola	9111 Tényő, Győri út 53.
38.	Töltéstava	Fiáth János ÁMK	9086 Töltéstava, Iskola u. 40-42.
39.	Veszvény	Kapuvár Térségi Általános Iskola Előkészítő Szakiskola és Pedagógiai Szakszolgálat, Veszvényi Tagiskolája	9352 Veszvény, Fő u. 53.
40.	Vitnyéd	Kapuvár Térségi Általános Iskola Előkészítő Szakiskola és Pedagógiai Szakszolgálat, Vitnyédi Tagiskolája	9371 Vitnyéd, Mátyás kir. u. 4.

11.2 Ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások

11.2.1 Ökoturisztikai és környezeti nevelési létesítmények

Kócsagvár, Sarród

A nemzeti park igazgatóság központi épületében, a Kócsagvárban, a 2013-ban kialakításra került egy ökoturisztikai információs pont és elárusítóhely. Az itt szolgálatot teljesítő kollégák az információadás mellett a csoportok és egyéni látogatók programjainak szervezésével, a nemzeti park termékeinek árusításával, szálláskiadási, kerékpár kölcsönzési ügyek intézésével igyekeztek a betérő vendégek igényeit kiszolgálni.

Hanság Élővilága Kiállítás, Öntésmajor

2012. július 28-án nyitotta meg kapuit a Hanság Élővilága Kiállítás Öntésmajorban. A termekben a régi kiállítás elemeit is felvonultató tablók, diorámák és bemutatók interaktív elemekkel kibővítve, a mai kor elvárásainak is megfelelően adnak tájékoztatást a Hanság élővilágáról. A bemutatott anyag négy teremben, a folyosón és a fogadótérben tekinthető meg. A termek között a Hanság éjszaka aktív állatainak a bemutatóterme, állathangokkal kiegészítve igazi különlegessége a kiállításnak. A további termekben a táj geológiai történetét, talajtanát, a vízrendezések hatásait, a hansági emberek által gyakorolt mesterségeket, valamint a terület flóráját és faunáját mutatja be a kiállított anyag. Az épület körüli udvaron a hansági gazdasági vasút idejéből megmaradt és megmentett mozdonyok és vagonok mellett régi gőzgépeket láthat az érdeklődő. Az ifjú korosztályok számára további érdekes interaktív kültéri természetismereti játékok segítik a kiállításra szánt idő hasznos eltöltését.

Bemutató Majorság, Lászlómajor

A Fertő-Hanság Nemzeti Park területén lévő Lászlómajorban - az Esterházyak egykori majorsági központjában - került kialakításra egy régi magyar háziállatfajtákat bemutató, kiállításokkal tarkított új nemzeti parki látogatóhely, amelynek megnyitása 2012. augusztus 28-án volt. Az egykori falusi életet bemutató látványgazdaság fő attrakcióját a régi magyar háziállatfajták jelentik. 15 őshonos állatfaj tekinthető meg, úgymint a magyar szürke marha, a házi bivaly, a racka juh, a cikta juh, a tejelő cigája, a mangalica és a magyar baromfi fajták jeles képviselői.

A turisztikai attrakcióvá kialakított patinás épületegyüttesben egy 120 főt befogadó konferenciaterem, a Fertő-táj és a Hanság természetvédelemét és gazdálkodástörténetét ismertető kiállítás, az állattartáshoz kötődő mesterségek emlékeit bemutató kiállítás és egy játszótér áll az érdeklődők rendelkezésére.

11.2.2 Szakvezetési túrák

A Fertő-Hanság Nemzeti Parkban jelentős a látogatóforgalom. Becslések szerint évente mintegy 250 - 300 000 ember fordul meg hosszabb-rövidebb időre a védett területeken, valamint a különböző védett objektumokban. A Fertő-tájra a 2013. évben megújult Fertő menti kerékpárút a kerékpározási lehetőségek javításával reményeink szerint a korábbi évekhez képest nagyobb számú kerékpáros turista tartalmas kikapcsolódását segíti. A természeti területeken (pl. a Fertő-táj keleti vidékén, a szikes tavak térségében a Hanságban az Esterházy-madárvárta környezetében, vagy a Csáfordjánosfai-erdőnél tőzike virágzaskor) Igazgatóságunk természetvédelmi őrszolgálat, valamint ökoturisztikai munkatársai a turisztikai főszezonban hétvégén is rendszeres ügyeletet tartva segítették a szabadon látogatható helyeket, tanösvényeket felkereső tízezrek élményszerzését, tartalmas kikapcsolódását.

Jelentős a Soproni Tájvédelmi Körzet látogatottsága, továbbá Győr közelsége miatt a Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet tanösvényeinek látogatottsága is tízezres nagyságrendű (különösen a Gyirmót környéki Holt-Rába Tanösvényen). A jól kiépített szigetközi kerékpárutaknak, valamint a vízi turizmushoz kapcsolódó lehetőségeknek köszönhetően szintén több tízezres nagyságrendben beszélhetünk a Szigetközi Tájvédelmi Körzet látogatottságával kapcsolatosan.

Igazgatóságunk az elmúlt évekhez hasonlóan úgy a látogatócsoportoknak, mint az egyéni látogatóknak megannyi ingyenes és térítéses szolgáltatást kínált. 2013-ban a korábbi éveknek megfelelően jelentős számú érdeklődő vett részt programjainkon, kiállításainkon. E tevékenységek során nem csak a nemzeti park bemutatására törekedtünk, hanem egyúttal megfelelő természetvédelmi szemlélet hiteles továbbadását is igyekeztünk megvalósítani.

Az Igazgatóság turisztikai kínálata a Fertő-Hanság Nemzeti Park területén alapvetően a megőrző, ill. környező zónában lévő területek és az ott kialakított tanösvények túravezetővel történő bemutatásán alapul. A Fertő nádasában egy kijelölt útvonalon rendszeresen szervez Igazgatóságunk kenus terepprogramot.

A diákcsoportok és egyéb szervezett csoportok az alábbi programokon vettek részt:

- Kirándulás a Fertő szikes tavai mentén
- Kenutúra a Fertő nádasában
- Kirándulás Hany Istók birodalmában
- Szemtől szemben ragadozó madarainkkal
- Lovas kocsival a nemzeti parkban
- Kirándulás a Soproni TK-ban
- Kirándulás a Szigetközi TK-ban
- Kirándulás a Pannonhalmi TK-ban

Igazgatóságunk 2013-ban többféle programot hirdetett meg egyéni látogatóink számára is. A turisták, valamint az érdeklődő helyiek a tavalyi évhez hasonlóan ezres nagyságrendben vettek részt ezeken a programokon. (Lásd alább statisztikai táblázat!)

- Kenutúra a nádasban
- Kalandos túra a Hanyban
- A természet gyógyereje
- Hajnali madárles
- Kerékpártúra az osztrák nemzeti parkban
- Szemtől szemben ragadozó madarainkkal
- Madármegfigyelés a Nyirkai-Hanyban
- Vadludak esti behúzása
- A tájvédelmi körzetekben is indítottunk túrákat egyéni látogatók számára

2013-ban is több ún. jeles napi programot szerveztünk, amelyeket térítésmentesen biztosítottuk az érdeklődőknek:

- Tavaszváró húsvét (március 16.)
- Víz Világnapja (március 23.)
- Kezdő Madarászok napja (április 7.)
- Föld Napja (április 22.)
- Madarak és Fák Napja (május 11.)
- Világörökség nap (május 18.)
- Európai Nemzeti Parkok Napja (május 25.)
- Duna nap (június)
- Fenntartható Fejlődés, Fenntarthatósági Nap (szeptember 28.)
- Nemzetközi Madármegfigyelő Nap a Fertő szikes tavainál, a Nyirkai-Hanyban (október 5.)
- Állatok Világnapja (október 5.)
- Geotóp nap (október 12.)
- Dunántúli Bikavásárhoz kapcsolódó rendezvények (október 12.)
- Adventi vásár és játszóház (december 14)

A jeles napi és saját rendezésű kulturális eseményeket statisztikáink szerint összesen 839 fő látogatta meg. 2013-ban a Nemzeti Parkok Hete alkalmával kiemelt egyhetes rendezvénysorozatot szerveztünk. A hét minden napján különböző programokkal vártuk az érdeklődő turistákat. Összesen 216 fő vett részt a meghirdetett programokon.

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság ökoturisztikai munkatársai a programok szervezése és vezetése mellett az év folyamán a következő feladatokat látták el:

- Információs ügyelet a látogatóközpontban, hétvégén és ünnepnapokon is
- Látogatóstatisztika készítése
- Kérdőíves felmérések
- Kiadványok szerkesztése
- Szállásnyilvántartás vezetése és szállás kiadása
- Szakmai rendezvényeken való részvétel

- Kapcsolattartás a helyi és térségi turisztikai civil és szakmai szervezetekkel
- Kiállítások, rendezvények szervezése
- Turisztikai projektekben/pályázatokban való aktív részvétel
- Túravezető képzés

11.2.3 Erdei iskolák

A korábbi évekhez hasonlóan nagy érdeklődés közepette zajlottak az Igazgatóság által koordinált és vezetett oktatási programok. Az előre meghirdetett erdei iskolai programjaink iránti érdeklődés továbbra is meg van, viszont az iskolák helyzetéből adódóan továbbra is nehezen jutnak el osztályaik az ilyen jellegű oktatási programjainkra. Ugyancsak jelentős érdeklődés mellett zajlottak a nyári természetismereti, természetvédelmi táboraink a nemzeti park és a Szigetközi TK területén. Környezeti nevelési programjainkra alapvetően a Győr-Moson-Sopron megye területéről érkeznek a diákcsoportok, de egyes nyári tábori programjainkat (pl. a szigetközi tábor programjait) a határon túli iskolák diákjai is szívesen látogatják.

Továbbra is jó a kapcsolatunk a térségben található óvodákkal, általános és középiskolákkal, valamint felsőfokú oktatási intézményekkel, ahol a programjainkat látogató célközönség, a diákság folytatja tanulmányait. A védett területre látogató óvodás korosztályból évek óta visszajáró erdei óvodai csoportunk van. Az általános iskolák részére erdei iskolai programok, szakköri foglalkozások, témanapok, vetélkedők alkalmával szakértő segítséget és terepi helyszínt biztosítottunk, valamint előadásokat, jeles napi programokat tartottunk. Ebből a korosztályból kerülnek ki a nyári táborok résztvevői is. A középiskolák diáksága szakmai programokra, gyakorlatokra kereste fel az Igazgatóság több védett területét. A felsőfokú oktatási intézmények hallgatói nyári szakmai gyakorlat letöltése kapcsán keresik fel évről-évre Igazgatóságunkat. A szakmai gyakorlat irányításán túl, diplomadolgozat elkészítésénél, mint konzulens segítik még munkatársaink a hallgatók tevékenységét.

A Fertő-tájon két helyszínen, Sarródon a Kócsagvárban, és Fertőújlakon a Csapody István Természetiskolában fogadtuk az erdei iskolai, illetve erdei óvodai programra érkező csoportokat.

Az erdei iskolai, erdei óvodai programokon, természetismereti foglalkozásokon, témanapokon összesen 2418 fő vett részt.

46. táblázat: A nyári természetvédelmi táborok résztvevői

Helyszín	Létszám (fő)
Mekszikópusztai természetismereti tábor 1. turnus	25
Mekszikópusztai természetismereti tábor 2. turnus	18
Mekszikópusztai természetismereti tábor 3. turnus	25
Fehértói Természetvédelmi és Ornitológiai Tábor	26
Szigetközi Természetvédelmi Tábor 1. turnus	25
Szigetközi Természetvédelmi Tábor 2. turnus	20
Összesen:	139

2013-ban 3 helyszínen szerveztünk nyári természetvédelmi táborokat: a Fertő-tájon a Csapody István Természetiskolában (Fertőújlak), a Tóközben a Fehér-tavi Madárvártánál (Fehértó), valamint a Szigetközben a Gombócosi Természetvédelmi Őrházban (Lipót). Összesen a nyári természetvédelmi táborainkban 139 főt fogadtunk.

47. táblázat: Környezeti nevelési intézkedések összefoglaló táblázata

Esemény	Helyszín	Résztevők száma
Vizes Élőhelyek Világnapja	Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont, Fertőújlak	389 fő
Föld Napja	Kócsagvár, Sarród	
Madarak Fák Napja	Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont, Fertőújlak	
Erdei Óvodai Program	Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont, Fertőújlak	19 fő
Erdei Iskolai Programok	Fertő-Hanság Nemzeti Park - Kócsagvár, Sarród; Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont, Fertőújlak	365 fő
Nyári természetvédelmi, természetismereti tábor – FHNP, Fertőújlak	Csapody István Természetiskola, Fertőújlak	68 fő
Nyári természetvédelmi, természetismereti tábor – FHNP, Fehértó	Fehér-tavi Madárvárta, Fehértó	26 fő
Nyári természetvédelmi, természetismereti tábor – Szigetközi Tájvédelmi Körzet, Lipót	Lipót - Gombócosi Természetvédelmi Őrház	45 fő

11.2.4 Egyéb ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások

11.2.4.1 Természetismereti vetélkedők, pályázatok

Lezajlott a „**Leselkedő**” című természetismereti vetélkedő 2012/2013-es IX. sorozata, melynek témája a színek, mottója: „SzínÉSZkedjünk!”. A korábbi évekhez hasonlóan a feladatso-
rok a nemzeti park honlapjáról letölthetők. A 2013. március 22-én megrendezésre került záró-
konferencián résztvevő csapatok az egész éves munkájukat és a megadott feladatot bemutató
remek előadásokat prezentáltak. A vetélkedőn 7 iskolából 18 csapat vett részt.

2013 őszén elindult a 2013/2014-es tanév „Leselkedő” X. sorozata, „Természet(1)esen - mert
kint tágasabb!” címmel. A vetélkedőn jelenleg 8 iskolából 11 csapat vesz részt.

A nemzeti park igazgatóság munkatársa évek óta a **Sajó Károly Kárpát-medencei csapat-
versenyben** szervezőként és zsűritagként vesz részt, illetve a verseny első helyezetteinek díja-
zását értékes nyereményekkel támogatjuk. 2013-ban a verseny terepi része a nemzeti park
Fertő-táji részén került lebonyolításra.

11.2.4.2 Továbbképzések, szakmai találkozók

Az oktatással foglalkozó munkatársak részt vettek a nemzeti park igazgatóságok környezeti
nevelői számára az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság által Szögligeten tartott szakmai ta-
pasztalatcserét is magában foglaló rendezvényén.

Csillagos Égbolt Parkok szakmai rendezvényen, a Hortobágy Nemzeti Park Igazgatóság hor-
tobágyi bemutatóhelyén vettünk részt.

Az ökoturisztikai munkatársak két túravezető képzési projekt közreműködőiként előadásokat
és terepi programokat biztosítottunk a képzés résztvevői számára.

Ott voltak kollégáink az ökoturisztikai szakmai napok rendezvényén a Balaton-felvidéki
Nemzeti Parkban, Bakonybélben.

Több futó projekt (PaNaNet, Danube Parks, Duna HU-SK, stb.) kapcsán egész évben 16 szak-
mai megbeszélésen vettünk részt.

11.2.4.3 Szakmai gyakorlatok

Az Igazgatóság védett területein mind a tavaszi, mind pedig az őszi időszakban tanulmányi te-
repi gyakorlat keretében összesen 150 főt foglalkoztattunk.

Az elsősorban élőhely-kezelést célzó terepi gyakorlatokon az alábbi intézmények diákjai vet-
tek részt:

- NYME Roth Gyula Gyakorló Szakközépiskola és Kollégium (Sopron)
- Hermann Ottó Kertészeti, Környezetvédelmi, Vadgazdálkodási Szakképző Iskola és
Kollégium (Szombathely)
- Kaposvári Egyetem

Az egyetemisták nyári szakmai gyakorlat helyéül 2013-ban is nagy számban keresték fel a
Fertő-Hanság Nemzeti Parkot. A nyári hónapok során 23 hallgató teljesítette gyakorlatát in-
tézmenyünknel. A gyakorlatosok feladata elsősorban ökológiai, ökoturisztikai, természetvé-
delmi jellegű, valamint állattenyésztéssel kapcsolatos feladatok megismerése volt.

2013-ban az alábbi felsőfokú intézményekből érkeztek gyakorlatra hallgatók:

- NYME Erdőmérnöki Kar (Természetvédelmi Mérnök Szak) (Sopron)

- NyME Környezetvédelmi Kar (Környezetvédelmi Mérnök Szak) (Sopron)
- NyME Mezőgazdasági- és Élelmiszertudományi Kar (Mosonmagyaróvár)
- NyME Szombathely
- Széchenyi István Egyetem (Győr)
- Szent István Egyetem (Gödöllő)
- Corvinus Egyetem (Budapest)
- Pécsi Tudományegyetem
- Szegedi Tudományegyetem

11.2.4.4 PR és egyéb marketingtevékenységek

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság turizmusának eredményessége és hatékonysága érdekében munkatársaink az alábbi PR feladatokat végezték el:

- Honlap, Facebook oldal: Az Igazgatóság honlapjának turisztikai oldalait egész évben friss adatokkal töltöttük fel, mivel az interneten keresztül keresnek meg bennünket a legtöbben, ahogy az a hozzánk látogatókkal készített interjúkból is kiderült.
- Programajánló: 2013-ban is megjelent az Igazgatóság programajánló füzet, amely először tartalmazta az osztrák oldali szomszédos nemzeti park programajánlatait is. Kiadványunkat, amelyet szakmai napokon, kiállításokon terjesztettünk, ill. digitális formában a honlapunkon letölthető formátumban is hozzáférhetővé tettünk.
- Egyéb elosztási csatornák: Egész évben megjelentettük turisztikai programjainkat, rendezvényeinket az alábbi csatornákon keresztül:
  - Soproni Programajánló
  - Soproni Est
  - Plakátok
  - Rábaközi Mozaik
  - www.fertopart.hu
  - Geschnatter újság
  - szolgáltatók (szállásadók, éttermek, kölcsönzők, stb.)
  - direkt marketing (e-mailon keresztül)
  - Szuperinfo
  - Kisalföld napilap – Sopron régió
  - Helyi városi TV-csatornák
  - Corvinus Rádió
  - MTVA, Duna TV, Pulzus TV, Burgenlandi TV forgatások

11.2.4.5 Kiállításokon, rendezvényeken való részvétel

- UTAZÁS 2013 turisztikai kiállítás, Budapest
- Bird Experience – Ausztia
- MNPH nyitórendezvény - Debrecen
- Tízforrás Fesztivál – Hegykő
- VOLT fesztivál Sopron

- Ökoturisztikai Szakmai Napok – Bakonybél BfNPI
- Környezeti Nevelési Szakmai Napok - Szögliget, ANPI
- OMÉK, Budapest
- Fertő-táj Világörökség Nap
- VII. dunántúli magyar szürke szarvasmarha tenyészbika szemle és vásár
- Adventi vásár és játszóház, Kócsagvár

11.2.5 Kiadványok

Az Igazgatóság gondozásában megjelent kiadványokat az alábbi táblázatban mutatjuk be.

48. táblázat: Kiadványok

No.	A saját kiadvány címe	Kiadás éve	Készlet (pld.)
1	Fertő-Hanság Nemzeti Park (magyar, német, angol nyelven)	1995	2500
2	Szigetközi TK	1997	1500
3	Pannonhalmi TK	1997	950
4	Soproni TK	1998	850
5	Élő Dezső: Sarród monográfia (reprint kiadás)	2000	335
6	Tőke Péter: Hany Istók	1999	10
7	Bárdosi János: A magyar Fertő Halászata	1995	0
8	Fertő-Hanság Nemzeti Park térkép	2000	200
9	Sziki Őszirózsa Tanösvény	2004	35
10	Fertő-Hanság NP (térkép) felújított térkép	2012	1000
11	A/3-as túrasegédletek Ismerje meg a Fertő-táj keleti vidékét Ismerje meg a Fertő-táj nyugati vidékét Ismerje meg a Hanságot Ismerje meg az ausztriai Fertőzugot Ismerje meg a Nyirkai-Hanságot és a Répce árteret Ismerje meg a Hanságot ausztriai részét	2006	400
12	A/4-es leporellók Kócsagvár Bemutatóhelyek Tanösvények	2006	400
13	Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság (magyar, német, angol nyelvű kiadvány)	2009	10
14	Hany Istók Tanösvény (foglalkoztató füzet)	2009	200
15	Sziki Őszirózsa Tanösvény (foglalkoztató füzet)	2009	150
16	Fertő-Hanság Nemzeti Park Turisztikai programajánlója 2013	2012	200

No.	A saját kiadvány címe	Kiadás éve	Készlet (pld.)
17	Ökotúrák a Fertőtájon - kerékpáros útikalauz	2011	10
18	Értékek mentén Nyugat-Pannóniában - A Nyugat-pannon régió növényvilága	2011	0
19	Szigetköz-Csallóköz-Hanság turisztikai térkép	2011	1900
20	Szigetközi TK (magyar-szlovák-angol nyelvű kiadvány)	2011	500
21	Hany-Istók tanösvényfüzet (szlovák-angol nyelvű kiadvány)	2011	350
22	Terepi oktatási segédlet (magyar-szlovák nyelvű kiadvány)	2011	25
23	Túravezetői segédlet a Fertő-Hanság / Neusiedler See-See-winkel Nemzeti Park bemutatására	2010	8
24	Merülés! A nemzeti park titokzatos víz alatti világa (magyar-német nyelvű füzet)	2011	25
25	Ősszeköt a természet – Nyugat-Pannónia nemzeti parkjai és natúr parkjai	2011	20
26	Kiránduljunk a nemzeti parkban A Fertő-Hanság Neusiedler See Seewinkw Nemzeti Park Növényvilág Tollas vadásztársaink Rovarvilág-lepkék A nemzeti park emlős világa A Fertő madarai Környezeti nevelés	2012	500
27	Környezeti nevelési füzet sorozat (14 témában)	2010	580
28	Képek Nyugat-Pannónia madárvilágából	2011	0
29	A/4 tv-i témájú leporellók	2012	2000
30	Monografikus tanulmányok a Fertő és a Hanság vidékéről	2013	20

11.2.6 Látogató statisztika

Igazgatóságunk a 2013-ban is színes programkínálattal jelentkezett a belföldi és a külföldi látogatók számára egyaránt. Ökoturisztikai programjaink több ezer aktív turistát mozgattak meg. A külföldi látogatók érdeklődése a regisztrált látogatószámban az előző évhez hasonló adatokat mutatott.

A Fertő-Hanság Nemzeti Parkban a térséget érintő folyamatos turisztikai beruházásoknak köszönhetően is jelentős a látogatóforgalom. Becslések szerint évente mintegy 300 000 ember fordul meg hosszabb-rövidebb időre a védett területeken, valamint a különböző védett objektumokban. A nemzeti park által kiépített turisztikai infrastruktúra (látogatóközpont, kiállítóhelyek, tanösvények, kilátótornyok, stb.) is a vendégek tartalmas kikapcsolódását segítik.

49. táblázat: Regisztrált látogatók a Fertő-Hanság Nemzeti Parkban szervezett programokon

Látogatottság	Látogatószám (fő)
Túravezetésekben részt vevők száma (fő)	4230
Kenus program látogatói (fő)	1940
Terepjárós kalandtúra (fő)	98
Kiállítások látogatói (Hanság Élővilága, Bemutató Majorság) (fő)	8367
Kócsagvár kiállításai	4947
Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont (fő)	3529
Erdei iskola, erdei óvoda, nyári táborok (fő)	523
Jeles nap, nyílt nap (fő)	389
Összes regisztrált látogató (fő)	17755
Túravezetések 2013	
Óvodás	615
Diák (6-18év)	2329
Felnőtt	956
Külföldiek	330
Kenus program látogatói	1940
Összesen	6170

Az Igazgatóság által biztosított kerékpáros turisztikai szolgáltatásainkat 2013. évben összesen 650 fő vette igénybe.

Védett területen, de nem az Igazgatóság kezelésében lévő bemutatóhelyek regisztrált látogatótsága a kezelők tájékoztatása alapján az előző évvel közel azonos volt:

50. táblázat: A nem az Igazgatóság kezelésében lévő bemutatóhelyek regisztrált látogatószámai

Látogatottság	Látogatószám (fő)
Fertőrákosi-kőfejtő	nem üzemelt (várható nyitás 2014. augusztus)
Károly-kilátó (Soproni TK)	28 000

A Csapody István Természetiskola és Látogatóközpontban kialakított 42 férőhelyes szálláshelyünket elsősorban a diákcsoportok, erdei iskolás csoportok, és szakmai tréningeken résztvevő csoportok veszik igénybe, míg a Kócsagvárat az erdei iskolás csoportok mellett, továbbra is elsősorban az egyéni látogatók, családok, részesítették előnyben. A szálláshelyeink egész évben üzemelnek. Kapacitásuk csúcsát természetesen a nyári turisztikai szezonban érik el, a többi magyarországi szálláshelyhez hasonlóan.

51. táblázat: A Fertő-Hanság Nemzeti Park igazgatóság ökoturisztikai bemutatóhelyeinek regisztrált és becsült látogatói (2013.)

Bemutatóhely neve	Fizetős látogatók (fő)	Nem fizetős látogató (fő)	Összesen (fő)	Megjegyzés
Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont		3529	3529	regisztrált adat
Kócsagvár		4947	4947	regisztrált adat
Hanság Élővilága Kiállítás	1413	798	2211	regisztrált adat
László-major bemutató majorság	3734	2422	6156	regisztrált adat
Sziki Őszirózsa Tanösvény		20 000	20 000	becsült adat
Gyöngyvirág Tanösvény		1 500	1 500	becsült adat
Fertő-parti kerékpárút menti bemutatóhelyek (a fertőbozi kétéltúvonulást és a hidegségi láprétet bemutató helyszínek összesen)		7 000	7 000	becsült adat
Tőzike Tansövény		1500	1500	becsült adat (víz alatt állt a terület)
Hany Istók Tanösvény		8 000	8 000	becsült adat
Ciklámen Tanösvény (Soproni TK)		30 000	30 000	becsült adat
Pannonhalmi TK tanösvényei összesen		10 000	10 000	becsült adat
Szigetközi Kerékpáros Bemutató Útvonal		30 000	30 000	becsült adat
Nyirkai Hany bemutatóhely		8 000	8 000	becsült adat
Regisztrált és becsült látogatók összesen:	5 147	127 696	132 843	

52. táblázat: A nemzeti park igazgatóság ökoturisztikai szolgáltatásainak regisztrált igénybevevői (2013.)

Szolgáltatás típusa	Fizetős látogatók (fő)	Nem fizetős látogató (fő)	Összesen (fő)	Megjegyzés
Szakvezetéses túra, nyílt túra	4230		4 230	
Nyílt nap, jeles nap, saját szervezésű ökoturisztikai rendezvény		389	389	
Erdei iskolai program	384		384	Ei + erdei óvoda
Egyéb: Kerékpárkölcsonzés	650		650	
Egyéb: Természetismereti nyári tábor	139		139	
Egyéb: Kenutúra	1940		1940	
Regisztrált igénybevevők összesen:	5 981	3 215	9 196	

11.3 Tervezett fejlesztések

Mindegyik szálláshelyünkön igyekszünk a szolgáltatások színvonalát emelni, a meglévő és erősen elhasználódott bútorzat cseréjét és az éves festési munkálatokat, valamint a vendégek által szabadon használható wi-fi rendszerek kialakítását tervezzük.

Terveink között szerepel új környezeti nevelési és ökoturisztikai programok bevezetése, kapcsolódva a 2014-ben üzembe álló szolárhajókhoz.

További tervek között szerepel a Fertő nyugati oldalán a jelenlegi kenus programunk helyszínén egy vízbázis kialakítása, fogadóépülettel, parkolókkal, kikötővel, pallós tanösvénnyel, stb., valamint a meglévő bemutatóhelyeink fejlesztése.

11.4 Együttműködési megállapodások

Az Igazgatóságunknak jelenleg 40 partner oktatási intézménnyel van a környezeti nevelési tevékenység hatékonyságának növelését elősegítő megállapodása. A megállapodásban foglaltak szerint az év során az iskolákból az Igazgatóság védett területeire kilátogató csoportok számára természetvédelmi, természetismereti, jeles napi programokat szervezünk, illetve az iskolákban előadások és bemutató foglalkozások megtartásával a környezettudatos szemlélet kialakítását igyekszünk segíteni. További megállapodások vannak még 3 szakiskolával és 4 felsőfokú oktatási intézménnyel.

A turizmus területén folyó tevékenységünket folyamatos kapcsolattartás jellemzi a nemzeti park vonzáskörzetében működő turisztikai szolgáltatókkal, Tourinform irodákkal, egyesületekkel és az osztrák társ nemzeti park védett területén a turizmust szervező kollégákkal.

A minisztérium kezdeményezése nyomán a nemzeti park 2013. évben 7 szolgáltató számára adományozott nemzeti parki termék védjegy jogosultságot igazoló oklevelet.

11.5 Fontosabb események

11.5.1 Kiállítások

A nemzeti park bemutatóhelyein 2013. évben az állandó kiállítások mellett több időszakos kiállítás is várta a látogatókat.

Kócsagvárban:

- Matolcsy Imola selyemfestő kiállítása
- Dr. Nagy Miklós, Afrika-Afrika c. festmény kiállítása
- Rozmán Zoltán: Térillúziók c. kiállítása
- Csáti Angéla: Csodálatos élővilágunk c. kiállítás

Csapody István Természetiskola és Látogatóközpontban

- A Fertő-táj és a Hanság diorámákon és posztereken állandó kiállítás
- Merülés! Állandó kiállítás
- „Gyere rakj össze!” c. természetismereti játékok bemutatója
- Talajvédelmi kiállítás

Hanság Élővilága kiállítás, Öntésmajor

- A Hanság élővilágát bemutató állandó, interaktív kiállítás

Bemutató Majorság, Lászlómajor

- A Fertő-táj és a Hanság természetvédelmének történetét, a tájra jellemző gazdálkodás-történeti anyagot és az állattenyésztéshez kapcsolódó kézműves kismesterségeket bemutató anyagot tekinthetik meg
- Bálint Zoltán: Vándor székely c. időszaki kiállítás

11.5.2 Szakmai rendezvények

Legjelentősebbek ezek közül a következők voltak:

- FeHoVa 2013, Budapest
- UTAZÁS 2013, Budapest
- Környezeti Nevelési Szakmai Napok – Szögliget, ANPI
- Pannonian Bird Experience – Illmitz (Au.)
- Magyar Nemzeti Parkok Hete – Szakmai napok, Hortobágy
- OMÉK 2013.
- GEOTÓP nap
- 2013. évi Turisztikai Szakmai napok (BfNPI), a 10 nemzeti park részvételével a KvVM szervezésében

53. táblázat: PR tevékenység összefoglalása

		Megjelenés/részvétel száma	
		Írott	Elektronikus
Kiállítás, vásár		FeHoVa, Utazás 2013, Tízforrás Fesztivál, Bird Experience Austria, MNPH rendezvény, Volt Fesztivál – Sopron, OMÉK Budapest, stb.	
Média	helyi	140	230
	regionális	55	110
	országos	43	145
	nemzetközi	11	18
Egyéb			
Honlap címe	http://www.ferto-hansag.hu http://fhnp.nemzetipark.gov.hu		

12. Közfoglalkoztatás

12.1 Alapfeladatok, személyi feltételek

A dolgozók az igazgatóság alapfeladatai közül az alábbiak ellátásában működtek közre:

- Védett természeti területek és természeti értékek megőrzése és fenntartása.
- Védett természeti területek és természeti értékek bemutatása.

A közfoglalkoztatás 2013 évben Igazgatóságunknál a már több éves gyakorlatnak megfelelően, több osztály munkáját is segítve zajlott. A közmunkások szervezését, a program kidolgozását és koordinálását a Területkezelési osztály végezte. A foglalkoztatás a Területkezelési Osztály és a Ökoturisztikai és Környezeti Nevelési Osztály, valamint az Ökológiai osztály szervezeti keretein belül történt. A közfoglalkoztatással kapcsolatos elszámolásokat a Pénzügyi és Számviteli Csoport dolgozói végezték a Területkezelési osztály vezetőjével egyeztetett módon.

Három közfoglalkoztatási kérelmet nyújtottunk be 2013 évben. A három közfoglalkoztatási program közül kettő lezárult az év folyamán, a harmadik áthúzódik 2014 évre.

Foglalkoztatási átlaglétszám:

- **1 program - 2013.03.11-től 2013. 09. 09-ig 20 fő**

az alábbi megoszlásban:

- Felsőfokú szellemi alkalmazott: 2 fő
- Adminisztratív dolgozó: 6 fő
- Szakmunkás: 2 fő
- Betanított munkás: 10 fő

- **2. program - 2013.09.11-től 2013.10.31-ig. 10 fő**

az alábbi megoszlásban:

- Felsőfokú szellemi alkalmazott: 2 fő
- Adminisztratív dolgozó: 1 fő
- Szakmunkás: 2 fő
- Betanított munkás: 5 fő

12.2 Elvégzett feladatok, eredmények

Feladat	Helyszín	Létszám
Túravezetés, ökoturisztikai feladatok segítése, kenus csoportok vezetése.	Fertőújlak Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont, László-major – Bemutató Majorság, Sarród Kócsagvár.	6
Idegenvezető, teremfelügyelő munkák ellátása.	Hanság élővilága kiállítás Öntésmajor	1
Takarítói munkák ellátása	Fertőújlak Csapody István Természetiskola és Látogatóközpont.	1
Adatrögzítő és feldolgozó munkák ellátása	Sarród Kócsagvár	2
Állatgondozó majorsági munkás feladatainak ellátása.	Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság Hídi major, László major.	3
Állatgondozó majorsági munkás	Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság Észak-Hansági	1

Feladat	Helyszín	Létszám
feladatainak ellátása.	Őrkerület.	
Állatgondozó majorsági munkás feladatainak ellátása.	Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság Dél-Hansági Őrkerület.	1
Területkezelői munkák végzése.	Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet, Szigetközi Tájvédelmi Körzet	5

Fenti feladatokat elvégeztük, azonban a tervezett állatgondozó majorsági munkás létszámot nem sikerült a program teljes időtartama alatt teljes mértékben feltölteni a megfelelő jelentkezők hiányában. A Szigetközben tervezett területkezelési munkákra nem kaptunk közvetítést az illetékes munkaügyi kirendeltségtől. A 2. program során a fenti táblázatban felsorolt feladatok elvégzését folytattuk, fele létszámmal.

Jelenleg a harmadik 2013. 11. 01-én megkezdett – képzéssel egybekötött – közfoglalkoztatási program lebonyolítása van folyamatban Igazgatóságunknál.

Foglalkoztatási átlaglétszám:

- **3. program - 2013.11.01-től 2014. 04. 30-ig 20 fő**

az alábbi megoszlásban:

- Képzésre tervezett: 10 fő
- Képzésben nem részesül: 10 fő

12.3 Tapasztalatok

A közfoglalkoztatás megyénkben nehezebben bonyolítható le sikeresen, mint az ország keleti részén. Az alacsonyabb munkanélküliségi ráta mellett a munkavállalók jelentős része dolgozik a szomszédos országokban. A felkínált közfoglalkoztatási bér így kevés vonzerővel bír. A képzési lehetőségek szűkösek, képzetesebb munkavállalók részére nem nyújtanak vonzó alternatívát.

12.4 Javaslatok

A közfoglalkoztatási bér legyen kiegészíthető a munkaadó lehetőségei szerint. Ez egyfajta ösztönző „mozgóbér” lehetőségét teremtené meg, így térségünkben is vonzóbbá válna a közmunka lehetősége.

A képzési lehetőségek közé javasoljuk a nyelvtanulás lehetőségét beemelni. Így akár a felsőfokú képzettséggel rendelkezők részére is megfelelő lehetőségek nyílnának.

13.Kapcsolattartás hazai partnerszervezetekkel

13.1 Együttműködés hivatalokkal, intézményekkel:

Szervezet	Székhely	Tevékenység
NEKI	Győr	Természetvédelmi rendezvények, Te-SZEDD,
Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság	Csopak	magyar-osztrák területi együttműködés program keretében PANANET projekt előkészítése
Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság	Őriszentpéter	magyar-osztrák területi együttműködés program keretében PANANET projekt előkészítése
Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság	Kecskemét	rákosi vipera védelmi program
Észak-dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	Győr, Árpád u. 28-32.	Vízjogi engedélyezések egyeztetése, természetvédelmi szakmai szempontok érvényesítése a vízügyi létesítmények kezelésében, árvízi védekezés
Észak-dunántúli Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	Győr, Árpád u. 28-32.	Szakvélemények adása
Gy-M-S Megyei Kormányhivatal és szakigazgatási szervei	Győr	Hatósági ügyek, engedélyezések, szakvélemények
Gy-M-S megyei Rendőr Főkapitányság	Győr Szt. Imre u. 2	Közös szolgálat, továbbképzések
Győr-Moson-Sopron Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság	Győr, Munkácsy u. 4.	Közös járőrszolgálat, továbbképzése, Fertő tó tűzvédelme
Magyar Turizmus Rt.	Budapest	Ökoturisztikai rendezvények
Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	Szombathely Vörösmarty u. 2.	Szakvélemények adása
Nyugat-dunántúli Regionális Marketing Igazgatóság,	Sopron, Új u.4	Térségfejlesztés, ökoturizmus, falusi turizmus
Sopron M.J. Város Rendőrkapitányság	Sopron, Lackner K. u. 5.	Rendszeres közös szolgálat a természetvédelmi segédelőadói státuszban működő rendőrrel
Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Győr-Moson-Sopron megyei Kirendeltsége	Győr	Természetvédelmi érintettségű agrártámogatások ellenőrzése, szakértői tevékenység

13.2 Együttműködés civil szervezetekkel

Szervezet	Székhely	Tevékenység
Bivalytenyésztők Egyesülete	Csopak, Kossuth u. 16.	Tenyésztési program
Castanea Környezetvédelmi Egyesület	Sopron, Károlymagaslati u. 14.	Környezeti nevelés a Soproni TK-ban
EUROPARC Federation	Grafenau (Németország)	Tagszervezete vagyunk a Szövetségnek, nemzetközi konferenciák, tanulmányutak, szakember csere programok
Fertő-táj Világörökség Magyar Tanácsa Egyesület, mint a Fertő-táj Világörökség Gondnokságát ellátó szervezet.	Fertőszéplak	Világörökségi státuszból adódó feladatok
Győr-Moson Sopron megyei Vadászkamara	Győr, Csaba u. 16.	Közreműködés a vadállományt érintő védelmi programokban a védett területeken
Győr-Moson-Sopron megyei Cigányok Érdekvédelmi Szervezete	Győr	Közmunkaprogramok
Írottka Natúrparkért Egyesület	9730 Kőszeg, Rajnis u. 7.	közös határon átnyúló projekt (PANANET)
Kerekerdő Alapítvány	9700 Szombathely, Petőfi S. u. 24.	környezeti nevelési programok
Környezet- és Természetvédelmi Oktatóközpontok Országos Szövetsége	8082 Gánt, Hegyalja u. 21.	környezeti nevelés
Magyar Cserkész Szövetség	Bp. Tömörkény u. 3/A	Természetvédelmi táborok
Magyar Szürkemarhát Tenyésztők Egyesülete	Bp. Lőportár u. 16.	Tenyésztési program
MME Kisalföldi Helyi Csop.	Jánossomorja, Vadász tér 9.	Fehér Gólya kisalföldi állományának felmérése, haris felmérés a Hanságban
MME Soproni Helyi Csop	Sopron, Hátulsó u. 7.	Fertői parti madárvonulás-kutatás, Fertői vízivad szinkron
Mosonmagyaróvári Környezetvédelmi Egyesület	Mosonmagyaróvár, Pf. 72.	Szigetközi és hansági táborok, Föld Napi rendezvények
Országos Erdészeti Egyesület	Bp. Fő u. 68.	Erdők Hete Rendezvénysorozat Erdei iskolai program
Rackatenyésztők Egyesülete	Debrecen, Sumen u. 2.	tenyésztési program
Reflex Környezetvédelmi Egyesület	Győr, Bartók B. u. 7.	Tanösvények a Pannonhalmi TK-ban, Táborok a Szigetközi TK-ban TESZEDD mozgalom
Scarbantia Leánycserkész Csapat	Sopron	Természetvédelmi Táborok
Sopron Tájegységi Vadász Szövetség	Sopron, Ady E. u. 5.	Közreműködés a vadgazdálkodásban és a vadállományt érintő védelmi programokban a védett területeken
Szalkay József Lepkészetű Egyesület	Budapest	Rétkezelések hatásának vizsgálata a hangyaboglárkákra.
Tourinform Iroda Sopron	Sopron	Turisztikai programkínálat értékesítése

Szervezet	Székhely	Tevékenység
Wetlands International	Hollandia	Vizes élőhely-rekonstrukció monitoring a Hanságban
WWF Austria	Apetlon, Seewinkel-Hof	határon átnyúló környezeti nevelési programok, továbbá közös határon átnyúló projekt előkészítése (Ferto-Neu-Net)
WWF Magyarország	Bp. Németvölgyi út 78/b	Hód visszatelepítési program a Hanságban Vidra állományfelmérés stb.

14. Belföldi és külföldi együttműködés

Igazgatóságunk belföldi együttműködését a 52. táblázat mutatja be. A külföldi együttműködés és kapcsolatrendszerünk az alábbiakban foglalható össze:

Partnereink közül a Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel, az illmitzi Biológiai Állomás, valamint WWF Austria közvetlenül a határ túloldalán tevékenykedik. Velük a kapcsolattartás napi szinten működik, és már eddig is számos közös projektet valósítottunk meg sikeresen. Határon átnyúló több éves közös projektünket (FERTŐ-NEU-NAT) a környezeti nevelés és ökoturizmus témában 2013-ban zártuk le, osztrák nemzeti parki partnerünkkel és a WWF Austriával egyetemben. Azonban a projekt eredményeit közösen visszük tovább azóta is. 2012-ben közös projekt megvalósítását kezdtük meg az Illmitzi Biológiai Állomás gesztorságával a vonuló madárállományok monitorozása, amelynek keretében felújítás kezdődik meg az Igazgatóságunk kezelésében lévő kapuvári Esterházy Madárvártán.

A kismartoni székhelyű Regional Management Burgenland szervezet, a burgenlandi naturparkok és a Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel társ nemzeti parkunk (továbbá hazai oldalról a Balaton-felvidéki és Őrségi Nemzeti Park Igazgatóságok) bevonásával egy osztrák-magyar területi együttműködés program keretében megvalósuló több évre kiterjedő közös projektet futtatunk a nyugat-pannóniai védett területek közös hálózatának kialakítására és közös tevékenységének fejlesztésére (PANANET projekt).

A Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel szervezettel a természetvédelmi programokat érintő együttműködés is napi kapcsolatokon alapul (réti sas program, tűzok program, vízivad-program, szikes gyepek fenntartása, kezelése stb.)

A Bécsi Egyetem Vadbiológiai és Ökológiai Kutatóintézete (Universität Wien - Forschungsinstitut für Wildtierkunde und Ökologie) vaddisznó befogókat üzemeltet a határmenti nemzeti parki területeken, az osztrák oldalon. A befogásra kerülő vaddisznókat egyedi jelölésekkel, esetenként rádióadókkal látják el. Méréseket végezve következtetnek a térség vaddisznó állományának mozgáskörzetére. Határmenti vadgazdálkodási együttműködés keretében Igazgatóságunk, valamint szervezésünkben a környező magyar oldali vadásztársaságok fontos szerepet játszanak az eredmények előállításában, hiszen gyakran a magyar oldalon kerülnek terítékre a jelölt vaddisznók. A krotáliák, valamint az elejtési adatok (elejtés helye, ideje, az állat testtömege stb.) rajtunk keresztül jutnak vissza a kutatóintézethez.

Tagszervezete vagyunk, és folyamatosan együttműködünk az EUROPARC szövetséggel, valamint az IUCN-nel.

A holland De Bisch Bosch Nemzeti Park, a Duna-Delta Bioszféra Rezervátum, valamint a Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel és Nemzeti Park Igazgatóságunk között szoros együttműködésben rendszeres tapasztalatcsere folyik a vizes élőhelyek kezelése, ökoturizmus és környezeti nevelés terén.

Somorja (Szlovákia) településsel, valamint a Szlovák Természetvédelmi Hivatallal együttműködve tavaly megkezdtük közös projektünket a Magyarország-Szlovákia Határon Átnyúló Együttműködési Program keretében. Közös környezeti nevelési programokat bonyolítunk majd le a határ két oldalán élő gyerekek számára, számos kiadványt adtunk ki közösen, és közös természetvédelmi kutatást indítottunk a Szigetköz-Csallóköz térségben (NAT-NET-Duna/Dunaj projekt).

A Donau-Auen Nemzeti Park (A) vezetésével a Duna-menti országok különböző természetvédelmi szervezeteinek és nemzeti parkjainak összefogásával tavaly ősszel megkezdtük egy közös projekt végrehajtását a Duna-menti összehangolt természetvédelmi akciók elvégzésére az EU Délkelet-Európai Transznacionális Együttműködési Programja keretében (DANUBE-PARKS projekt).

A Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatallal az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program természetvédelmi vonatkozású intézkedései (agrár-környezetgazdálkodási kifizetések, Natura 2000 kompenzációs kifizetések, nem termelő beruházások támogatása) végrehajtásában, valamint a közvetlen agrártámogatások és egyes vidékfejlesztési kifizetések igénybevételének feltételül szabott, természetvédelmi vonatkozású kölcsönös megfeleltetési szabályok Jogszabályban Foglalt Gazdálkodási Követelmények helyszíni ellenőrzése során együttműködik Igazgatóságunk évente megújuló megállapodás szerint.

54. táblázat: Belföldi és külföldi együttműködéseink

Partnerszervezet	Ország (nemzetközi szervezet esetén székhelye)	Az együttműködés rövid ismertetése
BfN (Német Szövetségi Természetvédelmi Ügynökség)	Németország (Bonn)	„Európai Zöld Övezetek” programok terén
Birdlife Austria	Ausztria (Bécs)	Természetvédelmi monitoring
Europarc Federation	Németország (Grafenau)	Tagszervezete vagyunk a Szövetségnek
Duna Delta Bioszféra Rezervátum	Románia	Együttműködés kutatások, vizes élőhelyek kezelése, tapasztalatcsere területén.
De Bisch Bosch Nemzeti Park	Hollandia	Együttműködés kutatások, vizes élőhelyek kezelése, tapasztalatcsere területén.
IUCN Green Belt Office	Sarród	Az egykori vasfüggöny mentén található természetközeli állapotú területek megóvása, népszerűsítése előadásokkal
Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel	Ausztria (Apetlon)	Napi együttműködés a nemzeti parki védett területek kezelésére, bemutatására, közös projektek (PANANET, FERTŐ-NEU-NAT)
Regional Management Burgenland	Ausztria (Kismarton)	Közös határon átnyúló projekt (PANANET)
SOPSR (Természetvédelmi ügynökség)	Szlovákia (Besztercebánya)	Együttműködés kutatások, pályázatok és természetvédelmi kezelések terén
WWF Austria	Ausztria (Bécs)	Szakmai és diák csereprogramok a Fertő-tó környékén élők bevonásával, továbbá közös projekt (Ferto-Neu-Net) előkészítése
Bécsi Egyetem Vadbiológiai és Ökológiai Kutatóintézete (Universität Wien - Forschungsinstitut für Wildtierkunde und Ökologie)	Ausztria (Bécs)	Vadbiológiai kutatások
Nationalpark Donau-Auen	Orth (Ausztria)	Transznacionális projekt előkészítés (DANUBEPARKS)
Somorja város közszolgáltató intézménye, valamint a Szlovák Természetvédelmi Hivatal	Somorja és Pozsony (Szlovákia)	Magyarország-Szlovákia Határon Átnyúló Projekt előkészítése (NAT-NET-DUNA/DUNAJ)

15. Ellenőrzés

A Soproni Katasztrófavédelmi Kirendeltség tűzvédelmi hatósági ellenőrzést tartott az Igazgatóság területén, az ellenőrzés hiányosságot nem állapított meg;
 KEOP kármentesítési (Lászlómajor) projektünk kapcsán ún. mintavételes EUTAF ellenőrzés kezdődött Igazgatóságunknál 2013. augusztus végén. Az ellenőrzés felfüggesztésre került, mivel az eredeti dokumentumok jelenleg a Közbeszerzési Döntőbizottságnál vannak;
 2013. év április 4-én a Biokontroll Hungária lefolytatta évi rendszeres ellenőrzését az Igazgatóságunk biogazdálkodása vonatkozásában.

55. táblázat: Ellenőrzések

Ellenőrzést végző szervezet	Típusa/célja	Fontosabb megállapítások, intézkedések rövid ismertetése
Soproni Katasztrófavédelmi Kirendeltség	tűzvédelmi hatósági	Az ellenőrzés hiányosságot nem állapított meg
EUTAF	mintavételes EUTAF ellenőrzés	Az ellenőrzés felfüggesztésre került, mivel az eredeti dokumentumok jelenleg a Közbeszerzési Döntőbizottságnál vannak.
Biokontroll Hungária	évi rendszeres	Az ellenőrzés hiányosságot nem állapított meg

16. Éves munka legfontosabb eredményeinek összefoglalása

Az év során elkészült az Igazgatóság Adatvédelmi Szabályzata, előkészítettük az Informatikai és Biztonsági Szabályzat módosítását és több kisebb, a napi munkát segítő szabályozás (tűzvédelmi, munkavédelmi) került kialakításra.

Új védett területekkel 2013-ban nem gyarapodtunk, de elkészült a Fertő-Hanság Nemzeti Park övezeti besorolásának tervezete, melynek kihirdetése a következő évben várható.

Az idei évben sikerült a korábbi kutatási és monitorozási tevékenységünket folytatni. Az adatgyűjtéseinkbe a munkatársakon kívül önkéntesek és különböző egyetemek, kutatóintézetek is részt vesznek. Az évek óta működő programok mellett idén indult el a Kisalföldi Life+ program keretében végzett élőhelyrekonstrukciók monitorozása, amelynek alapállapot felvétele zárult le 2012-ben.

Az igazgatóság fajmegőrzési tevékenysége keretében elsősorban a fokozottan védett (*Pinguicula vulgaris*, *Liparis loeselii*, *Cypripedium calceolus*, *Vipera ursinii rakosiensis*), illetve egyes közösségi jelentőségű fajok érdekében végzünk célzott élőhelykezelési tevékenységet. Az évek óta következetesen folytatott tevékenység meghozta a gyümölcsét, a fajok többségének állapota stabilizálódott vagy jelentősen javult 2013-ra. A tapasztalatok alapján a következő években újabb veszélyeztetett fajokat vagy egyes állományokat tudunk bevonni e tevékenységünkbe.

A fajmegőrzés mellett jelentős Igazgatóságunk élőhely-rekonstrukciós tevékenysége is. A korábbi években megvalósult rekonstrukciók (Nyirkai-Hany, Mekszikópusztai szikes rekonstrukciók) mellett a tavalyi évben üzemeltetési engedélyt sikerült megszerezni az Oslai-Hanyi vizes élőhely-rekonstrukció területére, így újabb területeket tudunk elárasztani a következő év elején. Az Észak-Hanságban a Rákosi Vipera Life+ program keretében befejeződött az elcserjésedett és elgyomosodott gyepék helyreállítása. Az idei évben indult el a kisalföldi meszes homokpuszta katonai használatú területeinek helyreállítása, amelyet a HM Fegyverzeti és Hadbiztosi Hivatallal, a HM Budapesti Erdőgazdaság Zrt-vel és az Aquaprofit Zrt-vel közösen elnyert Life+ program keretében végzünk. A nagy projektek mellett saját forrásaink terhére számos kisebb területen kezdtünk élőhely-helyreállítási munkába, így megindult a Bécsi-domb sztyepréteinek helyreállítása, a hidegségi láprétek elcserjésedett részeinek megtisztítása, illetve az ezüstfa visszaszorítása a Fertő-parton.

Az idei évben új lendületet vett a Natura 2000 területek fenntartási terveinek elkészítése. A Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatalnál elnyert támogatásokból a következő években öt terület (Hanság, Szigetköz, Répce-mente, Rába-mente és Péri repülőtér) fenntartási terve készülhet el. Az év során nagy arányú terepi adatgyűjtés folyt az adathiányok pótlására és megkezdtük a gazdálkodókkal történő egyeztetést is. Az év végén sikerült befejezni a Péri-repülőtér fenntartási tervét, melyet megküldtünk a Szakmai Bizottságnak jóváhagyásra.

A Természetvédelmi Őrszolgálatunk 13 fővel látta el a feladatait, melyek közül a jelentősebbek:

- A tavaszi időszakban a csáfordjánosfai tőzikés és a felső-szigetközi hóvirág állományok rendszeres, a hétvégéket is érintő őrzés és ügyelet

- Az év során elsősorban a Fertő-tó fokozottan védett területein folytattunk ellenőrzéseket az illegális belépés és horgászat visszaszorítása érdekében hétvégeként is – 1 fő orvvadász, 2 fő orvhorgász, 2 fő fatolvaj került eljárás alá;
- Jelentősebb intézkedések: eljárás alá vontunk 1 horgászt a Fertő-tó fokozottan védett területén engedély nélküli horgászat miatt – helyszíni bírságot kapott, eljárás alá vontunk 1 légi jármű (gyrokopter) vezetőjét a tv-i szempontból korlátozott légtér megsértése során a védett természeti értékek (védett és fok. védett madárfajok) jelentős zavarása miatt, helyszíni bírság szabtuk ki védett területen engedély nélküli közlekedésért;
- Kiemelt akciók: a Fertő-melléki dombsoron a medvehagyma gyűjtést ellenőriztük, tájékoztattuk a szedőket a jogszabályi vonatkozásokról védett-, ill. erdőterület vonatkozásában; Fertő-tavi halászat és horgászat ellenőrzése: 18 igazoltatás, 1 helyszíni bírság;
- A hatósági őrzés mellett őrünk folyamatosan felügyelik a vagyonkezelési tevékenységet (ennek során részt vettünk az éves munkavédelmi szemlén), vadászati és halászati őrzési tevékenységet látnak el;
- őrünk folyamatosan ellenőrizték a KTVF határozataiban foglaltakat, kiemelten az erdészeti ügyeket és a fertő-tavi nádaratást, szűrőpróba szerűen pedig a bejelentett társas vadászásokat;
- Az Ökoturisztikai és Környezeti Nevelési Osztály munkájának segítése: pl. lovas túra útvonal kijelölésében, a nyári táborok szervezésében és lebonyolításában;
- Folyamatosan végeztük a természeti értékek leltározását, monitoringját, kiemelten az üzemtervezésre kerülő védett erdőterületeken;
- Rendszeres közös bejárásokat tartottunk az MVH ellenőreivel – együttműködési megállapodás keretében – a Natura 2000 területeken;
- Részt vettünk a parlagfű-fertőzöttség felmérésében a védett területeken, saját vagyonkezelésben levőkön kézi és gépi tisztító kaszálásokat végeztünk és felügyeltük a közmunkások ez irányú tevékenységét;
- Végeztük a sérült madarak begyűjtését, mentőközpontba szállítását lakossági bejelentések alapján;
- Igazgatóságunk munkatársai aktívan részt vettek a dunai árvíz elleni küzdelemben a Szigetközben illetve Pilismarót térségében;

Igazgatóságunk a 2013-ban is színes programkínálattal jelentkezett a belföldi és a külföldi látogatók számára egyaránt. Ökoturisztikai programjaink több ezer aktív turistát mozgattak meg. A külföldi látogatók érdeklődése a regisztrált látogatószámban az előző évhez hasonló adatokat mutatott.

A Fertő-Hanság Nemzeti Parkban a térséget érintő folyamatos turisztikai beruházásoknak köszönhetően is jelentős a látogatóforgalom. Becslések szerint évente mintegy 300 000 ember fordul meg hosszabb-rövidebb időre a védett területeken, valamint a különböző védett objektumokban. A nemzeti park által kiépített turisztikai infrastruktúra (látogatóközpont, kiállítóhelyek, tanösvények, kilátótornyok, stb.) is a vendégek tartalmas kikapcsolódását segíti.

A korábbi évekhez hasonlóan nagy érdeklődés közepette zajlottak az Igazgatóság által koordinált és vezetett oktatási programok. Az előre meghirdetett erdei iskolai programjaink iránti érdeklődés továbbra is meg van, viszont az iskolák helyzetéből adódóan továbbra is nehezen jutnak el osztályaik az ilyen jellegű oktatási programjainkra. Ugyancsak jelentős érdeklődés

mellett zajlottak a nyári természetismereti, természetvédelmi táboraink a nemzeti park és a Szigetközi TK területén. Környezeti nevelési programjainkra alapvetően a Győr-Moson-Sopron megye területéről érkeznek a diákcsoportok, de egyes nyári tábori programjainkat (pl. a szigetközi tábor programjait) a határon túli iskolák diákjai is szívesen látogatják.

A vagyonkezelésünkben lévő területeken (12196 ha) az Igazgatóság elsősorban saját személyzettel, állatállományával és gépparkjával végzi a természeti értékek fennmaradásához szükséges kezeléseket.

A gyepek természetvédelmi kezelés során elsősorban arra törekszünk, hogy a természeti folyamatoknak utat biztosítsunk, a beavatkozások az emberi hatásra kialakult élőhelyekre korlátozódnak. A 6585 hektár gyepből az idei évben is 4200 hektáron történt kezelés. Elsősorban pályázatok (pl. Vipera Life+) segítségével az elmúlt években mintegy 400 hektár gyepet állítottunk helyre, visszaszorítva a nem őshonos, agresszíven terjedő növényeket. Az Igazgatóság 2008 óta, mint ökogazdaság biominősítéssel rendelkezik. A természetvédelmi kezelés melléktermékeként ún. nemzeti parki terméként évek óta jelen vagyunk az élelmiszerpiacon. A közvetlenül árusított termékeken (pl. szalámi, pácolt húsok és fagyasztott húsok) kívül a nemzeti park területein legelő magyar szürkemarha húsa található meg pl. a HIPP bébitápszerekben is.

A Fertő-tó 1744 ha kiterjedésű halászvízen négy halászati kerületet tartottunk fenn ez évben is, amelyek közül három halászatát biztosítottuk 7 fő őstermelő halász számára. A Fertő-tavi, 103810 kódszámú természetvédelmi és génállomány megőrzési célú különleges rendeltetésű vadászterület kiterjedése 9145 hektár. Igazgatóságunk személyi állományából 8 fő hivatásos vadász is egyben, akik eredményesen látták el 2013. év folyamán a vadgazdálkodással, vadászattal kapcsolatos teendőket az üzemterveknek megfelelően.

Erdőgazdálkodásunkat (1161 ha) a tavalyi évben is az jellemezte, hogy az Igazgatóságunk vagyonkezelésében lévő védett erdők biodiverzitásának fenntartása, illetve gyarapodása érdekében végezzük el a szükséges beavatkozásokat. Az év folyamán 20 ha területre 25 ezer szürke nyár, 2 ezer mézgas éger, 2 ezer magyar kőris és 2 ezer vénic szil csemetét terveztünk pótolni; A magas belvíz miatt 5 erdőrészlet pótlása maradt el közel 4 ha területen. Egy erdőrészlet esetében vadkár elhárító kerítést építettünk 800 fm hosszban; Véghasználatot 2,28 ha , nevelővágásokat 7,62 ha területen kezdtük meg. Befejezésük tervezett ideje 2014 január hóban. Erdőművelés: A tavaszi - belvíz miatt elmaradt, illetve eredménytelen - erdőfelújítási, pótlási munkákat november, december hóban elvégeztük. Vadkár elhárító kerítés építésére egy erdőrészlet vonatkozásában kötöttünk megállapodást az érintett vadgazdálkodóval;

Az Igazgatóság hagyományosan jó társadalmi kapcsolatait idén is sikerült fejlesztenünk. Számos közös programot, egyeztetést folytattunk az érintett kormányhivatalokkal, hatóságokkal. Közös ellenőrzéseket folytattunk az MVH-val, a rendőrséggel és a kormányhivatal különböző igazgatási szerveivel. A társadalmi szereplők közül kiváló a kapcsolatunk az oktatási intézményekkel. Győr-Moson-Sopron megye már 70 iskolájával, valamint a Nyugat-Magyarországi Egyetemmel szerződött együttműködésben van Igazgatóságunk. A térségben működő jelentősebb társadalmi szervezetekkel rendszeres kapcsolatot tartunk fenn, lehetőség szerint segítjük a munkájukat. Ilyenek pl.: a Fertő-táj Világörökség Magyar Tanácsa Egyesületet, vagy a Reflex Környezetvédelmi Egyesület.

A határon átnyúló társ nemzeti parkunkkal, a Nationalpark Neusiedler-see Seewinkel-el és az osztrák Fertő-táj tudományos kutatóintézetével, a Biologische Station Neusiedler-see-vel szo-

ros szakmai együttműködést folytatunk. Az osztrák NP vezetőivel havi rendszerességgel egyeztetések zajlanak, ezen felül szakszemélyzetünk a tevékenységi körét érintően (pl.: őrszolgálat, tűzok-védelem, ökoturisztika) napi – heti rendszerességgel együttműködik osztrák partnerével. A Biológiai Állomással közös projektet nyújtottunk be, amelynek eredményeképpen az osztrák oldalon madárgyűrűző állomás létesül, míg a magyar oldalon megújul a Hanságban az Esterházy-madárvárta épülete; Részt veszünk az európai nemzeti parkokat tömörítő szervezet, az EUROPARC, valamint annak alszervezete, a határon átnyúló nemzeti parkokat összefogó TransParcNet munkájában is.

17. Fontosabb célkitűzések a következő évre (Munkaterv)

17.1 Számvitel, pénzügy és munkaügy téren

- A 2014. januártól alkalmazott Forrás SQL integrált ügyviteli rendszer moduljainak folyamatos bevezetése.
- A megváltozott államháztartási számvitel alapján a könyvvezetési rendszer kialakítása, ennek alapján a beszámolási és adatszolgáltatási kötelezettségek teljesítése.
- A köztisztviselők kötelező továbbképzésének tervezése, szervezése és adminisztrációjának lebonyolítása.
- Teljesítményértékelési rendszer (célkitűzések, értékelés) adminisztrációjának bonyolítása.
- Az induló projektek előkészítési feladatainak, a folyamatban lévő projektek elszámolási feladatainak végzése.

14.2 A bemutatás, az oktatás, látogatás terén

- A 2014-es évben, a korábbi évekhez hasonlóan törekszünk arra, hogy minél hatékonyabban tudjunk pályázati forrásokat bevonni a természetvédelmi tudatformálásba és az ökoturisztikai fejlesztéseinkbe.
- Az Igazgatóságunk kezelésében lévő bemutatóhelyek és szálláshelyek látogatottságának/kihasználtságának növelése.
- A helyi és környékbeli oktatási intézmények körében nagy sikernek örvendő „Leselkedő” vetélkedősorozat sikeres folytatása.
- Jövőbeli fejlesztéseket megalapozó projektek kidolgozása (KEHOP, GINOP, PANANET+, stb.).
- A Magyar Nemzeti Parkok Hete kapcsán újra érdekes és attraktív programokkal várjuk majd az érdeklődőket.
- A meglévő tanösvények és kilátótornyok folyamatos karbantartásáról is - hasonlóan a korábbi évekhez - gondoskodni szeretnénk. Projektekből új tornyok kialakítását tervezzük.
- A 2014-es esztendőben is megjelentetjük a Turisztikai programajánlónkat.
- Az alapfokú oktatási (óvodai/iskolai) intézmények részéről érkező megkereséseknek eleget téve, bővíteni szeretnénk az igazgatósággal együttműködő, pl.: az erdei iskolai programjainkba, bemutató foglalkozásainkba bekapcsolódók körét.

17.2 Társadalmi kapcsolatok terén:

- Szakmai összejövetelek, megbeszélések szervezése.
- Részvétel az Utazás 2014 kiállításon, Budapesten.
- 2014. évi környezeti nevelési szakmai nap megszervezése és lebonyolítása az Igazgatóság Csapody István Természetiskolájában.
- Jeles zöld napi rendezvények szervezése.
- Részvétel a nemzeti parkok az őszi ökoturisztikai szakmai napokon.
- Részvétel a „Nemzeti Parkok Hete” szakmai rendezvényén.
- Helyi és regionális kiállításokon való megjelenés és képviselés.
- A Nemzeti Parki Termék védjeggyel rendelkező termékek körének bővítése Igazgatóságunk területén.

17.3 Természetvédelmi, tájvédelmi és erdészeti téren

- A parlagi vipera védelmére elnyert Life+ pályázat lezárása, AfterLife tervének elkészítése és megvalósítása.
- A Kisalföldi Meszes Homokpuszta Life+ pályázat éves feladatainak elvégzése.
- Az fertői csatornahálózat rekonstrukciójára elnyert KEOP pályázat kivitelezésének megkezdése.
- Nemzeti Fejlesztési Tervben prioritás szerint finanszírozásra kerülő programok végrehajtása.
- KEHOP projektek kidolgozása.
- Vizes élőhely-rekonstrukciók vízellátásának és kutatásának biztosítása.
- Invázió fajok (pl. kárókatona, bütykös hattyú, szürke varjú, róka, bálványfa) visszaszorítása
- A fokozottan védett Kistóalmi láprét évi egyszeri kaszálásának biztosítása.
- 2014-ben folytatjuk a fertő parti veresgyűrűs sommal erősen elcserjésedett gyepék helyreállítását, egyenlőre saját forrásokból.
- Meg kell kezdeni a 2014-től induló pályázati időszakban tervezett pályázatok előkészítését, a tervek elkészítésével és engedélyezési eljárások lefolytatásával.
- A Sopron és Fertőmelléki erdőtervezési körzet erdőtervének lezárása.
- 2013-ban folytatjuk vadgazdálkodási tevékenységünket a 2007-17 üzemtervezési ciklusra megalakított Fertő-tavi (103810 kódszámú) vadászterületen.
- 2013-ban folytatjuk a fafajcserés állomány-átalakítást a saját kezelésben lévő véghasználatra érett nemes nyarasoknál.
- Megkezdjük a szálaló üzemmódba sorolt erdőterületeinken a 2008. év végén elkészült kezelési tervnek megfelelő gazdálkodást.
- A Természetvédelmi Információs Rendszer üzemeltetése.

17.4 Hatósági tevékenység terén

- A vonatkozó 347/2006. (XII.23.) Korm. rendelet rendelkezése szerint a Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség megkeresésére a lehető legrövidebb időn belül szakvéleményt adunk a hatósági határozatok, szakhatósági állásfoglalások elkészítéséhez.
- Őrszolgálatunk területi ellenőrzései során törekedni fog a már megszokott állampolgárbarát eljárásának fenntartására és továbbvitelére.